

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
EKONOMIKAS UN VADĪBAS FAKULTĀTE
GRĀMATVEDĪBAS UN AUDITA KATEDRA

RĪGAS PAŠVALDĪBAS SIA „Rīgas satiksme”
FINANSIĀLĀ STĀVOKĻA ANALĪZE UN
NOVĒRTĒJUMS

BAKALaura DARBS

Autore: Ruta Dzelme
Studenta apliecības Nr.: rd08059
Darba vadītāja: M. oec., lekt. Maiga Kasale

RĪGA 2012

ANOTĀCIJA

Bakalaura darba nosaukums ir Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” finansiālā stāvokļa analīze un novērtējums.

Bakalaura darba mērķis ir pamatojoties uz literatūras avotu sakopotai teorētiskai informācijai veikt finanšu analīzi Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” par 2009.- 2011. gadu, pēc kuras izvērtēt uzņēmuma finansiālo stāvokli un sniegt novērtējumu.

Bakalaura darba uzdevumi:

1. Pēc Latvijas un ārvalstu autoru literatūras apkopot teorētisko informāciju un finanšu analīzei piemērotās aprēķināšanas metodes.
2. Balstoties uz izpētītās teorētiskās informācijas un uzņēmumu finanšu pārskatu bāzes veikt uzņēmuma horizontālo un vertikālo analīzi pēc kuras izvērtēt uzņēmuma finansiālo stāvokli.
3. Aprēķināt SIA „Rīgas satiksme” likviditātes, maksātspējas, aprites un rentabilitātes koeficientus un sniegt to novērtējumu.
4. Veikt uzņēmuma maksātspējas prognozes analīzi pēc E. Altmana Z modeļa.
5. Veikt RP SIA „Rīgas satiksme” ilgtermiņa attīstības stratēģijas nākotnes izpēti.
6. Veikt SVID analīzi pēc kuras noteikt uzņēmuma stiprās un vājās puses.

Bakalaura darba nobeigumā tiek izteikti secinājumi un sniegti priekšlikumi par veikto pētījumu un izvērtēti praktiskajā daļā iegūtie rezultāti.

Darba apjoms ir 72 lappuses, kurās ietilpst 9 attēli, 17 tabulas, 30 formulas, 27 informācijas avoti un 6 pielikumi.

Atslēgvārdi: finanšu analīze, finanšu analīzes koeficienti, bankrota prognoze, novērtējums.

ANNOTATION

The name of this bachelor's work is Analysis and evaluation of the financial state of Riga municipal enterprise "Rīgas Satiksme, ltd."

The aim of the work is to provide a financial analysis, based on collected literary sources and theoretical information, for Rīgas Satiksme, ltd. in the 2009-2011 period, and to evaluate the financial state of the company.

Tasks of the work:

1. To gather theoretical information and estimation methods appropriate for financial analysis, using literature provided by Latvian and foreign authors.
2. To provide horizontal and vertical analysis of the company, based on the gathered theoretical information and company's financial overview, in order to evaluate the financial state of the company.
3. To calculate the liquidity ratio, paying the capability ratio, the turnover ratio and the rentability ratio of Rīgas Satiksme, ltd. and provide evaluation of these factors.
4. To provide company's paying capacity prognosis analysis, using Altman Z-score.
5. To study long-term development strategies of Riga municipal enterprise Rīgas Satiksme, ltd.
6. To provide SWOT analysis to determine the strengths and weaknesses of the company.

In the conclusion of the bachelor's work, conclusions and suggestions are made and the results of the practical part are evaluated.

The work has 72 pages and contains 9 pictures, 17 tables, 30 formulas, 27 information sources and 6 appendixes.

Keywords: financial analysis, financial analysis factors, bankruptcy prognosis, evaluation.

SATURS

IEVADS	6
1. UZŅĒMUMA VISPĀRĒJAIS RAKSTUROJUMS	8
2. FINANŠU ANALĪZES BŪTĪBA	12
2.1. Finanšu analīzes saturs, mērķi, uzdevumi un principi	12
2.2. Finanšu analīzes informācijas avoti un informācijas lietotāju loks	15
2.3. Uzņēmuma finanšu pārskati un to sastādīšanas principi.....	19
2.4. Finanšu analīzē izmantojamie rādītāji un metodes	28
2.5. Finanšu pārskatu koeficientu analīze	32
2.6. Likviditātes rādītāju analīze.....	33
2.7. Maksāspējas rādītāji.....	37
2.8. Aktivitātes rādītāji.....	39
2.9. Rentabilitāte rādītāju analīze.....	41
2.10. Maksāspējas prognozēšana	44
3. RĪGAS PAŠVALDĪBAS SIA „Rīgas satiksme” FINANSIĀLĀ STĀVOKĻA ANALĪZE UN NOVĒRTĒJUMS	48
3.1. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” horizontālā un vertikālā analīze.....	48
3.2. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” likviditātes rādītāji un novērtējums	55
3.3. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” maksāspējas rādītāji un novērtējums...	57
3.4. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” aktivitātes aprites rādītāji un novērtējums	59
3.5. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” rentabilitātes rādītāji un novērtējums ...	61
3.6. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” maksāspējas prognozēšana analīze pēc E. Altmana Z modeļa	62
3.7. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” ilgtermiņa attīstības stratēģija.....	63
3.8. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” SVID analīze	68
SECINĀJUMI	70
PRIEKŠLIKUMI.....	72
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTU SARAKSTS	73
PIELIKUMI.....	75
1. pielikums Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” peļņas vai zaudējumu aprēķins par 2009. gadu	75
2. pielikums Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” balance par 2009. gadu	76

3. pielikums Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” naudas plūsmas pārskats par 2009. gadu	78
4. pielikums Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” peļņas vai zaudējumu aprēķins par 2011. gadu	79
5. pielikums Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” bilance par 2011. gadu	80
6. pielikums Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” naudas plūsmas pārskats par 2011. gadu	82

IEVADS

Uzņēmuma darbības novērtēšanai ir liela nozīme turpmākās darbības plānošanā un vadības lēmumu pieņemšanā. Lai noskaidrotu kādus rezultātus ir guvis uzņēmums ir regulāri jāveic finanšu analīze pēc kuras rezultātiem var novērtēt uzņēmuma finansiālo stāvokli kopumā, kā arī atklāt uzņēmuma vājās vietas, kuras būtu jāpildinveido.

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” ir dibināta 2003. gadā un ir lielākais Rīgas pilsētas pasažieru pārvadājumu uzņēmums Rīgas pilsētā. SIA „Rīgas satiksme” nodrošina sabiedriskā transporta pakalpojumus Rīgā, piedāvā iespēju nomāt dažāda veida transportu, kā arī apsaimnieko Rīgas pašvaldības autostāvvietas.

Laikā kad ekonomiskās krīzes iespaidā daudzi uzņēmumi pieteica maksātnespēju, SIA „Rīgas satiksme” turpināja savu uzņēmējdarbību. Tā rezultātā, ir svarīgi veikt finanšu analīzi un noskaidrot, kādas sekas uz uzņēmumu ir atstājis šis laika periods.

Tēma ir aktuāla, jo lielākā daļa Rīgas iedzīvotāju katru dienu izmanto kādu no „Rīgas satiksmes” sniegtajiem pakalpojumiem. Autore šo tēmu ir izvēlējusies, jo Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” ir lielākais pasažieru pārvadājumu uzņēmums Rīgas pilsētā, tam pieder monopola tiesības pasažieru pārvadājumu jomā.

Bakalaura darba pētījuma objekts ir Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” pārskata 2009. – 2011. gadi, kur pētījuma priekšmeti ir bilances, peļņas vai zaudējumu aprēķins un naudas plūsmas pārskati.

Bakalaura darba mērķis: Pamatojoties uz literatūras avotu sakopotai teorētiskai informācijai veikt finanšu analīzi Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” par 2009.- 2011. gadu, pēc kuras izvērtēt uzņēmuma finansiālo stāvokli un sniegt novērtējumu.

Bakalaura darba uzdevumi:

1. Pēc Latvijas un ārvalstu autoru literatūras apkopot teorētisko informāciju un finanšu analīzei piemērotās aprēķināšanas metodes.
2. Balstoties uz izpētītās teorētiskās informācijas un uzņēmumu finanšu pārskatu bāzes veikt uzņēmuma horizontālo un vertikālo analīzi pēc kuras izvērtēt uzņēmuma finansiālo stāvokli.
3. Aprēķināt SIA „Rīgas satiksme” likviditātes, maksāspējas, aprites un rentabilitātes koeficientus un sniegt to novērtējumu.
4. Veikt uzņēmuma maksāspējas prognozes analīzi pēc E. Altmana Z modeļa.

5. Veikt Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” ilgtermiņa attīstības stratēģijas nākotnes izpēti.
6. Veikt SVID analīzi pēc kuras noteikt uzņēmuma stiprās un vājās puses.

Darbā galvenokārt tiek izmantotas ekonomiskās, salīdzināšanas, relatīvo lielumu un analīzes koeficientu metodes. Šīs metodes raksturojas ar to, ka tajās tiek sagrupēti, saskaitīti un salīdzināti finanšu rādītāju koeficienti, lai pēc iegūtajiem rādītājiem varētu izvērtēt uzņēmuma finansiālo stāvokli.

Bakalaura darbā veiktā analīze pamatojas uz LR likumiem, Latvijas un ārvalstu literatūras avotiem, publikācijām zinātnisko rakstu krājumos, internetā pieejamās informācijas, kā arī uzņēmuma npublicētiem materiāliem.

Darbs sastāv no trim daļām. Pirmajā daļā tiek sniegts uzņēmuma vispārējais raksturojums. Otrajā daļā tiek apskatīti finanšu analīzes teorētiskie pamati un metodes, kā arī analīzes koeficientu apskate. Praktiskajā daļā balstoties uz teorētisko un finanšu pārskatu bāzi tiek veikta uzņēmuma horizontālās un vertikālās metodes analīze, kā arī aprēķināti finanšu analīzes likviditātes, maksāspējas, aprites un rentabilitātes koeficienti, un veikta E. Altmana Z modeļa maksāspējas prognozēšana.

1. UZŅĒMUMA VISPĀRĒJAIS RAKSTUROJUMS

"Rīgas satiksme" ir Rīgas pašvaldības sabiedrība ar ierobežotu atbildību (RP SIA), tā dibināta 2003. gada 20. februārī.

Uzņēmums nodrošina sabiedriskā transporta pakalpojumus Rīgā, piedāvā iespēju nomāt dažāda veida transportu, kā arī apsaimnieko Rīgas pašvaldības autostāvvietas.

2005. gada janvārī, apvienojoties četriem Rīgas pašvaldības uzņēmumiem - SIA "Rīgas satiksme", SIA "Tramvaju un trolejbusu pārvalde", SIA "Rīgas autostāvvietas" un SIA "Rīgas domes autobāze", Rīgas pašvaldības SIA "Rīgas satiksme" kļuva par vienu no lielākajiem pilsētas pašvaldības uzņēmumiem. Pašlaik uzņēmumā strādā gandrīz 4500 darbinieku.

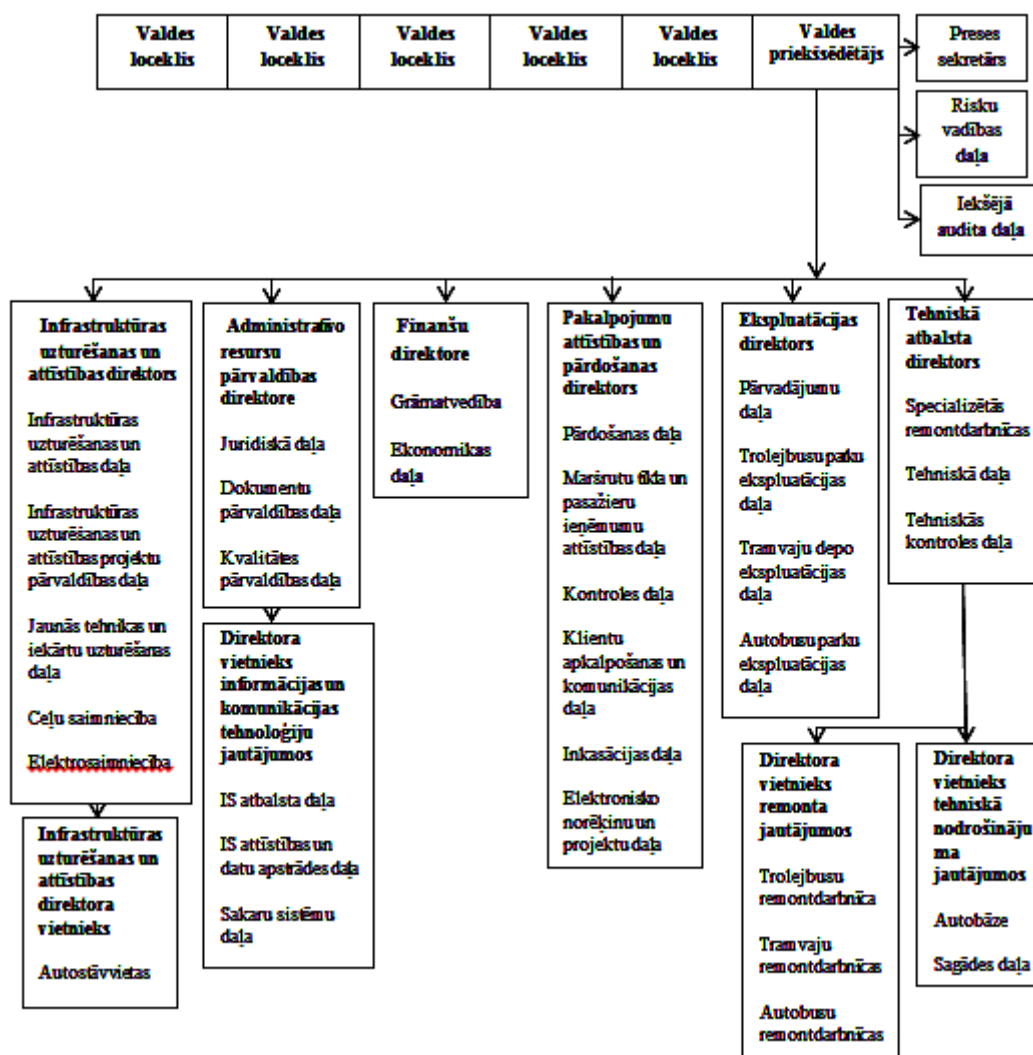
"Rīgas satiksme" nodrošina šādus pakalpojumus:

- tramvaju satiksmi (267 tramvaji, 9 tramvaju maršruti);
- trolejbusu satiksmi (354 trolejbusi, 19 trolejbusu maršruti);
- autobusu satiksmi (476 autobusi, 53 autobusu maršruti);
- autostāvvietas (4860 stāvvietas).

Sākot ar 2009. gada 1. maiju Rīgas sabiedriskajā transportā darbojas tikai elektronisko norēķinu sistēma – pasažiera braukšanas tiesības apliecina derīgs un reģistrēts e talons.¹

Uzņēmuma valdē ir seši cilvēki. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” struktūrshēma attēlota 1.1. attēlā.

¹ Rīgas Satiksmes mājaslapa pieejama: <http://www.rigassatiksmelv.lv/> (skatīts 01.11.2012.)

1.1.att. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” struktūrshēma²

Struktūrshēmā attēloti visi valdes locekļu un valdes priekšsēdētāja pakļautībā esošie direktori un to pienākumos ietilpstošās nodaļas.

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” dibināšanas un darbības mērķis izriet no normatīvajos aktos noteiktām pašvaldības autonomajām funkcijām – sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanas, administratīvās teritorijas labiekārtošanas (ielu, ceļu un laukumu būvniecība, rekonstruēšana un uzturēšana; ielu, laukumu un citu publiskai lietošanai paredzēto teritoriju apsaimniekošana; parku, skvēru un zaļo zonu ierīkošana un uzturēšana) un dalības valsts nozīmes transporta infrastruktūras uzturēšanā un attīstīšanā. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” komercdarbību veic stratēģiski svarīgā nozarē, kurā pastāv dabiskais monopols, tādējādi nodrošinot sabiedrībai attiecīgā pakalpojuma pieejamību, un kuras infrastruktūras attīstībai nepieciešami lieli kapitālieguldījumi.

² Uzņēmuma nepublicētie materiāli.

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” vienīgais dalībnieks ir Rīgas dome, kurai pieder 100% no uzņēmuma pamatkapitāla. Rīgas domes loma:

- pasažieru pārvadājumu politikas mērķu noteikšana;
- satiksmes infrastruktūras uzturēšanai nepieciešamo finanšu līdzekļu piešķiršana;
- braukšanas maksas apstiprināšana;
- pašvaldības sabiedriskā transporta uzņēmuma saimnieciskās darbības uzraudzība.

Pašvaldības atbilstoši savai kompetencei uzrauga likumu un citu normatīvo aktu ievērošanu sabiedriskā transporta nozarē un organizē sabiedriskā transporta pakalpojumus maršrutu tīklā.

Pašvaldība ir deleģējusi Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” daļu no Pašvaldībai piekrītošās sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanas funkcijas izpildes, veicot Rīgas pilsētas sabiedriskā transporta maršrutu tīkla daļas apkalpošanu, nodrošinot Pašvaldības maksas stāvvietu apsaimniekošanu un pārvaldīšanu, kā arī nodrošinot Pašvaldības institūciju funkciju izpildei nepieciešamo autotransportu. Saskaņā ar deleģēšanas līgumu un Sabiedriskā transporta pakalpojumu likumu Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” ik gadu saņem kompensāciju (dotāciju) no valsts un Pašvaldības budžetiem.

Sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšana un transporta infrastruktūras uzturēšana un attīstība pati par sevi ir stratēģiski svarīga nozare, kas prasa apjomīgas investīcijas (dotācijas no pašvaldības un arī valsts budžeta), un no tās ir atkarīgas arī citas ekonomikas nozares pašvaldībā. Transporta infrastruktūras objekti ietilpst publiskajā infrastruktūrā, kuras primārais izmantošanas mērķis ir sabiedrības intereses, nevis maksimālas peļņas gūšana, šie objekti un sabiedriskā transporta pakalpojumi ir eksistenciāli nepieciešami pašvaldības pilnvērtīgai funkcionēšanai. Lieli kapitālieguldījumi veicami, plānojot pilsētvides attīstību un realizējot satiksmes infrastruktūras attīstības projektus Rīgas pilsētā, kas vienlaikus veicina arī valsts kopējo attīstību.

Sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanas un transportlīdzekļu stāvlaukumu izveides nodrošināšanai Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” pamatkapitālā tiek ieguldīti Pašvaldības nekustamie īpašumi.³

³ Rīgas pilsētas pašvaldības veiktās komercdarbības pārskats no 2007. līdz 2010. gadam Pieejams: http://rdid.lv/uploads/free/dokumenti/parskats_2007-2010_pedejais_variants.pdf (skatīts 01.11.2012.)

Ekonomiskā krīze ir negatīvi ietekmējusi Rīgas pilsētas sabiedriskā transporta attīstību. Ekonomiskās krīzes izraisīts straujš bezdarba pieaugums un iedzīvotāju ienākumu samazināšanās izraisīja Rīgas pilsētas sabiedrisko transportu izmantojošo un maksātspējīgo pasažieru pieprasījuma kritumu.

Balstoties uz pasažieru plūsmas kritumu, atbilstoši tika samazināts sabiedriskā transporta nobraukums. 2010. gadā kopējais nobraukto km skaits bija aptuveni 52,7milj. km, kas ir par 14% mazāk kā 2006.gadā (salīdzināšanai - 2006.gads izvēlēts kā gads ar vislabvēlīgākajiem ekonomiskajiem rādītājiem).

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” 2011.gada 1.janvārī apkalpoja 53 autobusu maršrutus, 20 trolejbusu maršrutus, kā arī 9 tramvaju maršrutus. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” apkalpo aptuveni 80% no Rīgas pilsētas sabiedriskā transporta pārvadājumu apjoma.

2010. gadā tiek ieviestas vienreizējās braukšanas biļetes ar 50% atlaidi skolēniem un studentiem. No septembra Rīgas skolu pedagogi varēja iegādāties abonementa biļeti ar atlaidi vienā transporta līdzeklī visos maršrutos mēneša darba dienās un braukšanas maksas atlaide 100% apmērā tika piešķirta visiem nestrādājošiem vecuma pensionāriem līdz 75 gadu vecumam, 3. grupas invalīdiem un Černobiļas AES avārijas seku likvidācijas dalībniekiem.

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” ieviestā un uzturētā integrētā vadības sistēma pilnībā atbilst standarta ISO 9001:2008 un standarta OHSAS 18001:2007 prasībām un vērtējama kā efektīva.⁴

⁴ Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” ilgtermiņa stratēģija no 2012. gada līdz 2033. gadam Pieejama: http://www.rigassatiksme.lv/files/rp_sia_rigas_satiksme_strategija_2012_-2033_gadam_1.pdf (skatīts 01.11.2012.)

2. FINANŠU ANALĪZES BŪTĪBA

2.1. Finanšu analīzes saturs, mērķi, uzdevumi un principi

Uzņēmuma darbība un vadības lēmumu pieņemšana nav iespējama bez tās izpētes, analīzes un izvērtēšanas. Termins „analīze” ir radies no grieķu vārda „analysis”, kas tulkojumā nozīmē „sadalīt, saskaldīt”. Jebkura sadalīšana ļauj ieskatīties pētāmā objekta iekšienē, noteikt katra elementa nozīmi. Ar analīzi plašākā nozīmē tiek saprasta spēja iepazīt priekšmetu un apkārtējās vides parādības, pamatojoties uz viena vesela sadalīšanu pa daļām, un to izpētīšana visā tā būtībā.⁵

Jebkuras saimnieciskās darbības rezultāti atspoguļojas finanšu rādītājos. Finanšu analīze ir saimnieciskās darbības rezultātu analīze. Finanšu analīze ir process, kas balstīts uz uzņēmuma finansiālā stāvokļa un iepriekšējā perioda darbības datu izpēti ar mērķi novērtēt nosacījumus un darbības rezultātus nākotnē. Tādējādi finanšu analīzes galvenais uzdevums ir samazināt nenoteiktību, kas saistīta ar uzņēmumu saimnieciskai darbībai svarīgu, perspektīvu lēmumu pieņemšanu.

Finanšu un saimnieciskās darbības saturs ir dziļa saimnieciskā subjekta funkcionēšanu izpēte. Saimnieciskās darbības analīzes saturu veido:

- Vadības lēmumu izpilde, kā arī resursu efektīva izmantošana;
- Efektivitātes paaugstināšanas iekšējo rezervju meklēšana;
- Rekomendāciju izstrādāšana rezervju izmantošanai.

Uzņēmuma finanšu vadības sistēmā finanšu analīze vispārīgā nozīmē ir uzkrāšanas, transformācijas un finansiāla rakstura informācijas izmantošanas veids, kuram piemīt:

- Uzņēmuma esošā un perspektīvā finansiālā stāvokļa novērtējums;
- Iespējamās un mērķtiecīgo uzņēmuma attīstības tempu novērtējums no finansiālā nodrošinājuma viedokļa;
- Līdzekļu pieejamo avotu apzināšana un šo avotu iespējamā un mērķtiecīgā mobilizēšana;
- Uzņēmuma stāvokļa kapitāla tirgū prognozēšana.⁶

Pirms finanšu analīzes uzsākšanas ir skaidri jānosaka tās veikšanas mērķi. No mērķa ir atkarīga analīzes detalizācijas pakāpe un dziļums pa atsevišķiem analīzes virzieniem.⁷

⁵ Rurāne M., *Finanšu Menedžments*, Biznesa izglītības bibliotēka 2006.,242.lpp

⁶ Zelgalve E., *Finanšu analīze un tās loma uzņēmuma vadībā*, Rīga Tautas skolas tipogrāfija 2002., 15.lpp

⁷ Rurāne M., *Finanšu Menedžments*, Biznesa izglītības bibliotēka 2006.,245.lpp

Galvenais finanšu analīzes mērķis – sniegt nelielu skaitu galveno parametru, kas sniedz objektīvu un precīzu priekšstatu par finansiālo stāvokli uzņēmumā, tā peļņu un zaudējumiem, izmaiņām aktīvu struktūrā un saistībām, norēķiniem ar debitoriem un kreditoriem. Šajā gadījumā analītiķi un vadītāji var būt ieinteresēti par pašreizējo finansiālo stāvokli uzņēmumā un prognozēm tuvākā vai tālākā nākotnē, t.i., nākotnē gaidāmiem finanšu rezultātiem.⁸

Finanšu analīzes mērķus var sasniegt, atrisinot daudzus analītiskus uzdevumus:

- Iepazīšanās ar grāmatvedības pārskatiem;
- Uzņēmuma aktīvu raksturojums;
- Finansiālās stabilitātes novērtēšana;
- Līdzekļu avotu – pašu un aizņemto – raksturojums;
- Peļņas un rentabilitātes analīze;
- Uzņēmuma finanšu un saimnieciskās darbības uzlabošanas pasākumu izstrāde.

Šie minētie uzdevumi ietver sevī konkrētus analīzes mērķus, ņemot vērā organizatoriskās, tehniskās un metodiskās iespējas analīzes īstenošanā.⁹

Atkarībā no analīzei izvirzītajiem uzdevumiem tā var sasniegt atbildi šādu uzdevumu risinājumiem:

- Noskaidrot materiālo un finanšu resursu sabalansētības pakāpi;
- Izvērtēt pašu un aizņemtā kapitāla plūsmas uzņēmuma apgrozījuma veidošanā, kas nodrošinātu optimālu peļņas lielumu;
- Novērtēt pareizu naudas līdzekļu izmantošanu, kas nodrošinātu optimālas kapitāla struktūras uzturēšanu;
- Kontrolēt finanšu un materiālu resursu izmantošanas normu un normatīvu ievērošanu.¹⁰

Uzņēmuma saimnieciskās darbības analīzei ir svarīga loma uzņēmuma vadīšanā. Analīzes uzdevums, no vienas puses, ir noteikt uzņēmuma darbības efektivitāti pārskata periodā un noteikto mērķu sasniegšanu, bet no otras puses, noteikt uzņēmuma darbības attīstības iespējamus virzienus esošajā un perspektīvajā periodā, ņemot vērā nepieciešamos materiālus, finansiālos un darbaspēka resursus. Tāpēc analīze ir jāveic mērķtiecīgi, lai izzinātu tādas uzņēmuma iespējas un rezerves, kas nodrošinātu esošo resursu optimālu izmantošanu.¹¹

⁸ Шермен А. Д. *Методика финансового анализа* Москва Инфра-м 2000. 8 с.

⁹ Zelgalve E. *Finanšu analīze un tās loma uzņēmumu vadībā* Rīga Tautas skolas tipogrāfija 2002., 16 lpp

¹⁰ Rurāne, M. *Finanšu Pārvaldība*, Latvijas izglītības fonds 2001., 189 lpp

¹¹ Rurāne M., *Finanšu Menedžments*, Biznesa izglītības bibliotēka 2006., 243.lpp

Finanšu analīze ir uzņēmuma saimnieciskās darbības analīzes sastāvdaļa, kas sastāv no divām savstarpēji cieši saistītām daļām: finanšu un vadības analīzes. Šī iedalījuma pamatā ir praksē izveidojies grāmatvedības uzskaites iedalījums finanšu un vadības grāmatvedībā.

Finanšu analīze, kas balstās tikai uz publiskajiem grāmatvedības pārskatiem, ir ārējā analīze, t.i., analīze, kas tiek veikta ārpus uzņēmuma. Šajā analīzē tiek izmantota informācija, kas nesniedz vispusīgu ieskatu par uzņēmuma darbību.

Ārējās finanšu analīzes īpatnības ir šādas:

- Daudzi analīzes subjekti un informācijas par uzņēmuma darbību izmantotāji;
- Analīzes subjektu interešu un analīzes objektu daudzveidība;
- Analīzes orientācija tikai uz publiskajiem uzņēmuma pārskatiem;
- Maksimāls rezultātu atklātums.

Galveno ārējās finanšu analīzes saturu, ko veic uzņēmuma partneri pēc publiskajiem finanšu pārskatiem, veido šādas sastāvdaļas:

- Peļņas absolūto rādītāju analīze;
- Rentabilitātes relatīvo rādītāju analīze;
- Uzņēmuma finansiālā stāvokļa, finansiālās stabilitātes, bilances likviditātes, uzņēmuma maksātspējas analīze;
- Uzņēmuma finansiālā stāvokļa ekonomiskā diagnostika.

Veicot uzņēmuma iekšējo finanšu analīzi, bez finanšu pārskatiem tiek izmantota plašāka papildus informācija, piemēram, par ražošanas tehnisko sagatavošanu, izmaksām un normatīviem, krājumu stāvokli, debitoru un kreditoru parādiem.

Uzņēmuma iekšējās vadības analīzes sistēmā ir iespējams veikt padziļinātu finanšu analīzi uz vadības uzskaites informācijas rēķina un kompleksi novērtēt uzņēmuma darbības efektivitāti. Finanšu un vadības analīzes jautājumi ir savstarpēji saistīti, pamatojot biznesa plānus, kontrolējot to izpildi, izstrādājot mārketinga sistēmu, t.i., produkcijas ražošanas un pārdošanas vadīšanas sistēmu, kas orientēta uz tirgu.¹²

Iekšējā analīze ir kompleksa ekonomiska analīze, kuras uzdevums ir dot nepieciešamo analītisko materiālu uzņēmuma vadītājiem vadīšanas lēmumu pieņemšanai. Uzņēmuma iekšējā analīze tiek veikta no šādiem rādītājiem:

- Peļņas iegūšana no produkcijas pārdošanas;
- Visas uzņēmumā ražotās un pārdotās produkcijas pašizmaksa;
- Atsevišķu produkcijas veidu pašizmaksa;
- Cenu un izmaksu novirzes no plānotajām un to iemesli;

¹² **Rurāne M.** *Finanšu Pārvaldība*, Latvijas izglītības fonds 2001., 192 lpp

- Amatpersonu atbildības raksturs par budžeta ievērošanu attiecībā pret izdevumiem.

Iekšējo operatīvo analīzi uzņēmumā veic funkcionālo nodokļu speciālisti vai speciālas analītiskās grupas, vai konsultanti- eksperti.¹³

Finanšu un saimnieciskās darbības analīze ir jāveic pēc konkrētiem principiem:

Konkrētums - analīze pamatojas uz reāliem datiem, tā rezultāti veido konkrētu kvalitatīvo izteiksmi.

Kompleksums - ekonomiskas parādības vai procesa vispusīga izpēte ar mērķi to objektīvi izvērtēt.

Sistemātiskums - ekonomisko parādību izpēte to savstarpējā saistībā, nevis izolēti.

Regularitāte - analīze veicama pastāvīgi pēc iepriekš noteiktiem laika posmiem. Analīzei nav gadījuma rakstura.

Objektivitāte - kritiska un taisnīga ekonomisko parādību izpēte, pamatotu secinājumu izstrāde.

Iedarbīgums - analīzes rezultātu derīgums praktiskiem nolūkiem, kā arī ražošanas rezultātu paaugstināšanai.

Ekonomiskums - izmaksām, kas saistītas ar analīzes veikšanu, ir jābūt daudz mazākām par to ekonomisko efektu, kāds tiks sasniegts pēc analīzes izdarīšanas.

Salīdzināmība - analīzes rezultātiem un datiem ir jābūt viegli salīdzināmiem citiem ar citu, bet regulāru analītisko procedūru veikšanas gadījumā jāievēro rezultātu pēctecība.

Zinātniskums - analīze ir jāveic pēc zinātniski pamatotām metodikām un procedūrām.¹⁴

Autore secina, ka finanšu analīzes galvenais mērķis ir sniegt nelielu skaitu parametru, kas sniedz objektīvu un precīzu priekšstatu par finansiālo stāvokli uzņēmumā, lai šo mērķi sasniegtu var atrisināt daudz analītiskus uzdevumus pēc kuriem sniegt risinājumus dažādām problēmām.

2.2. Finanšu analīzes informācijas avoti un informācijas lietotāju loks

Uzņēmuma finanšu ekonomiskās analīzes veikšanai izmantojamās informācijas bāzes avoti ir daudzveidīgi. Praktiski var izmantot visu pieejamo informāciju, kas saistīta ar analizējamo objektu, procesu. Kādu tieši informāciju analīzes procesā izmantot, nosaka analīzes mērķi, kādiem nolūkiem tiks izmantoti tās rezultāti.

¹³ **Rurāne M.**, *Finanšu Menedžments*, Biznesa izglītības bibliotēka 2006.,245.lpp

¹⁴ **Zelgalve E.**, *Finanšu analīze un tās loma uzņēmuma vadībā*, Rīga Tautas skolas tipogrāfija 2002., 22.-24..lpp

Par analīzes datu avotiem pieņemts saukt skaitļu informāciju, kas izriet, raksturo vai citādā veidā ir saistīta ar analizējamo objektu, tā uzņēmējdarbību, finansiālo situāciju. Šo informāciju attiecīgi apstrādājot un vērtējot, gūst dažādu saimniecisko subjektu finansiālo procesu atspoguļojumu. Tas ir nepieciešams, lai pieņemtu vadības lēmumu par turpmāko rīcību uzņēmējdarbībā.

Informācijas avoti finanšu analīzē ir:

- Grāmatvedības bilances un pielikumi pie tās;
- Statistiskā un pārskatu informācija;
- Likumdošana un normatīvie akti, vadības lēmumi, Valsts ieņēmuma dienesta, finanšu iestāžu un banku instrukcijas;
- Plānu normatīvie dokumenti, ražošanas un finanšu plāna aprēķina rādītāji;
- Grāmatvedības un operatīvās uzskaites datu atšifrējumi, specializētās veidlapas u.c.;
- Kredīta institūcijas, klientu, piegādātāju, dažādu partneru ziņas, novērojumi;
- Revīzijas komisiju, auditoru pārbažu avotu informāciju.

No plašā informācijas avotu loka vadošā vieta ir uzskaites un pārskatu avotiem, ražošanas un finanšu plāniem un rādītājiem. Gada pārskats ir vispusīgākais informācijas avots, kas vispusīgi atspoguļo uzņēmuma darbības rezultātus. Pārskatu veidlapās rādītāji sagrupēti ar aprēķinu, lai tos jau daļēji bez papildu apstrādes varētu izmantot rezultātu vērtēšanai.

Praktiski sniegto grāmatvedības informāciju izmaksu vērtēšanas jomā izmanto trīs virzienos:

- Saimniecisko procesu uzskaitē galveno uzmanību pievērš, lai nodrošinātu precīzus datus par ražošanas izmaksām un pašizmaksu. Pēc šādiem datiem veikta analīze, ļauj prognozēt gaidāmo peļņu, kā arī rentabilitāti;
- Nodrošinot precīzu informāciju par faktiskajām izmaksām un pašizmaksu, iegūst datu bāzi, lai varētu prognozēt pārmaiņas tuvākā un tālākā nākotnē. Šādas informācijas nodrošināšana firmas vadītājiem palīdz pieņemt optimālus lēmumus uzņēmuma turpmākās darbošanās virzienu izvēlē;
- Organizējot uzskaiti un pārskatu sastādīšanu izmaksu rašanās vietās, tiek nodrošināta nepārtraukta kontrole pār tām.

Bilance, kā informācijas avots atspoguļo uzņēmuma finansiālo stāvokli uz konkrētu datumu un ir finanšu pārskata galvenā sastāvdaļa, taču analizējot bilanci jāņem vērā vairāki bilances ierobežojumi, kas būtiski var ietekmēt uzņēmuma finanšu rādītāju vērtējumu. Daži no šiem ierobežojumiem ir:

- Analīzes brīdī bilances dati vairāk vai mazāk „novecojuši”, jo tie atspoguļo uzņēmuma finansiālo stāvokli tikai uz konkrētu datumu;
- Līdz ar to bilance neparāda uzņēmuma līdzekļu stāvokli pārskata gadā;
- Bilancē netiek ņemta vērā inflācijas ietekme. Tas nozīmē, ka pēc bilances nevar spriest par reālo līdzekļu vērtību, kas ir uzņēmuma rīcībā;
- Uzņēmuma finansiālo stāvokli un tā pārmaiņas nākotnē ietekmē ne tikai finansiālā rakstura faktori, bet arī politiskās un ekonomiskās pārmaiņas valstī, personāla kvalifikācijas celšana un citi notikumi. Grāmatvedības datu analīze ir tikai viena no uzņēmuma kompleksās ekonomiskās analīzes sastāvdaļām;
- Viens no uzņēmuma darbības mērķiem – peļņas gūšana. Bet tieši šis rādītājs bilancē ir atspoguļots nepietiekami. Peļņas absolūtais lielums bez realizācijas apjoma un izmaksām nerāda, kā rezultātā ir izveidojusies šī summa. Daļēji to var noteikt izmantojot peļņas vai zaudējumu aprēķinu.

Finanšu analīzes pieeja, lai risinātu problēmas īstenojas ar tās dažādām metodēm un paņēmieniem, un plašāk lietotā ir tā, kur par analīzes datu bāzi kalpo konkrēti finanšu dokumentu dati un, pirmkārt, tie ir bilances dati. Finanšu pārskatu datu analīzes loks ir atkarīgs no analīzes datu izmantošanas mērķa. Analītiskajai informācijai ir jānodrošina to izmantošanas specifisko lietotāju grupu prasības.¹⁵ Finanšu pārskatu informācijas lietotāju loku var sadalīt vairākās kategorijās atkarībā no analīzes mērķa un interešu objekta:

1. Uzņēmumu vadība- personas, kurām īpašnieki uzticējuši uzņēmuma līdzekļus un to pārvaldīšanu. Šai pārskatu lietotāju grupai ir nepieciešama pilna informācija par uzņēmuma finansiālo stāvokli un saimnieciskās darbības rezultātiem. Galvenā uzmanība finanšu analīzes procesā tiek veltīta rentabilitātes paaugstināšanai un likviditātes saglabāšanai.
2. Uzņēmumu īpašnieki (akcionāri vai kapitāla daļu turētāji)
 Īpašniekiem informācija nepieciešama, lai novērtētu, cik efektīvi uzņēmuma vadība izpilda savas funkcijas un kādas ir tendences ieguldījumu vērtības pieaugumam. Akcionāriem, kapitāla daļu turētājiem visvairāk interesē uzņēmuma rentabilitātes un maksātspējas līmenis, iespējamo dividenžu lielums un to rentabilitāte.
3. Darījumu (biznesa) partneri:
 Pie šīs grupas pieder:

¹⁵ Kālis I. *Finanšu Menedžments* Latvijas Universitāte 2004.,143 lpp

- Piegādātāji, kurus interesē, vai uzņēmums ir maksātspējīgs, tātad- vai spēs savlaicīgi norēķināties par piegādāto produkciju, un cik liels varētu būt finanšu risks, slēdzot piegādes līgumus;
- Pircēji (patērētāji), kurus interesē informācija par uzņēmuma darbības turpināšanas iespējām, it īpaši, ja ir noslēgti ilgtermiņa līgumi par pasūtījumu piegādi. Finanšu analīzes procesā galvenā vērība tiek pievērsta uzņēmuma maksātspējas un likviditātes rādītājiem.

4. Kreditori

Pie šīs grupas pieskaitāmas kredītiestādes, kuras uzņēmumam izsniedz ilgtermiņa vai īstermiņa kredītus, piedāvā kredītlīnijas pakalpojumus. Kreditoriem ir jābūt pārliecinātiem, ka uzņēmums spēs samaksāt kredīta procentus, un, pienākot termiņam dzēst parādu saistības. Tādēļ kreditori analizē un novērtē uzņēmuma rentabilitātes rādītājus, peļņas lielumu pirms kredīta procentu nomaksas un izmaiņas naudas plūsmas pārskatā.

5. Valsts institūcijas- Statistikas pārvalde un Valsts ieņēmumu dienests

Statistikas pārvalde apkopo informāciju no uzņēmumu finanšu pārskatiem un aprēķina vidējos finanšu pamatrādītājus – maksātspēju, likviditāti, aktivitāti un rentabilitāti, sadalot šos finanšu pamatrādītājus pa vispārējās ekonomiskās darbības klasifikācijas veidiem.

Valsts ieņēmumu dienests analizē uzņēmumu finanšu pārskatus, lai novērtētu uzņēmuma aprēķināto nodokļu lielumu un to samaksu valsts budžetā, jo nodokļu nomaksāšana ir viens no valsti un sabiedrību stabilizējošiem faktoriem nākotnē.

6. Uzņēmuma darbinieki

Darbiniekam interesē, vai uzņēmuma finansiālais stāvoklis ir stabils, vai uzņēmums attīstās, jo no tā ir atkarīgas darbinieku karjeras iespējas, darba vietas saglabāšana un darba samaksas apmērs. Finanšu pārskatu analīzes procesā galvenā vērība tiek pievērsta rentabilitātes, likviditātes un maksātspējas rādītājiem un to izmaiņu tendencēm.

7. Finanšu analītiķi un konsultanti

Pie šīs lietotāju grupas pieskaitāmas personas, kuras sniedz finanšu pakalpojumus citām personām:

- Vērtspapīru brokeri- analizē uzņēmuma finanšu pārskatus, sniedz konsultācijas potenciāliem investoriem par attiecīgā uzņēmuma vērtspapīru iegādes iespējamo risku un ieguldījumu atdevi;

- Kredītu aģentūras- konsultē potenciālos kredīta devējus un arī biznesa partnerus. Finanšu analīzes rezultātā tiek novērtēti uzņēmuma maksātspējas un likviditātes rādītāji.

8. Apdrošināšanas kompānijas

Tām svarīga ir informācija par uzņēmuma īpašuma un finansiālo stāvokli, lai novērtētu iespējamo riska pakāpi, sniedzot apdrošināšanas pakalpojumus uzņēmumam.

9. Arodbiedrības

Arodbiedrības analizē uzņēmuma finanšu pārskatus, lai organizētu sarunas ar uzņēmuma vadību par darbinieku darba līguma nosacījumu uzlabošanu – algas pielikumu, darba laika samazināšanu, veselības aprūpes uzlabošanu.¹⁶

10. Auditori

Pārbauda atskaišu datus saskaņā ar likumdošanu un vispārpieņemtiem principiem un dod slēdzienu par konkrētā uzņēmuma finanšu pārskatu pareizību, kā arī par grāmatvedības uzskaites organizācijas efektivitāti.¹⁷

Autore secina, ka uzņēmējdarbības rezultātu novērtēšana ir nepieciešama visas sabiedrības interesēs, kā arī atsevišķu finanšu pārskatu lietotāju grupu interesēs saimnieciska rakstura lēmumu pieņemšanā.

2.3. Uzņēmuma finanšu pārskati un to sastādīšanas principi

Finanšu analīzes procesā var tikt izmantota informācija no šādiem avotiem: normatīvo aktu informācija, biznesa plāni, grāmatvedības pārskati un citi informācijas avoti. Galvenie uzņēmuma finanšu un saimnieciskās darbības analīzes informācijas avoti ir uzņēmuma grāmatvedības (finanšu) pārskati.

Pārskats ir uzņēmuma saimnieciskās darbības faktisko ekonomisko rādītāju apraksts par iepriekšējo laika periodu.

Lai informācija, kas iekļauta pārskatos, būtu noderīga, tai jāatbilst noteiktiem principiem.¹⁸ Pēc M. Rurānes viedokļa finanšu pārskatu sastādīšanu var iedalīt šādās lietderības:

¹⁶ **Kasale M., Šneidere R.** *Finanšu pārskatu loma uzņēmējdarbības rezultātu novērtēšanā* Latvijas Universitātes raksti 671. sēj Ekonomika, III, 2004. 127. lpp.

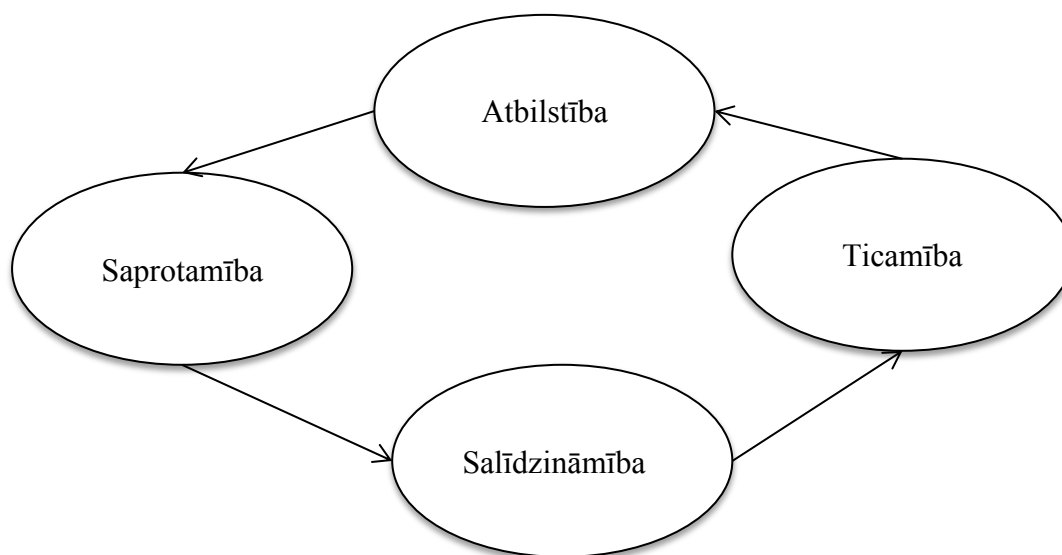
¹⁷ **Zelgalve E.**, *Finanšu analīze un tās loma uzņēmuma vadībā*, Rīga Tautas skolas tipogrāfija 2002., 26.lpp

- Finanšu pārskatu kvalitātē;
- Pārskatos iekļautās informācijas uzskaites principos;
- Finanšu pārskatu elementos.

Finanšu pārskatu kvalitāte

Finanšu pārskats ir uzņēmuma finansiālā stāvokļa un veikto darījumu strukturēts attēlojums. Finanšu pārskatu sastāda tā, lai nodrošinātu finanšu pārskatu lietotājiem informāciju par uzņēmuma finansiālo stāvokli, darbības rezultātiem un naudas plūsmu, kas ir noderīga saimnieciska rakstura lēmumu pieņemšanā.

Finanšu pārskatu kvalitātes pazīme ir tās īpašības, kas nosaka, cik noderīga finanšu pārskatu lietotājiem ir tajos sniegtā informācija.

2.1. att. Finanšu pārskatu kvalitātes pazīmes¹⁹

Finanšu pārskatu kvalitātes pazīmes var sadalīt četrās lielās grupās:

1. Saprotamība. Tiek pieņemts, ka finanšu pārskatu lietotājiem ir priekšzināšanas uzņēmējdarbībā, ekonomikā un grāmatvedībā, kā arī vēlme pietiekami rūpīgi iepazīties ar šo informāciju. Saimnieciska rakstura lēmumu pieņemšanai atbilstošu, taču sarežģītu informāciju nedrīkst izslēgt no finanšu pārskatiem.
2. Atbilstība:

¹⁸ **Rurāne M.** *Finanšu Menedžments*. Rīga: Biznesa izglītības bibliotēka, 2006. 252 lpp.

¹⁹ **Kasale M., Šneidere R.** *Finanšu pārskatu loma uzņēmējdarbības rezultātu novērtēšanā* Latvijas Universitātes raksti 671. sēj Ekonomika, III, 2004. 129 lpp.

- Informācija ir atbilstoša, ja tā ietekmē finanšu pārskatu lietotāju saimnieciska rakstura lēmumus, palīdzot novērtēt tagadnes vai nākotnes notikumus un apstiprinot vai labojot iepriekšējos vērtējumus;
 - Pagātnes darījumus un citu notikumu izklāsta veids ietekmē finanšu pārskatu noderīgumu prognozēšanas procesā. Peļņas vai zaudējuma aprēķina kā prognožu instrumenta derīgums palielinās, ja neparastie, netipiskie un retie ienākumi vai izdevumu posteņi tiek skaidroti atsevišķi;
 - Informācijas atbilstību ietekmē informācijas raksturs un būtiskums. Dažos gadījumos pietiek zināt informācijas raksturu, lai noteiktu tā atbilstību. Būtiskums ir atkarīgs no posteņa vai kļūdas relatīvā lieluma konkrētajā neuzrādīšanas vai sagrozīšanas situācijā. Tādēļ būtiskums uzskatāms par kritēriju informācijas iekļaušanai pārskatos, nevis par primāro kvalitatīvo īpašību, kas raksturo tās noderīgumu;
3. Ticamība. Informāciju uzskata par ticamu, ja tajā nav nozīmīgu kļūdu, tā nav subjektīva, kā arī finanšu pārskatu lietotāji var paļauties uz sniegto informāciju.

Ticama informācija:

- Precīzi uzrāda darījumus un citus notikumus, ko tai vajadzētu uzrādīt vai kuru atspoguļojumu no tās pamatoti sagaida. Uzņēmuma bilance patiesi ataino darījumus un citus notikumus, kuru rezultātā pārskatu datumā veidojas aktīvu, saistību un pašu kapitāla elementu atzīšanas kritērijiem atbilstoši posteņi;
 - Uzrāda darījumus un citus notikumus, kurus tai vajadzētu uzrādīt ne vien pēc to juridiskās formas, bet ņemot vērā to būtību un ekonomisko saturu;
 - Ir neitrāla, informācija nedrīkst būt subjektīva. Finanšu pārskati nav neitrāli, ja tajos ietvertā informācija izvēlēta vai pasniegta tā, lai ietekmētu kādu lēmumu vai spriedumu noteikta rezultāta vai iznākuma virzienā;
 - Ir sagatavota saskaņā ar piesardzības principu. Saskaņā ar šo principu nenoteiktības apstākļos nepieciešamās aplēses jāveic tā, lai aktīvi vai ienākumi netiktu novērtēti pārāk zemu;
 - Ir tik pilnīga, cik to atļauj saprātīga būtiskuma un izmaksu attiecība.
4. Salīdzināmība. Lai varētu novērtēt dažādu uzņēmumu finansiālo stāvokli, darbības rezultātus un izmaiņas finansiālajā stāvoklī, finanšu pārskatu lietotājiem nepieciešams salīdzināt arī dažādu uzņēmumu pārskatus, tādēļ liela nozīme salīdzināmības nodrošināšanā finanšu pārskatu sagatavošanā ir izmantojamām grāmatvedības uzskaites un novērtēšanas metodēm, jebkurām izmaiņām metožu izvēlē. Latvijas

grāmatvedības standartu ievērošana, tajā skaitā uzņēmumā lietoto grāmatvedības metožu izklāsts, palīdz padarīt informāciju salīdzināmu.

Ievērojot finanšu pārskatu kvalitātes īpašības uzņēmumu finanšu pārskatu sastādīšanā, šo pārskatu informācija ļaus objektīvāk novērtēt uzņēmējdarbības rezultātus.²⁰

Pārskatos iekļautās informācijas uzskaites principi

Katra informācijas vienība pārskatos tiek iekļauta, vadoties pēc tā, ka šīs finanšu informācijas uzskaitē tiek veikta uz noteiktu uzskaites principu pamata, kā arī ņemot vērā esošos ierobežojumu dažādu rādītāju iekļaušanai pārskata informācijā.

Pārskatos iekļautās informācijas uzskaites principi, pie šiem principiem pieder šādi principi:

- **Divkāršā ieraksta princips**, kurš nosaka katras saimnieciskās operācijas divkāršu ierakstu: viena konta debetā, bet otra kredītā;
- **Periodiskuma princips** nozīmē to, ka uzņēmumam periodiski jāatskaitās ieinteresētajām pusēm par savu darbību attiecīgajā laika periodā;
- **Funkcionējošā uzņēmuma princips** nozīmē, ka uzņēmums turpinās savu darbību pietiekami ilgi saskaņā ar dibināšanas mērķi un ka tas netiks tuvākajā laikā likvidēts vai reorganizēts;
- **Naudas izteiksmes novērtēšanas princips** nozīmē naudas mēritāju lietošanu kā universālu rādītāju finanšu pārskatos;
- **Uzrēķināšanas princips (metode)** ļauj grāmatvedim pieņemt lēmumu par to, uz kādu periodu attiecināt atbilstošus ieņēmumus un izdevumus. Uzskaitīšanas metode paredz, ka izdevumi attiecas uz to pārskata periodu, kurā atbilstošā produkcija nosūtīta pircējam, pat ja samaksa par to vēl nav izdarīta. Tāpat izdevumi atspoguļojas tajā pārskata periodā, kurā tie radušies neatkarīgi no tā, vai uzņēmums tos sedz dotajā pārskata periodā;
- **Pārskata perioda ienākumu atbilstība pārskata perioda izdevumiem.** Šis princips nozīmē, ka dotajā pārskata periodā atspoguļojas tikai tie izdevumi, kuri noteica šī perioda ienākumu saņemšanu. Piemēram, pamatlīdzekļu amortizācija, kuras atskaitījumi tiek izdarīti vairāku pārskata periodu laikā.²¹

²⁰ **Kasale M., Šneidere R.** *Finanšu pārskatu loma uzņēmējdarbības rezultātu novērtēšanā* Latvijas Universitātes raksti 671. sēj Ekonomika, III, 2004. 129 lpp.

²¹ **Rurāne, M.** *Finanšu Pārvaldība*, Latvijas izglītības fonds 2001., 195 lpp

Finanšu pārskatu elementi

Uzņēmumu gada pārskata galvenais mērķis ir sniegt informāciju uzņēmuma dalībniekiem (akcionāriem) par finansiālo stāvokli saimniecības gada beigās un par attīstības perspektīvām. Pārskatu datus izmanto izstrādājot lēmumus ekonomisko un finansiālo jautājumu kārtošanai, peļņas sadales kārtības vai arī zaudējumu segšanas avotu noteikšanā. Tāpat šāda informācija ir nepieciešama, izlemjot jautājumu par uzņēmuma reorganizāciju, apvienošanu ar citiem uzņēmumiem vai tā sadalīšanu, par akciju un obligāciju emisiju.

Grāmatvedības pārskati dažādās valstīs ir atšķirīgi gan pēc formas, gan to satura. Pārskati ir atšķirīgi pēc iekšējās struktūras un apjoma.

Tomēr visu valstu uzņēmumu pārskatiem ir raksturīgi kopīgi elementi. Gada pārskats ietver sevī divas daļas:

1. Direkcijas pārskati;
2. Finanšu pārskati.

Direkcijas pārskati ir savdabīga uzņēmuma vizītkarte. Uz ražošanas, tirdzniecības un finanšu informācijas bāzes tie atspoguļo uzņēmuma saimniecisko darbību. Uzņēmuma attīstību parasti parāda par vairākiem gadiem. Aprakstošo daļu mēdz papildināt ar skaitļiem un grafiskiem attēliem. Pārskatos līdās retrospektīvam un pašreizējam novērtējumam ievieto ar ekonomiskās efektivitātes aprēķiniem pamatotus priekšlikumus uzņēmuma turpmākās darbības veicināšanai.

Pārskatos mēdz ievietot reklāmas rakstura informāciju, dažādas ilustrācijas, ziņas par svarīgākiem produkcijas vai pakalpojuma veidiem, ražošanas vai tirdzniecības objektiem, sadarbību ar ārzemju partneriem.

Direkcijas pārskatā ir plaša aprakstoša informācija, bet finanšu pārskatos ir tikai skaitliska informācija.²²

Gada pārskata likumā noteikts, ka finanšu pārskats kā kopums sastāv no:

- Bilances;
- Peļņas vai zaudējumu aprēķina;
- Naudas plūsmas pārskata;
- Pašu kapitāla izmaiņu pārskata;
- Pielikuma.²³

²² **Bednarskis L., Paupa V., Vaikulis J.,** *Finanšu pārskatu analīze* Latvijas Universitāte, 1994., 56. lpp

²³ LR likums Gada pārskata likums 14.10.1992. (ar turpmākiem grozījumiem) Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=66461> (skatīts 01.11.2012.)

Svarīgākie pārskati ir balance, peļņas vai zaudējumu aprēķins. Uz to analīzes pamata veidojas uzņēmuma statistika un dinamikas skatījumā novērtēts uzņēmuma finansiālais stāvoklis.

Balance ir uz grāmatvedības reģistru datu pamata sastādīts pārskats, kas atspoguļo uzņēmuma finansiālo stāvokli noteiktā brīdī. Balance raksturo uzņēmuma stāvokli un atspoguļo uzņēmuma finanšu un materiālos resursus naudas izteiksmē gan pēc to sastāva un izlietošanas virzieniem (aktīvs), gan to finansēšanas avotiem (pasīvs).

Bilances aktīvs satur ziņas par uzņēmuma rīcībā esošo līdzekļu sastāvu un izvietojumu konkrētā datumā (1. janvārī, 31. decembrī). Aktīva sadalīšanai posteņos par pamatu tiek ņemta līdzekļu likviditātes pakāpe – spēja līdzekļus pārvērst naudas līdzekļos. Tieši pēc šīs pazīmes arī notiek aktīvu sadalīšana divās galvenajās grupās: apgrozāmais kapitāls vai īstermiņa aktīvi un pamatkapitāls vai ilgtermiņa aktīvi.

Bilances pasīvs parāda uzņēmuma līdzekļu finansēšanas avotus pēc to mērķa, nozīmes un izmantošanas termiņa. Katram līdzekļu finansēšanas avotu veidam atbilst atsevišķs pasīva postenis. Bilances pasīvam ir divas daļas: pašu kapitāls un aizņemtais kapitāls.

Pašu kapitāls ir viss kapitāls, kuru uzņēmumā iegulda investori – īpašnieki. Pašu kapitāla avoti uzņēmumā ir šādi:

1. pamatkapitāls (strukturkapitāls) – līdzekļu summa, kuru iemaksā īpašnieki uzņēmējdarbības veikšanai, tā noteikta uzņēmuma statūtos;
2. rezerves kapitāls – uzņēmumā uzkrātās rezerves, kuru mērķis ir nodrošināt uzņēmuma aizsardzību no iespējamajiem zaudējumiem, tās lielums rāda, kāda īpašuma daļa tiks izmantota saistību nomaksāšanai uzņēmuma likvidācijas gadījumā;
3. nesadalītā peļņa – tā ir peļņas daļa, kas netika izmaksāta dividendēs īpašniekiem, bet izmantota uzņēmuma darbības finansēšanai.

Aizņemtais kapitāls ir kapitāls, kuru uzņēmumā investē kreditori no malas. Aizņemtais kapitāls iedalās šādi:

1. ilgtermiņa – saistības, kuru dzēšanas termiņš ir garāks par vienu gadu (bankas kredīts un citi ilgtermiņa aizdevumi);
2. īstermiņa – saistības, kuru dzēšanas termiņš nepārsniedz vienu gadu (saistības ar piegādātājiem, par nodokļiem, par darba algu).²⁴

Apgrozāmos līdzekļos ietilpst visi īpašuma objekti, kas uzņēmumā iesaistīti īslaicīgi, ne ilgāk par vienu gadu, turklāt atrodas nepārtrauktā apritē un šīs aprites laikā parasti pilnīgi maina savu formu.

²⁴ **Rurāne M.** *Finanšu Menedžments*. Rīga: Biznesa izglītības bibliotēka, 2006. 252. lpp.

Ilgtermiņa ieguldījumi ir zemes, ūdeņu un citu dabas resursu, izgudrojumu u.c. lietošanas tiesības, kā arī citas īpašuma tiesības, ko dalībnieki vai akcionāri nodevuši uzņēmuma īpašumā vai arī pats uzņēmums ir iegādājies par samaksu.

Krājumi ir uzņēmumā esošās izejvielas, pamatmateriāli, palīgmateriāli, kā arī nepabeigtie izstrādājumi un preces pārdošanai.

Debitoru parādi ir visi parādi, kas uzņēmumam jāsaņem no citiem uzņēmumiem, iestādēm, organizācijām vai fiziskām personām. Tajā apgrozāmo līdzekļu iedaļā ieskaita tikai tādus parādus kuru saņemšanas termiņš ir īsāks par gadu.²⁵

Peļņas vai zaudējuma jeb finansiālā rezultāta pārskats atspoguļo uzņēmuma ieņēmumus un izmaksas, kā arī noteikta perioda (parasti gada) laikā iegūto peļņu vai zaudējumus. Šo aprēķinu parasti sastāda vertikālā formā, tā sākuma punkts ir produkcijas realizācijas neto apgrozījums, bet noslēguma punkts – pārskata perioda peļņa vai zaudējumi, un tās sadale. Šis pārskats parāda ar nodokli apliekamās peļņas daļu un rādītājus, kas šo daļu samazina vai palielina.²⁶

Neto apgrozījums ir ieņēmumi no sabiedrības pamatdarbības, produkcijas pārdošanas un pakalpojumu sniegšanas, no kuriem atskaitīta tirdzniecības atlaide un citas piešķirtās atlaides, kā arī pievienotās vērtības nodoklis un citi nodokļi, kas tieši saistīti ar pārdošanu.

"Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas" parāda neto apgrozījuma gūšanai izlietotās produkcijas, preču vai pakalpojumu izmaksas ražošanas vai iegādes pašizmaksā

„Pārdošanas izmaksas” un „Administrācijas izmaksas” iekļauj ar tām saistītās personāla izmaksas, materiālu izmaksas, pamatlīdzekļu nolietojuma un nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstījumu summas un citas ar tām saistītās izmaksas.

„Pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi” un „Pārējās saimnieciskās darbības izmaksas” iekļauj attiecīgi sabiedrības saimnieciskās darbības ieņēmumus vai izmaksas, kas nav parādītas citos peļņas vai zaudējumu aprēķina posteņos un kas ir radušās saimnieciskās darbības rezultātā vai ir ar to saistītas, vai izriet tieši no tās.²⁷

Bruto peļņa ir neto apgrozījuma pārsniegums pār pārdotās produkcijas ražošanas izmaksām. Šis rādītājs ļauj analizēt uzņēmuma darbības efektivitāti.

Pārskata gada peļņa vai zaudējumi ir neto peļņa, kas ir uzņēmuma peļņas daļa. Kura paliek uzņēmuma rīcībā pēc ienākuma nodokļu atskaitīšanas.²⁸

²⁵ Rurāne, M. *Uzņēmuma Finanases*, Jumava 2007., 22. lpp

²⁶ Rurāne M. *Finanšu Menedžments*. Rīga: Biznesa izglītības bibliotēka, 2006. 253. lpp.

²⁷ LR likums *Gada pārskata likums* 14.10.1992. (ar turpmākiem grozījumiem) Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=66461> (skatīts 01.11.2012.)

²⁸ Rurāne M., *Uzņēmuma finanšu vadība* Turība Rīga: 1997.,178.lpp

Peļņa vai zaudējumi pirms procentiem un nodokļiem, ko nodrošina saimnieciskā darbība, parāda, cik lieli līdzekļi uzņēmumam rodas no ieguldītā kapitāla, kas nāk no saimnieciskās darbības, bet pirms finanšu izmaksu uzlikšanas.

Postenī „peļņa (zaudējumi) pirms nodokļu maksājumiem” ir uzņēmuma svarīgākais peļņas vai zaudējam rādītājs. Tas ir normālā uzņēmuma vadīšanas procesa rezultāts, un, tā kā ir atskaitītas finanšu izmaksas, tā ir summa, kas parasti paliek atlikumā uzņēmumu pašu kapitāla palielināšanai.²⁹

Naudas plūsmas pārskats ir finanšu pārskata kopuma neatņemama sastāvdaļa, kas atspoguļo naudas un tās ekvivalentu plūsmu pārskata periodā, klasificējot to kā naudas plūsmu no pamatdarbības, ieguldījumu darbības un finanšu darbības.

Naudas plūsmas pārskata sastādīšanu regulē grāmatvedības standarti, kas paredz sastādīt naudas plūsmas pārskatu pēc izvēles, pēc vienas no metodēm: tiešās vai netiešās metodes. Populārākā ir netiešā metode, kuras būtība ir faktiskās pārskata perioda peļņas vai zaudējumu koriģēšana ar izmaiņām dažādos bilances posteņos uz perioda beigām, salīdzinot ar perioda sākumu, arī naudas līdzekļu un to ekvivalentu atlikumos. Obligāts nosacījums – naudas plūsmas pārskatā uzrādītajiem naudas līdzekļu atlikumiem uz gada sākumu un uz gada beigām ir jāaskan ar bilancē uzrādītajiem atlikumiem.

Naudas plūsmas pārskatā, atbilstoši grāmatvedības standartiem, ir jāiekļauj šādas sadaļas:

- pamatdarbības naudas plūsma;
- ieguldīšanas darbības naudas plūsma;
- finansēšanas darbības naudas plūsma.

Tikai pamatdarbības naudas plūsmu var sastādīt, pielietojot gan tiešo, gan netiešo metodi, pārējās sadaļas tiek sastādītas izmantojot tiešo naudas plūsmas metodi.³⁰

Pamatdarbības naudas plūsma galvenokārt rodas uzņēmuma neto apgrozījumu veidojošo darījumu rezultātā. Naudas plūsmu parasti izraisa darījumi un notikumi, kurus ņem vērā, nosakot uzņēmuma neto peļņu vai zaudējumus. Par pamatdarbības naudas plūsmu uzskata naudu un tās ekvivalentus, kas:

- saņemti par pārdotajām precēm un sniegtajiem pakalpojumiem;
- saņemti autoratlīdzības, komisijas maksas un citu ieņēmumu veidā;
- samaksāti preču un pakalpojumu piegādātājiem;
- samaksāti darbiniekiem vai viņu labā;

²⁹ Hofs, K.G. *Biznesa Ekonomika* Jāņa Rozes apgāds 2002.,286. lpp

³⁰ Korsaka T., Raņķevica V. *Ievads grāmatvedībā*.- Rīga: Latvijas Komercbanku asociācijas Konsultāciju un mācību centrs., 2008., 230. lpp

- samaksāti nekustamā īpašuma nodokļa maksājumi;
- samaksāti vai saņemti saistībā ar uzņēmumu ienākuma nodokli.

Ieguldīšanas darbības naudas plūsma finanšu pārskata lietotājiem sniedz informāciju par aktīvu iegādi, kas paredzēti ienākumu gūšanai un naudas plūsmas radīšanai nākotnē. Par ieguldīšanas darbības naudas plūsmu uzskata naudu un tās ekvivalentus, kas samaksāti vai saņemti par:

- nekustamo īpašumu un iekārtām (arī pašbūvētiem un pašražotiem pamatlīdzekļiem), nemateriālajiem un citiem ilgtermiņa ieguldījumiem;
- parāda vērtspapīriem un kapitāla daļām citos uzņēmumos (izņemot tos, kas iekļauti naudas plūsmas pārskatā kā naudas ekvivalenti, kā arī tos, kas iegādāti tirdzniecības nolūkā);
- citām personām izsniegtajiem aizdevumiem;
- atvasinātajiem finanšu instrumentiem.

Finansēšanas darbības naudas plūsma finanšu pārskata lietotājiem sniedz informāciju par kapitāla ieguldītājiem pienākošos daļu no uzņēmuma naudas plūsmas nākotnē. Par finansēšanas darbības naudas plūsmu uzskata naudu un tās ekvivalentus, kas:

- saņemti par uzņēmuma akciju vai citu pašu kapitāla instrumentu emisiju;
- samaksāti uzņēmuma īpašniekiem par uzņēmuma akciju iegādi vai to dzēšanu;
- saņemti par emitētajām obligācijām, diskonta parādzīmēm, ķīlu zīmēm un citiem īstermiņa un ilgtermiņa aizņēmumiem;
- samaksāti, atmaksājot aizņēmumus. Arī maksājumus, kas veikti, lai dzēstu finanšu nomas saistības, nomnieks uzrāda kā finansēšanas darbības naudas plūsmu.³¹

Autore secina, ka galvenie finanšu un saimnieciskās darbības analīzes informācijas avoti ir uzņēmuma grāmatvedības (finanšu) pārskati, lai informācija, kas iekļauta būtu noderīga pārskatiem jābūt kvalitatīviem un jāatbilst noteiktiem principiem.

³¹ Saksonova, S. *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes*, Merkūrijs Lat.2006.,178-181 lpp

2.4. Finanšu analīzē izmantojamie rādītāji un metodes

Uzņēmuma ekonomisko darbību raksturo tā finansiālais stāvoklis. Taču stabils finansiālais stāvoklis veidojas visā saimnieciskās darbības laikā. Uz attiecīgu datumu sastādīts finanšu pārskats atspoguļo vien kopējos rādītājus, pamatojoties uz kuriem iespējams secināt, cik veiksmīgi uzņēmums pārvaldījis finanšu resursus pārskata periodā.

Finansiālā stāvokļa rādītāji, protams ir svarīgi pašam uzņēmumam, jo no laba vai slihta finansiālā stāvokļa atkarīgs cik tas ir ekonomiski pievilcīgs piegādātājiem, pircējiem, bankām un citiem interesentiem. Tieši finansiālie rādītāji pārskata periodā, kurus iespējams noteikt pēc pārskatiem, interesē darījumu partnerus, īpašniekus un potenciālos dalībniekus.³²

Uzņēmuma darbības rezultāts ir atkarīgs no vairākiem faktoriem- ražojamā produkta kvalitātes, cenas, apjoma, darbības ražīguma līmeņa, pašizmaksas un citiem faktoriem. Tāpēc to novērtēšanai ir nepieciešama vairāku rādītāju sistēma, kas aptver visas uzņēmuma darbības jomas. Finanšu vadīšanas teorijā un praksē tiek iedalītas četras rādītāju grupas: absolūtie, relatīvie, struktūras un pieauguma (pazeminājuma) rādītāji.

Absolūtie rādītāji ir ekonomisko rādītāju kvantitātes absolūtā izteiksme. Tie nodrošina analizējamo rādītāju vienkāršo salīdzināšanu un nedod atbildes uz jautājumiem, vai rādītāju lielums, to struktūra un dinamika ir labvēlīga vai nelabvēlīga.

Relatīvie rādītāji tiek izteikti galvenokārt koeficientu, indeksu, procentu formā. Relatīvie rādītāji ir nozīmīgs dažādu parādību un procesu analīzes līdzeklis. Atkarībā no relatīvo rādītāju satura un nozīmes analīzē izšķir vairākus relatīvo rādītāju veidus: dinamikas relatīvie rādītāji, struktūras relatīvie rādītāji.

Dinamikas relatīvie rādītāji ir analizējamā rādītāja lielums pārskata periodā pret tā budžetā paredzamo lielumu.

Struktūras rādītāji ir analizējamā objekta atsevišķu sastāvdaļu attiecība pret šī paša objekta kopapjomu.³³ Šie rādītāji tiek izmantoti pārskatu vertikālajā analīzē.³⁴

Atbilstoši dinamikas un struktūras relatīvo rādītāju veidiem ekonomisko rādītāju analīzei izmanto horizontālo metodi un vertikālo metodi.³⁵

³² Januška M. *Finanšu un grāmatvedības kontrole firmā* Merkūrijs Lat.2002., 144 lpp

³³ Alsiņa R., Zolotuhina K., Bojarenko J. *Vadības grāmatvedības pamati* Raka 2000. 124 lpp.

³⁴ Rurāne M. *Finanšu Menedžments*. Rīga: Biznesa izglītības bibliotēka, 2006. 254 lpp.

³⁵ Turpat 124. lpp

Horizontālā un vertikālā analīzes metodes

Uzņēmuma līdzekļu galvenās funkcijas ir šādas: saimnieciskās darbības nodrošināšana, paplašināšana un uzņēmuma saistību izpildes garantēšana. Uzņēmuma līdzekļu apjomu un struktūru ietekmē vairāki faktori:

- Uzņēmuma lielums;
- Darbības joma un mērķi;
- Izmantotā tehnoloģija;
- Efektivitātes apsvērumi;
- Tirdzniecības apsvērumi;
- Noieta organizācijas veids.

Uzņēmuma kapitāla stāvoklis ir atspoguļots uzņēmuma grāmatvedības pārskatā – bilancē. Uzņēmuma kapitāla struktūra un sastāvs ir mainīgi, to ietekmē uzņēmējdarbībā veiktās saimnieciskās darbības.

Analizējot uzņēmuma kapitāla stāvokli, struktūru un to pārmaiņas, tiek izmantota horizontālā un vertikālā bilances analīze.³⁶

Viena no vienkāršākajām finanšu analīzes metodēm finansiālās stabilitātes novērtēšanai ir horizontālā analīzes metode – uzņēmuma finanšu pārskatu (bilances, peļņas vai zaudējuma aprēķina, naudas plūsmas pārskata) absolūto rādītāju izmaiņu pētīšana. Lielām svarīgāko posteņu rādītāju izmaiņām ir būtiska ietekme uz uzņēmuma finansiālo stabilitāti.³⁷

Horizontālās metodes būtība: pētāmo rādītāju lielumu analizējamā periodā salīdzina ar to pašu rādītāju iepriekšējā periodā (bāzes gadā) vai ar budžetā paredzēto rādītāju. Izmantojot šo metodi, ir iespējams analizēt:

- Rādītāju pārmaiņas laikā;
- Rādītāju novirzes no budžeta.

Ar dinamiku saprot parādību pārmaiņas laika periodā. Dinamikas analīzi veic īsākiem vai garākiem laika periodiem, par optimālo pieņem 2-3 gadus. Dinamikas metode parāda pētāmo rādītāju pārmaiņu tendences un dod iespēju analīzes gaitā izpētīt dažādu faktoru ietekmi uz dotā rādītāja pārmaiņām un noteikt to lielumu. Tātad horizontālā analīze ļauj:

- Noteikt rādītāju izmaiņu tendences;
- Izpētīt dažādu faktoru ietekmi uz dotā rādītāja izmaiņām un noteikt to lielumu;

³⁶ **Rurāne M.** *Finanšu Menedžments*. Rīga: Biznesa izglītības bibliotēka, 2006. 259 lpp.

³⁷ **Šneidere R.**, *Finanšu analīzes metodes uzņēmuma maksātspējas prognozēšanai*, Lietišķās informācijas centrs, 2009., 89.lpp

- Noteikt rādītāju dinamisko izmaiņu likumsakarības.

Horizontālās analīzes aprēķinus veic pēc šādām formulām:

Absolūtie skaitļi tiek aprēķināti pēc šādas formulas:

$$\text{Absolūtie skaitļi} = \text{pārskata rādītājs} - \text{bāzes rādītājs} \quad [2.1.]$$

Pārmaiņas analīzē ar indeksu palīdzību vai procentuālā izteiksmē:

$$\text{Dinamikas indekss (DI)} = \frac{\text{Analizējamā perioda rādītājs}}{\text{Bāzes perioda rādītājs}} \quad [2.2.]$$

Dinamikas pārmaiņas procentuālā izteiksmē aprēķina:

$$\text{Izmaiņas\%} = \text{DI} \times 100 - 100\% \quad [2.3.]$$

Bāzes gada vai budžeta rādītājiem dinamikas indekss būs vienāds ar 1 un procentuālā izteiksmē – 100%. Pārējo gadu rādītāju dinamiku izsaka attiecībā pret šo bāzes gadu.³⁸

Horizontālā analīze:

- Sniedz priekšstatu par uzņēmuma izaugsmes tempiem, par uzņēmuma ienākumu un izdevumu pieauguma tempu proporciju;
- Ļauj noskaidrot uzņēmuma attīstības tendences un to cikliskumu, iekšējo un ārējo faktoru ietekmi uz uzņēmuma darbības rezultātiem;
- Ļauj novērtēt uzņēmuma apgrozījuma pieauguma efektivitāti attiecībā uz tā finansiālo stabilitāti.³⁹

Vertikālā jeb struktūras bilances analīze rāda uzņēmuma līdzekļu avotu struktūras pārmaiņas procentos, par bāzi ņemot vai nu bilances kopsummu, vai peļņu no peļņas un zaudējuma aprēķina. Tiek salīdzināts pārskata gads ar iepriekšējo uzskaites periodu.⁴⁰

Vertikālās analīzes nozīme ir šāda:

- Sniedz priekšstatu par uzņēmuma grāmatvedības pārskatiem – relatīvo lielumu vietā, kas raksturo bilances un peļņas un zaudējuma aprēķina struktūru;
- Ļauj novērtēt uzņēmuma gada pārskata ticamību un tā sastādīšanas pareizību;
- Norāda uz „problemātiskajām” vietām uzņēmuma darbībā un ļauj sastādīt turpmākās darbības (auditoru pārbaudes, analīzes veikšanas) plānu.⁴¹

³⁸ Alsniņa R., Zolotuhina K., Bojarenko J. *Vadības grāmatvedības pamati* Raka 2000. 125 lpp.

³⁹ Rurāne M. *Finanšu Menedžments*. Rīga: Biznesa izglītības bibliotēka, 2006. 262 lpp.

⁴⁰ Kālis I. *Finanšu Menedžments* Latvijas Universitāte 2004., 145 lpp.

⁴¹ Rurāne M. *Finanšu Menedžments*. Rīga: Biznesa izglītības bibliotēka, 2006. 260 lpp.

Vertikālās metodes būtība: šī metode dod iespēju analizēt pētījuma objekta struktūras pārmaiņas laika periodā kā arī salīdzinājumā ar budžetu. Ar to saprot:

- Katra atsevišķa rādītāja sastāvdaļu pētīšanu ar to izmaiņu tendenču noteikšanu;
- Rādītāja sastāvdaļu izmaiņu lielumu noteikšanu kopējā novirzes lielumā.

Pēc šīs metodes pētījuma objekts tiek pieņemts par 100% un no tā noteic atsevišķu sastāvdaļu attiecību pret objekta kopapjomu. Tā izveidojas objekta struktūra.⁴²

Vertikālo analīzi veic pēc šādām formulām:

$$\text{Īpatsvara indekss} = \frac{\text{Analizējamais rādītājs}}{\text{Pētāmā objekta kopsumma}} \quad [2.4]$$

$$\text{Izmaiņas \%} = \text{īpatsvara indekss} \times 100 \quad [2.5]$$

Vertikālās analīzes mērķis ir noteikt bilances ieņēmumu un izdevumu/izmaksu struktūru un to izmaiņu dinamiku analīzes periodā.

Analīzes gaitā tiek savstarpēji salīdzināti dati viena pārskata ietvaros. Vertikālā analīze sniedz labāku priekšstatu par darbībā iesaistītiem pamatelementiem. Veicot bilances vertikālo analīzi, visi bilances posteņi tiek izteikti procentos no aktīvu kopsummas. Veicot peļņas un zaudējuma vertikālo analīzi, visi posteņi tiek izteikti procentos no neto apgrozījuma summas.⁴³

Horizontālās un vertikālās analīzes papildina viena otru. Tāpēc praksē nereti veido analītiskās tabulas, kuras raksturo grāmatvedības struktūras analīzes formas, kā arī atsevišķu rādītāju dinamiku.⁴⁴

Autore secina, ka horizontālā analīzes metode parāda pētāmo rādītāju pārmaiņu tendences un dinamisko izmaiņu likumsakarības, un vertikālā analīzes metode sniedz priekšstatu par finanšu pārskatu struktūru un norāda uz „problemātiskajām” vietām uzņēmuma darbībā.

⁴² Alsniņa R., Zolotuhina K., Bojarenko J. *Vadības grāmatvedības pamati* Raka 2000. 129 lpp.

⁴³ Dūdele A., Korsaka T. *Finanšu vadības pamati* Banku augstskola 2001. 73 lpp

⁴⁴ Ковалев Б. Б. *Финансовый анализ методы и процедуры* Москва: Финансы и статистика, 2002. 292 с.

2.5. Finanšu pārskatu koeficientu analīze

Koeficientu analīze ir sistemātiska attiecību salīdzināšana, izmantojot finanšu pārskatu informāciju, ar mērķi noskaidrot uzņēmuma attīstības likumsakarības un raksturot uzņēmuma finansiālo pozīciju. Koeficientu vai rādītāju analīzē tiek noteiktas nozīmīgas likumsakarības starp diviem finanšu pārskatu komponentiem. Pēc būtības koeficients ir skaitlis, kas iegūts aritmētisko darbību rezultātā no diviem finanšu pārskatu skaitļiem. Tāpēc iespējams aprēķināt ļoti daudzus un dažādus koeficientus. Taču tikai neliels koeficientu skaits ietver svarīgu informāciju par uzņēmuma finansiālo stāvokli. Finanšu analīzes praksē izmanto koeficientus, kurus var sagrupēt četrās grupās:

1. Likviditātes rādītāji;
2. Maksātspējas rādītāji.
3. Aktīvu aprites rādītāji;
4. Rentabilitātes rādītāji.

Koeficientu analīzes mērķis ir aprēķināt svarīgākos rādītājus un noteikt to izmaiņu dinamiku analīzes periodā.

Finanšu koeficienti parāda finanšu proporcijas starp dažādiem pārskatu posteņiem. Finanšu koeficientu aprēķins pats par sevi nedod pietiekamu informāciju par uzņēmuma finansiālo stāvokli. Lai analizētu uzņēmuma finansiālo stāvokli, izmantojot koeficientu analīzes rezultātus, nepieciešams aprēķinātos koeficientus salīdzināt ar kādu bāzi. Par salīdzināšanas bāzi var kalpot:

- Vispārpieņemtie parametri;
- Nozares vidējie rādītāji;
- Iepriekšējo gadu analogiskie rādītāji;
- Konkurējošo uzņēmumu rādītāji;
- Kādi citi analizējamā aprēķina rādītāji.

Koeficienti ir ļoti spēcīgs analīzes instruments, ja:

- Koeficienti tiek rēķināti regulāri un iespējams pārskatīt tendences un izmaiņas;
- Koeficientus, kas izrēķināti vienam uzņēmumam, ir iespējams salīdzināt ar vidējiem rādītājiem nozarē;
- Koeficienti ir sagatavoti, ņemot vērā iekšējās likumsakarības un attiecības.⁴⁵

⁴⁵ Dūdele A., Korsaka T. *Finanšu vadības pamati* Banku augstskola 2001. 76. lpp

Autore secina, ka finanšu analīzē izmanto likviditātes, maksāspējas, aktīvu aprites un rentabilitātes koeficientus, kuru mērķis ir noteikt izmaiņu dinamiku analīzes periodā.

2.6. Likviditātes rādītāju analīze

Likviditātes rādītājs ir rādītājs, ar kuru palīdzību var novērtēt uzņēmuma spēju atmaksāt savus tekošos parādus. Šī spēja ir atkarīga no attiecības starp uzņēmuma maksāšanas līdzekļu potenciālu un uzņēmuma finansiālajām saistībām. Maksāšanas līdzekļu potenciāls nozīmē uzņēmumam piederošus likvīdus līdzekļus.

Par likvīdiem sauc aktīvus, kuri jau atrodas naudas formā, kā arī tos kurus ātri pārvērst naudas formā. Aktīvus ir iespējams klasificēt pēc likviditātes pakāpes:

- Augsti likvīdi aktīvi;
- Vidēji likvīdi aktīvi;
- Zemi likvīdi aktīvi.

Jo uzņēmumam ir vairāk likvīdo aktīvu, jo tā ekonomiskās iespējas ir lielākas.⁴⁶

Vislikvīdākais līdzeklis ir kases un bankas konta atlikums. Tālākie likvīdie līdzekļi ir īstermiņa ieguldījumi (akcijas un kapitāldaļas), jo nepieciešamības gadījumā tos ir iespējams ātri pārdot par skaidru naudu. Debitori arī ir salīdzinoši likvīds līdzeklis, jo parasti tie nomaksā savus parādus tuvākajā laikā. Krājumi ir visnelikvīdākie apgrozāmie līdzekļi, jo tie vispirms ir jāpārdod (iespējams uz kredīta) un pircējiem tiek piešķirts kredīta termiņš. Tādējādi paiet laiks, pirms krājumi tiek pārvērsti naudā.

Īstermiņa saistības ir summas, kuras jānomaksā tuvākajā nākotnē. Kad pienāk maksājuma termiņš, uzņēmumam ir nepieciešami naudas līdzekļi. Tādēļ ir jānodrošina pastāvīga naudas līdzekļu ieplūde uzņēmumā (no apgrozāmajiem līdzekļiem), uzņēmums var segt tekošos maksājumus.⁴⁷

Likviditāti apskata divējādi: no uzņēmuma likvidācijas viedokļa un uzņēmuma turpināšanas viedokļa.

Uzņēmuma likvidācijas gadījumā ir svarīgi noskaidrot, kādi maksāšanas līdzekļi ir uzņēmuma rīcībā un vai tos varētu novirzīt saistību dzēšanai, ja maksāspējas vai

⁴⁶ Alsniņa R., Zolotuhina K., Bojarenko J. *Vadības grāmatvedības pamati* Raka 2000. 133 lpp.

⁴⁷ Korsaka T., Raņķevica V. *Ievads grāmatvedībā* .- Rīga: Latvijas Komercbanku asociācijas Konsultāciju un mācību centrs., 2008., 249 lpp

nepietiekamas rentabilitātes dēļ uzņēmums būtu jālikvidē. Šim nolūkam nepieciešama informācija par:

- Ieņēmumiem, kurus likvidācijas gadījumā varētu iegūt, pārdot īpašumu;
- Priviliģēto saistību lielums;
- Garantētā kredīta nodrošinājuma lielumu.

Turpinot uzņēmuma darbību, jāizvērtē varbūtība, ka uzņēmums varētu kļūt maksātnespējīgs un var tikt ierosināta piespiedu likvidācija.⁴⁸

Uzņēmuma likviditātes analīze nozīmē finansiālās stabilitātes noteikšanu. Ar šīs analīzes palīdzību vērtē uzņēmuma maksātspēju, dod slēdzienu par finansiālā līdzsvara un maksātspējas saglabāšanu nākotnē.

Gaidāmo, perspektīvo likviditāti nevar noteikt, izmantojot tikai grāmatvedības gada pārskatu datus. Ir jāizmanto arī finanšu plāna, budžeta dati. Parasti uzņēmums ir maksātspējīgs, t.i., likvīds, ja tas strādājis rentabli un tam ir pietiekami kredīta resursi.⁴⁹

Gaidāmo likviditāti var aplūkot divos apstākļos:

1. Plānotā likviditāte- to nosaka vadoties uz finanšu plānošanas gaitā aprēķinātiem lielumiem. Tās noteikšanā vislielākā loma ir nepieciešamam maksāšanas līdzekļu daudzumam ar ko dzēst īstermiņa saistības.
2. Protektīvā likviditāte- tā ir spēja segt maksāšanas līdzekļu neparedzēto vajadzību (ja faktiskie naudas izdevumi pārsniedz plānotos). Šāda vajadzība var izveidoties dažādu cēloņu rezultātā: iepriekš neparedzētās iespējas izdevīgiem ieguldījumiem, nav iegūta plānotā peļņa, pircējs atsakās pirkt uzņēmuma produkciju, neparedzēts ražošanas krājumu pirkšanas cenu paaugstinājums.⁵⁰

Uzņēmuma likviditātes izveidošanai galvenokārt izmanto trīs relatīvos (koeficientus) rādītājus. Viens no otra tie atšķiras ar to, aprēķināšanai izmantoto likviditātes līdzekļu sastāvu, kuri pieņemti par īstermiņa saistību sedzējiem.⁵¹

Kopējās likviditātes rādītājs (L₁) ir apgrozāmo aktīvu attiecība pret īstermiņa saistībām.

$$L1 = \frac{\text{Apgrozāmie aktīvi}}{\text{Īstermiņa saistības}} [2.6]$$

Koeficienta robežas ir starp 1 un 2. Ja šis koeficients ir zemāks par 1, uzņēmumam ir kritisks finansiālais stāvoklis, tas darbojas liela riska apstākļos.⁵² Kā arī uzņēmumā var

⁴⁸ **Zaķe V.** *Finanšu plānošana uzņēmumā* Lietišķās informācijas dienests 2009. 47. lpp

⁴⁹ **Kālis I.** *Finanšu Menedžments* Latvijas Universitāte 2004.,156 lpp

⁵⁰ **Bednarskis L., Paupa V., Vaikulis J.** *Finanšu pārskatu analīze* Latvijas Universitāte, 1994., 19 lpp

⁵¹ Turpat 156. lpp

izveidoties grūtības īstermiņa saistību dzēšanā. Ja apgrozāmie aktīvi ir lielāki par īstermiņa pasīviem, uzņēmumu var uzskatīt par veiksmīgi funkcionējošu. Kopējais likviditātes rādītājs rāda relatīvu pārsnieguma apmēru. Ja koeficients ir pārāk liels (>3), tas norāda, ka uzņēmumam ir aktīvu vadības problēmas un apgrozāmie līdzekļi netiek efektīvi izmantoti. Tas var arī nozīmēt, ka uzņēmums pārāk daudz kapitāla ir iesaistījis apgrozāmajos līdzekļos vai arī nepietiekami izmantojis īstermiņa kredītus.⁵³

Kopējās likviditātes vai saistību seguma koeficientu iespējams paaugstināt divējādi:

- Palielinot apgrozāmo līdzekļu atsevišķo posteņu lielumu;
- Pazeminot īstermiņa saistību lielumu.

Starpseguma likviditātes rādītājs (L₂) ir saistīts ar uzņēmuma saimnieciskajā darbībā iesaistīto aktīvo kapitālu. To ir nepieciešams aprēķināt, jo atsevišķi apgrozāmie līdzekļi nav vienādi likvidi.

$$L_2 = \frac{\text{Naudas līdzekļi} + \text{Īstermiņa vērtspapīri} + \text{Debitoru parādi}}{\text{Īstermiņa saistības}} [2.7]$$

Analizējot šī koeficienta dinamiku, nepieciešams ņemt vērā faktorus, kuri ietekmēja tā izmaiņas.⁵⁴ Likviditātes starpseguma koeficientu ļoti ietekmē ražošanas krājumos ieguldītā nauda. Arī debitorsaistību pārvērtēšana skaidrā naudā prasa ievērojami ilgu laiku.

Debitorsaistību iekasēšanu ietekmē maksājuma dokumentu apgrozības ātrums, noformēšana, pircējam komerckredītam piešķiršanas laiks, maksāspēja un citi nosacījumi. Šī koeficienta zemākā robeža ir 0,8-1,0.⁵⁵

Absolūtās likviditātes koeficients (L₃) novērtē uzņēmuma likviditāti pēc uzņēmuma rīcībā esošo naudas līdzekļu apmēra. Tas ir viens no visdrošākajiem likviditātes novērtējumiem. Normālos saimniekošanas apstākļos šis rādītājs atrodas 0,1-0,7 robežās. Jo augstāka šī likviditāte, jo uzņēmums stabilāks. Bet dažreiz tas var arī nozīmēt, ka uzņēmuma rīcībā ir vairāk naudas, nekā to spēj efektīvi izmantot.

$$L_3 = \frac{\text{Naudas līdzekļi} + \text{Īstermiņa vērtspapīri}}{\text{Īstermiņa saistības}} [2.8]$$

Šis rādītājs ne vienmēr ir informatīvs, jo:

- Neliels daudzums naudas līdzekļu kasē un kontos ir normāla parādība jebkurā uzņēmumā;

⁵² Saksonova, S. *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes*, Merkūrijs Lat.2006.,107 lpp

⁵³ Alsiņa R., Zolotuhina K., Bojarenko J. *Vadības grāmatvedības pamati* Raka 2000. 133 lpp.

⁵⁴ Saksonova, S. *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes*, Merkūrijs Lat.2006.,108 lpp

⁵⁵ Kālis I. *Finanšu Menedžments* Latvijas Universitāte 2004.,157 lpp

- Naudas līdzekļu apjoms var krasi svārstīties, bet, tā kā likviditātes rādītāji tiek rēķināti uz konkrētu datumu, tie var neatpoguļot patieso situāciju.

Tomēr, ja šis koeficients ir pārāk liels, tas norāda, ka līdzekļi tiek izmantoti neefektīvi.⁵⁶

Pastāv uzskats – jo augstāks likviditātes koeficients, jo augstāka uzņēmuma likviditāte.

Taču vienmēr tā nav, jo šā koeficienta aprēķināšanas metodikai ir vairākas nepilnības:

- Aprēķinot šo koeficientu, pieņem, ka visi apgrozāmie līdzekļi ir likvīdi. Šāds pieņēmums bieži nav reāls, jo sevišķi tas attiecas uz krājumiem;
- Koeficients var paaugstināties nevēlamu iemeslu dēļ. Ja uzņēmums iepriekš neparedzētu iemeslu dēļ sašaurina ražošanu, var pieaugt krājumi, - agrāk iegādātie materiāli var izrādīties lieki. Ja pircējs kļūst maksātnespējīgs, - pieaug debitoru parādi. Tādēļ palielinās apgrozāmo līdzekļu atlikums un paaugstinās likviditātes rādītājs;
- Likviditātes rādītājs atsevišķos gadījumos var pārvērsties par pretējo, tas ir, likvidācijas rādītāju. Tikai likvidācijas gadījumā uzņēmums pārdod lielu daļu krājumu, lai varētu dzēst īstermiņa saistības;
- Šis koeficients atspoguļo statistiku jeb stāvokli uz noteiktu datumu. Aprēķinā netiek ņemta vērā līdzekļu apgrozība (dinamika).⁵⁷

Darba kapitāls

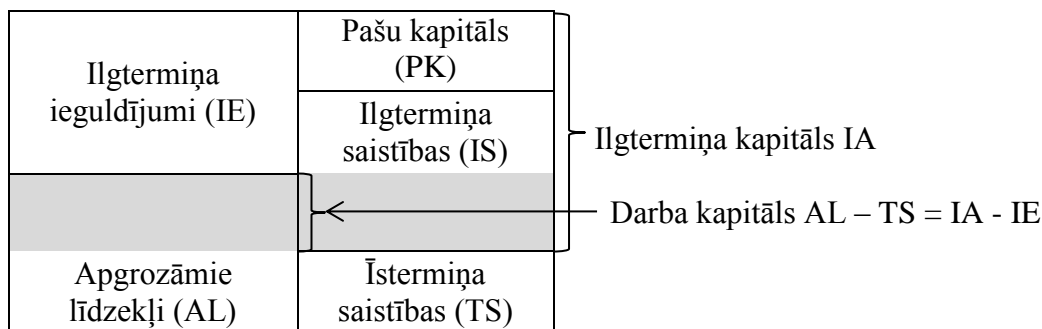
Darba kapitāls ietver sevī likviditātes rezerves ar kurām nosedzas izdevumi, kuri radušies neparedzētu izdevumu rezultātā un neparedzamu ieņemto un izdoto naudas līdzekļu sabalansēšanai. Darba kapitāls, kā daļa no uzņēmuma apgrozāmiem līdzekļiem uzrādās kā drošības depozīts kredīta atmaksāšanas gadījumā.⁵⁸

Darba kapitālu var aprēķināt divējādi. To var izteikt kā starpību starp apgrozāmajiem līdzekļiem un īstermiņa saistībām vai kā starpību starp ilgtermiņa saistībām un ilgtermiņa ieguldījumiem. Darba kapitāls ir attēlots 2.2. attēlā.

⁵⁶ Saksonova, S. *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes*, Merkūrijs Lat.2006.,108 lpp

⁵⁷ Zaķe V. *Finanšu plānošana uzņēmumā* Lietišķās informācijas dienests 2009. 49. lpp

⁵⁸ Гиляровой Л. Т. *Экономический анализ* Москва 2004. с.

2.2. att. Uzņēmuma darba kapitāls⁵⁹

Darba kapitāls ir nepieciešamas uzņēmuma finansiālās stabilitātes uzturēšanai, jo apgrozāmo līdzekļu pārsvars pār īstermiņa saistībām liecina, ka uzņēmums ne tikai var nosegt savas īstermiņa saistības, bet tam ir arī finanšu resursi savas darbības paplašināšanai nākotnē.⁶⁰ Ja uzņēmumam šis rādītājs ir negatīvs, var rasties problēmas atmaksāt īstermiņa parādus. Parasti uzņēmumiem, kuriem ir zaudējumi no pamatdarbības, samazinās darba kapitāla īpatsvars aktīvos.⁶¹ Izmaiņas darba kapitālā konkrētā laika periodā var daudz ko izteikt par likviditātes attīstību.⁶²

Autore secina, ka likviditātes analīze nozīmē finansiālās stabilitātes noteikšanu, jo ar šīs analīzes palīdzību vērtē uzņēmuma maksātspēju, dod slēdzienu par finansiālā līdzsvara un maksātspējas saglabāšanu nākotnē.

2.7. Maksātspējas rādītāji

Ja uzņēmums savas darbības finansēšanai izmanto arī aizņemtus līdzekļus, tas nozīmē, ka uzņēmums ir nonācis ārējās parādsaistībās. Tāpēc viens no svarīgākajiem uzņēmuma finansiālā stāvokļa rādītājiem ir maksātspēja, t.i., iespēja laikus un pilnā apmērā nokārtot savas īstermiņa un ilgtermiņa saistības.

Maksātspējas rādītāju lielums ir svarīgs kreditoriem, lai noteiktu uzņēmuma kredītspēju.⁶³

Maksātspējas rādītājus aprēķina šādam nolūkam:

⁵⁹ Hofs, K.G. *Biznesa Ekonomika* Jāņa Rozes apgāds 2002. 325 lpp

⁶⁰ Saksonova, S. *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes*, Merkūrijs Lat.2006.,109 lpp

⁶¹ Šneidere R. *Bankrota prognozēšanas modeļu raksturojums un analīze* Latvijas Universitātes raksti 689. Sējums Ekonomika, IV, 2005. 327 lpp.

⁶² Hofs, K.G. *Biznesa Ekonomika* Jāņa Rozes apgāds 2002., 324.lpp

⁶³ Abizāre V. *Ievads uzņēmējdarbībā* Raka 2004. 107. lpp

- Lai noteiktu saistību attiecību pret pašu kapitāla vai aktīvu kopsummu;
- Lai novērtētu uzņēmuma iespējas paaugstināt saistību summu;
- Lai palīdzētu novērtēt uzņēmuma spēju noteiktā termiņā nokārtot saistības.⁶⁴

Uzņēmuma maksātspējas stāvokļa novērtēšanai izmanto šādus rādītājus:

- Saistību īpatsvars bilancē (finanšu atkarības koeficientu);
- Saistību neatkarības koeficientu;
- Finanšu līdzsvara koeficientu;
- Maksājamo procentu seguma koeficientu.⁶⁵

Saistību īpatsvars bilancē tiek noteikts kā saistību kopsummas attiecība pret bilances kopsummu.

$$\text{Finansiālās atkarības koeficients} = \frac{\text{Saistību kopsumma}}{\text{Balances kopsumma}} [2.9]$$

Šis rādītājs raksturo uzņēmuma finansiālo atkarību no ārējiem aizņēmumiem. Jo šis rādītājs ir zemāks, jo labprātāk kreditori izsniegs kredītu. Rādītāja pieļaujamais lielums ir no 0,5-1. Ja finanšu atkarības koeficients pārsniedz 1, tad uzņēmumam ir grūtības atmaksāt kredītus, jo par tiem ir jāmaksā liela procentu summa.⁶⁶

Saistību līmeņa vērtēšanas galvenais kritērijs ir uzņēmuma risks, kurš parasti sastāv no diviem galvenajiem veidiem:

1. Uzņēmējdarbības risks saistīts ar normālu darbību apstākļos, kādos uzņēmums darbojas. Šo risku var palielināt negaidīta partneru rīcība vai izmaiņas noieta tirgū.
2. Finansiālais risks veidojas atkarībā no veida, kādā tiek finansēti uzņēmuma aktīvi: ar pašu vai aizņemto kapitālu. Ja uzņēmums darbojas augsta uzņēmējdarbības riska apstākļos, nedrīkst uzņemties finansiālu risku, pretējā gadījumā kopējais risks var izrādīties pārāk liels.⁶⁷

Finansiālās neatkarības jeb īpašuma koeficients raksturo pašu kapitāla īpatsvaru uzņēmuma kopējā kapitāla struktūrā, tātad uzņēmuma īpašnieku un kreditoru interešu attiecību.

$$\text{Finansiālās neatkarības (īpašuma)koeficients} = \frac{\text{Pašu kapitāls}}{\text{Balances kopsumma}} [2.10]$$

⁶⁴ Rurāne M., *Uzņēmuma finanses un vadība* Turība Rīga: 1997.,205 lpp

⁶⁵ Alsiņa R., Zolotuhina K., Bojarenko J. *Vadības grāmatvedības pamati* Raka 2000. 135 lpp.

⁶⁶ Abizāre V. *Ievads uzņēmējdarbībā* Raka 2004. 107. lpp

⁶⁷ Rurāne M., *Uzņēmuma finanšu vadība* Turība Rīga: 1997.,255 lpp

Koeficientam, kurš raksturo stabilu uzņēmuma finansiālo stāvokli, būtu jābūt vismaz 0,5-0,6 līmenī. Jo augstāka ir pašu kapitāla daļa kopkapitālā, jo augstāka ir uzņēmuma finansiālā stabilitāte.

Finanšu līdzsvara koeficients raksturo uzņēmuma finansiālo neatkarību.

Uzņēmums ir maksātspējīgs, ja tā pašu kapitāls ir lielāks vai vienāds ar ārējo parādu summu. Ja saistību (parādu) summas ir pārmērīgas, uzņēmumam var draudēt maksātnespēja.

$$\text{Finanšu līdzsvara koeficients} = \frac{\text{Saistību kopsumma}}{\text{Pašu kapitāls}} \quad [2.11]$$

Šā koeficienta kritiskā robeža ir 1. Augsts šā rādītāja līmenis rāda, ka uzņēmums daudz izmanto aizņemtus līdzekļus. Kreditori parasti dod priekšroku uzņēmumam ar zemāku rādītāju.⁶⁸

Maksājamo procentu seguma koeficients raksturo finansiālā riska lielumu, pamatojoties uz peļņas vai zaudējuma aprēķinu.

$$\text{Maksājamo procentu seguma koeficients} = \frac{\text{Peļņa pirms procentu un nodokļu atskaitīšanas}}{\text{Maksājamo procentu summa}} \quad [2.12]$$

Augsts koeficienta līmenis parāda, ka uzņēmums spēs samaksāt kreditoriem pienākošos procentus. Ja koeficients ir 1, tas nozīmē, ka uzņēmums, samaksājot procentus, paliek bez peļņas. Gadījumos, ja uzņēmumam neizdodas atjaunot saistības un izmantot tās iepriekš saņemtā aizņēmuma dzēšanai, ir jāmaksā ne vien procenti, bet arī jādzēš daļa no iepriekš saņemtās aizņēmuma summas.⁶⁹

2.8. Aktivitātes rādītāji

Uzņēmuma līdzekļu izmantošanas efektivitāti raksturo uzņēmuma līdzekļu aprites rādītāji. Līdzekļu aprites ātrumu var aprēķināt visiem uzņēmuma līdzekļiem vai tā atsevišķām daļām.⁷⁰

Šiem rādītājiem ir liela nozīme, jo līdzekļu aprites ātrums ir ātrums kādā līdzekļi tiek pārvērsti naudas formā, kas tieši ietekmē uzņēmuma maksātspēju.

Ja uzņēmums atsevišķos ražošanas krājumos ir ieguldījis vairāk līdzekļu, nekā tas ir nepieciešams, to vienlaikus var trūkt citur, kā arī var nepietikt citu mērķu finansēšanai.

⁶⁸ Abizāre V. *Ievads uzņēmējdarbībā* Raka 2004. 108. lpp

⁶⁹ Alsniņa R., Zolotuhina K., Bojarenko J. *Vadības grāmatvedības pamati* Raka 2000. 135 lpp.

⁷⁰ Abizāre V. *Ievads uzņēmējdarbībā* Raka 2004. 105.lpp

Ir divas pieejas aktivitātes rādītāju aprēķināšanai:

1. Novērtēt uzņēmuma darbību kādā laika periodā;
2. Novērtēt, kādā attiecībā ir atsevišķo aktīvu veidu krājumi noteiktā datumā.⁷¹

Visu aktīvu aprites koeficients rāda, cik efektīvi tiek izmantoti uzņēmuma aktīvi neto apgrozījuma veidošanai, t.i., cik reižu tiek veikts pilns ražošanas un apgrozības cikls, kurš rada atbilstošu efektu peļņas veidā.

$$\text{Visu aktīvu aprite} = \frac{\text{Neto apgrozījums}}{\text{Aktīvu kopsumma}} [2.13]$$

Lai gan šis koeficients ir atkarīgs no nozares, tomēr ekonomisti uzskata, ka tam nevajadzētu būt mazākam par 3. Ja rādītājs ir pārāk zems, tas nozīmē, ka investīcijas ir bijušas pārāk mēriņas un arī samazinājies ražošanas apjoms vai apgrozījums. Šajā gadījumā uzņēmumam būtu ieteicams likvidēt daļu no pamatlīdzekļiem, kā arī daļu no ražošanas krājumiem.

Krājumu aprites koeficients rāda, cik reižu gadā ir apritējuši ražošanas krājumos ieguldītie līdzekļi.

$$\text{Krājumu aprites koeficients} = \frac{\text{Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas}}{\text{Vidējā krājumu summa (krājumi bilancē)}} [2.14]$$

Šis koeficients parāda ātrumu, ar kādu ražošanas krājumi tiek pārvērsti skaidrās naudas formā. Zems šā koeficienta rādītājs rāda, ka krājumos ir ieguldīts daudz līdzekļu un iesaldēts kapitāls, kas nedod peļņu. Augsts rādītājs liecina, ka preču krājumi ir pārāk mazi, kas var radīt sarežģījumus produkcijas ražošanā.⁷²

Var arī noteikt cik dienās notiek viena krājumu aprite.

$$\text{Krājumu aprite dienās} = \frac{365}{\text{Krājumu aprites koeficients}} [2.15]$$

Jo lielāks ir krājumu aprites ātrums, jo ātrāka ir preču materiālo vērtību realizācija, nepieciešamības gadījumā var īsākā laikā dzēst parādus.

Debitoru aprites koeficients pēc šī koeficienta spriež, cik reižu vidēji gada laikā debitoru parādi pārvērtušies naudas līdzekļos.⁷³

$$\text{Debitoru aprites koeficients} = \frac{\text{Neto apgrozījums}}{\text{Vidējā debitoru parādu summa (debitori bilancē)}} [2.16]$$

Debitoru parādu aprites dienu skaits (iekasēšanas periods) rāda cik dienas vidēji paiet no produkcijas pārdošanas datuma līdz samaksas saņemšanas dienai.⁷⁴

⁷¹ Saksonova, S. *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes*, Merkūrijs Lat.2006.,225 lpp

⁷² Abizāre V. *Ievads uzņēmējdarbībā* Raka 2004. 105.lpp

⁷³ Saksonova, S. *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes*, Merkūrijs Lat.2006.,225 lpp

⁷⁴ Alsniņa R., Zolotuhina K., Bojarenko J. *Vadības grāmatvedības pamati* Raka 2000. 180 lpp.

$$\text{Debitoru aprite dienās} = \frac{365}{\text{Debitoru aprites koeficients}} [2.17]$$

Kreditoru parādu aprites koeficients rāda, cik aprites reizes uzņēmumam būs nepieciešamas, lai samaksātu savus rēķinus.

Kreditoru saistību apjomu nosaka piegādātāju piešķirto kredītu lielums, kas pagarināts uz laika periodu, kurā parādi jāsamaksā. Šo periodu sauc par maksājumu veikšanas periodu.

$$\text{Kreditoru aprites koeficients} = \frac{\text{Realizētās produkcijas pašizmaksa}}{\text{Vidējā kreditoru parādu summa (parāds darbuzņēmējiem)}} [2.18]$$

$$\text{Kreditoru aprite dienās} = \frac{365}{\text{Kreditoru aprites koeficients}} [2.19]$$

Ilgtermiņa ieguldījumu aprites koeficients raksturo ilgtermiņa ieguldījumu izmantošanas intensitāti, ar kādu tiek finansēti uzņēmuma līdzekļi.⁷⁵

$$\text{Ilgtermiņa ieguldījumu aprites koeficients} = \frac{\text{Neto apgrozījums}}{\text{Ilgtermiņa ieguldījumi}} [2.20]$$

Ne vienmēr visi šie un arī citi rādītāji tiek aprēķināti. Plašākus aprēķinus veic, ja analīzes programmā apgrozāmos līdzekļus ņem kā pastāvīgus elementus.⁷⁶

2.9. Rentabilitāte rādītāju analīze

Rentabilitāte ir uzņēmuma darbības efektivitātes rādītājs.

Ar rentabilitāti saprot attiecību starp peļņas lielumu un peļņu ietekmējošiem rādītājiem – iesaistīto kapitālu vai īpašumu – vai arī neto apgrozījumu.

Rentabilitātes vērtēšanai nav noteiktu kritēriju. Rentabilitāti izsaka procentos. Jo augstāks procentu līmenis, jo uzņēmuma darbība ir efektīvāka. Zems rentabilitātes līmenis liecina par uzņēmuma saimniekošanas neveiksmi.⁷⁷

Rentabilitātes analīzes un novērtējuma galvenais informācijas avots ir pārskats, kurā sniegts peļņas vai zaudējuma aprēķins. Lai izanalizētu rentabilitāti, tiek aprēķināti vairāki koeficienti, kas jāaplūko dinamiski par vairākiem pārskata periodiem.⁷⁸

Lai uzņēmuma darbība būtu pēc iespējas sekmīgāka, tam nepieciešams:

- Saglabāt likviditāti;
- Paaugstināt rentabilitāti.⁷⁹

⁷⁵ Saksanova, S. *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes*, Merkūrijs Lat.2006.,225 lpp

⁷⁶ Kālis I. *Finanšu Menedžments* Latvijas Universitāte 2004.,190 lpp

⁷⁷ Abizāre V. *Ievads uzņēmējdarbībā* Raka 2004. 104. lpp

⁷⁸ Januška M. *finanšu un grāmatvedības kontrole firmā* Merkūrijs Lat.2002., 132 lpp

Rentabilitāti apskata no trim viedokļiem:

- Komerčiālā (realizācijas) rentabilitāte rāda, cik peļņas iegūts, rēķinot uz vienu neto apgrozījuma vienību;
- Ekonomiskā (aktīvu) rentabilitāte rāda, cik peļņas iegūts, rēķinot uz uzņēmuma vienu aktīvu vienību;
- Finansiālā (pašu kapitāla) rentabilitāte rāda, cik daudz peļņas ir ieguvuši uzņēmuma īpašnieki, rēķinot uz ieguldītā kapitāla vienu vienību.⁸⁰

Komerčiālā (realizācijas) rentabilitāte

Realizācijas rentabilitāte (R₁) ir finansiālā rezultāta attiecība pret apjoma rādītāju jeb – cik peļņas dod katra neto apgrozījuma vienība.

$$R_1 = \frac{\text{Neto peļņa (zaudējumi)}}{\text{Neto apgrozījums}} \times 100 \quad [2.21]$$

Rādītāju ietekmē operatīvās darbības rezultāti, uzņēmuma cenu politika un operatīvās darbības izmaksu efektivitāte. Komerčiālās rentabilitātes līmenis nav stingri noteikts. Tas galvenokārt atkarīgs no nozares, kurā darbojas uzņēmums.

Operatīvās darbības rentabilitātes rādītājs (R₂), kuru ietekmē tikai operatīvās darbības rezultāti, uzņēmuma cenu politikas un operatīvās darbības izmaksu efektivitāte.

$$R_2 = \frac{\text{Peļņa pirms nodokļiem un procentu samaksas}}{\text{Neto apgrozījums}} \times 100 \quad [2.22]$$

Pirms nodokļu peļņā netiek iekļauti ieņēmumi un izmaksas, kas nav saistītas ar produkcijas ražošanu vai pārdošanu un pakalpojumu sniegšanu. Šo rādītāju izmanto, lai mērītu uzņēmuma produkcijas ražošanas un realizācijas efektivitāti ienākuma dalīšanā.

Bruto peļņas rentabilitāte (R₃) dod iespēju aprēķināt, kādā mērā neto apgrozījuma pārmaiņas ietekmē bruto peļņas lielumu.

$$R_3 = \frac{\text{Bruto peļņa}}{\text{Neto apgrozījums}} \times 100 \quad [2.23]$$

Bruto peļņa bieži tiek uzskatīta par peļņas vai zaudējumu aprēķina vissvarīgāko starprezultātu.

⁷⁹ Saksonova, S. *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes*, Merkūrijs Lat.2006.,109 lpp

⁸⁰ Abizāre V. *Ievads uzņēmējdarbībā* Raka 2004. 104. lpp

Ekonomiskā (aktīvu) rentabilitāte

Ekonomiskā rentabilitāte (R₄) raksturo, cik efektīvi peļņas radīšanā tiek izmantoti aktīvi.

$$R_4 = \frac{\text{Pārskata perioda peļņa pirms nodokļiem un procentu samaksas}}{\text{Aktīvu vidējā vērtība (aktīvi bilancē)}} \times 100 \quad [2.24]$$

Lai precīzi novērtētu, kādai jābūt ekonomiskajai rentabilitātei, jāizvērtē nozare, kurā uzņēmums darbojas. Rādītājs atkarīgs arī no uzņēmuma finansēšanas struktūras un finansēšanas izmaksām, kā arī no uzņēmuma darījumu riska. Jo lielāks risks, jo augstākai jābūt rentabilitātei.

Aktīvu atdevei vajadzētu būt vismaz vienādai ar vidējo aizņēmuma procentu likmi, kuru uzņēmums maksā par saviem aizņēmumiem. Ja rādītājs ir mazāks, tad uzņēmums nepelna pietiekami daudz, lai spētu atpelnīt ar procentiem kopējo kapitālu, kas apgrozās uzņēmumā.

Finansiālā (pašu kapitāla) rentabilitāte

Finansiālā rentabilitāte rāda, cik peļņas ieguvuši uzņēmuma īpašnieki uz ieguldītā kapitāla vienību.

Pašu kapitāla rentabilitāte (R₅) ļauj noteikt tā kapitāla izveidošanas efektivitāti, kuru ir investējuši uzņēmuma īpašnieki, un salīdzināt šo rādītāju ar iespējamo ienākumu, ieguldot šos līdzekļus citos vērtspapīros. No īpašnieka viedokļa tas ir pats svarīgākais rādītājs: tas rāda, cik peļņas iegūts uz katru īpašnieku uzņēmumā ieguldīto latu.

$$R_5 = \frac{\text{Neto peļņa}}{\text{Pašu kapitāla gada vidējā summa (pašu kapitāls bilancē)}} \times 100 \quad [2.25]$$

Ievērojot rentabilitātes rādītājus, būtiska nozīme ir starpībai starp ekonomiskās rentabilitātes līmeni un finansiālās rentabilitātes līmeni. Šī starpība atspoguļo aizņemtā kapitāla izmantošanas efektivitāti.⁸¹

⁸¹ **Saksonova, S.** *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes*, Merkūrijs Lat.2006.,112 lpp

2.10. Maksābspējas prognozēšana

Latvijā maksābspējas procesus un bankrota procedūru regulē likums „Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksāspēju”. Termins „bankrots” šī likuma izpratnē izteic maksābspējas stāvokļa risinājumu, kas izpaužas kā parādnieka likviditācija un kreditoru prasījumu apmierināšana no līdzekļiem, kuri iegūti likviditācijas procesā, atsavinot parādnieka mantu. Savukārt termins „maksāspēja” šajā likumā apzīmē ar tiesas spriedumu konstatēts parādnieka stāvoklis, kurā tas nespēj nokārtot savas parādu saistības.

20. gadsimta ekonomiskās krīzes lika dažādu valstu zinātniekiem meklēt un pētīt adekvātas analīzes metodes, uz kuru bāzes varētu sagatavot vadības lēmumus uzņēmuma saimnieciskās darbības attīstībai un investīciju projektu realizācijai. Viens no pētījuma virzieniem bija atrast tādas finanšu koeficientus vai to kombinācijas, kas norādītu, ka uzņēmumam būs maksābspējas problēmas.

E. Altmans bija pirmais zinātnieks, kurš izstrādāja bankrota prognozēšanas modeli, kas sastāv no dažādu finanšu koeficientu kombinācijām. Modeļa izstrādei tika izmantota saliktā diskriminanta analīzes metode. Pētījumam bija izvēlēti 33 bankrotējošu un 33 maksāspējīgu ražošanas uzņēmumu finanšu pārskati ar vienādiem finanšu pārskatiem (pašu kapitāls, aktīvi, nozare). Šo uzņēmumu finanšu analīzei tika izmantoti dažādi finanšu koeficienti:

- Koeficienti, kas ir populāri zinātniskajā literatūrā;
- Koeficienti, kas būtiski pētījumam;
- E. Altmanta jauniestie koeficienti.

Šo koeficientu skaits sasniedza 22.

Pētījuma rezultātā tika izstrādāts bankrota prognozēšanas Z modelis ar pieciem dažādiem finanšu koeficientiem un bankrota varbūtību raksturojošiem indeksiem.

$$Z=1,2X_1+1,4X_2+3,3X_3+0,6X_4+1,0X_5 \quad [2.26] \quad , \text{ kur}$$

Z – prognozēšanas indekss

$$X_1 = \frac{\text{Darba kapitāls}}{\text{Aktīvu kopsumma}}$$

$$X_2 = \frac{\text{Nesadalītā peļņa}}{\text{Aktīvu kopsumma}}$$

$$X_3 = \frac{\text{Peļņa pirms procentu maksājumiem un nodokļiem}}{\text{Aktīvu kopsumma}}$$

$$X_4 = \frac{\text{Akciju kapitāla tirgus vērtība}}{\text{Saistības bilances vērtībā}}$$

$$X_5 = \frac{\text{Neto apgrozījums}}{\text{Aktīvu kopsumma}}$$

E. Altmans par nozīmīgākajiem rādītājiem bankrota prognozēšanai atzina likviditātes rādītāju (X_1), rentabilitātes rādītāju (X_2), maksātspējas rādītājus (X_3 un X_4) un aprites rādītāju (X_5).⁸²

Rādītājs X_1 . Darba kapitāls ir starpība starp apgrozāmo līdzekļu un īstermiņa saistību summu bilancē. Šis rādītājs raksturo gan uzņēmuma likviditāti, gan parāda darba kapitāla īpatsvaru aktīvu kopsummā. Ja uzņēmumam ir problēmas ar likviditāti, šis rādītājs būs zems.

Rādītājs X_2 parāda nesadalītās peļņas īpatsvaru aktīvu finansējumā. Maksātspējas prognozēšanā vadītāji ir ieinteresēti, lai šis rādītājs būtu augstāks.

Rādītājs X_3 ir aktīvu rentabilitātes rādītājs, pēc kura var spriest par uzņēmuma līdzekļu izmantošanas efektivitāti. Tas parāda, cik daudz peļņas pienākas uz katru uzņēmuma aktivitātes ieguldīto līdzekļu latu. Jo lielāks šis rādītājs, jo mazāka ir nepieciešamība izmantot aizņemto kapitālu, un kapitāla struktūra ir finansiāli drošāka.

Rādītājs X_4 , ir piemērojams tikai akciju sabiedrībās, kuras savas akcijas pārdod attīstītā vērtspapīru tirgū. Latvijā vērtspapīru tirgus vēl nav attīstīts, tāpēc šo rādītāju var pārveidot, akciju vērtības vietā izmantojot akciju nominālvērtību. Pēc savas būtības šis rādītājs raksturo kapitāla struktūru. Ir samērā grūti skaidri noteikt, kādam rādītājam uzņēmumā jābūt – zemākam vai augstākam. Ja uzņēmums mazāk ir izmantojis aizņemto kapitālu, šis rādītājs būs augsts, tomēr pašu kapitāla izmantošanas efektivitāti tas pazeminās. Šajā modelī vēlams rādītāja augstāka nozīme.

Rādītājs X_5 ir aktīvu aprites ātruma rādītājs. Jo ātrāk aprit uzņēmuma aktīvi, jo lielākas ir uzņēmuma iespējas norēķināties par savām saistībām, tāpēc šī rādītāja nozīme ir vēlams augstāka.

Visu iepriekšminēto koeficientu apvienošanai Z skaitlī tie jāreizina ar noteiktu korelācijas koeficientu, pēc kura lieluma var spriest par katra X rādītāja nozīmi pētāmā problēmā.

Ja Z skaitlis ir lielāks par 3, bankrota iespējamība ir zema un potenciālajiem kreditoriem nav vajadzīgs veikt sīkāku finansiālā stāvokļa analīzi.

Ja Z skaitlis ir robežās no 2,7 – 3, bankrots var iestāties. Tas nozīmē, ka uzņēmumam radušās zināmas problēmas ar maksātspēju, bet uzņēmums tās var laikus novērst.

⁸² Šneidere R. *Bankrota prognozēšanas modeļu raksturojums un analīze* Latvijas Universitātes raksti 689. Sējums Ekonomika, IV, 2005. 372 lpp.

Ja skaitlis Z ir robežās no 1,8 – 2,7, bankrota iespējamība ir augsta. Tas nozīmē, ka uzņēmumam ir ļoti nopietnas finansiālās problēmas. Šādā situācijā potenciālie sabiedrības partneri pieņem attiecīgu lēmumu tikai pēc rūpīgas uzņēmuma finansiālā stāvokļa analīzes.

Ja skaitlis Z ir robežās no 0 – 1,8, bankrota iespējamība ir ļoti augsta. Uzņēmuma finansiālo stāvokli var uzlabot tikai radikālas pārmaiņas uzņēmuma finanšu un investīciju politikā.⁸³

Vēlākajos gados E. Altmans izstrādāja Z bankrota prognozēšanas modeļa modifikācijas. Tās ir rekomendētas ražošanas uzņēmumiem un dažādu nozaru mazajiem uzņēmumiem, kuru akcijas netiek kotētas biržā.

2.1 tabula

E. Altmana bankrota prognozēšanas modeļi Z' un Z'' ⁸⁴

Z' un Z'' modeļu struktūra	Z indeksa novērtēšanas kritēriji
$Z' = 0,717X_1 + 0,847X_2 + 3,10X_3 + 0,420X_4 + 0,998X_5$, [2.27] kur X_1 - darba kapitāls / aktīvi X_2 - nesadalītā peļņa / aktīvi X_3 - peļņa pirms procentu un nodokļu nomaksas / aktīvi X_4 - pašu kapitāls / saistības X_5 - neto apgrozījums / aktīvi	$Z' < 1,23$ – ļoti liela $Z' 1,23 - 2,90$ – pastāv iespējamība $Z' > 2,90$ – ļoti zema
$Z'' = 6,56X_1 + 3,26X_2 + 6,72X_3 + 1,05X_4$, [2.28] kur X_1 – darba kapitāls / aktīvi X_2 – nesadalītā peļņa / aktīvi X_3 – peļņa pirms procentu un nodokļu nomaksas / aktīvi X_4 – pašu kapitāls / saistības	$Z'' < 1,10$ – ļoti augsta $Z'' - 2,59$ – pastāv iespējamība $Z'' > 2,60$ – ļoti zema

E. Altmana rekomendējamie modeļi Z' un Z'' paredzēti uzņēmumiem, kuru akcijas nekotējas fondu biržā:

- Z' – lielajiem ražošanas uzņēmumiem;
- Z'' – mazajiem uzņēmumiem dažādās nozarēs.

⁸³ Rurāne, M. *Uzņēmuma Finansēs*, Jumava 2007., 197-198 lpp

⁸⁴ Šneidere R., *Finanšu analīzes metodes uzņēmuma maksātspējas prognozēšanai*, Lietišķās informācijas centrs, 2009., 121 lpp

Modeļu Z' un Z'' struktūra ir līdzīga oriģinālajam Z modelim. Būtiskākā atšķirība ir finanšu koeficientā X_4 , kur akciju kapitāla tirgus vērtība aizstāta ar pašu kapitāla bilances vērtību un no Z'' modeļa ir izslēgts aprites rādītājs.

E. Altmana modeļos katrs rādītājs raksturo uzņēmuma aktīvu saistību ar risku – īstermiņa maksātspēju, aktīvu ienesīgumu un rentabilitāti, ilgtermiņa maksātspēju un aktīvu racionālu izlietošanu.⁸⁵

Autore secina, ka regulāri aprēķinot bankrota prognozēšanas rādītājus, var noteikt finansiālā stāvokļa izmaiņu tendences un atbilstoši tam pieņemt pareizus lēmumus.

⁸⁵ Šneidere R. *Bankrota prognozēšanas modeļu raksturojums un analīze* Latvijas Universitātes raksti 689. Sējums Ekonomika, IV, 2005. 328 lpp.

3. RĪGAS PAŠVALDĪBAS SIA „Rīgas satiksme” FINANSIĀLĀ STĀVOKĻA ANALĪZE UN NOVĒRTĒJUMS

3.1. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” horizontālā un vertikālā analīze

Veicot horizontālo un vertikālo analīzi autore ir izmantojusi 1. – 6. pielikumā esošos uzņēmuma finanšu pārskatus: bilanci, peļņas vai zaudējumu aprēķinu un naudas plūsmas pārskatus, un 2.4. nodaļas esošās formulas.

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” bilances horizontālā un vertikālā analīze
Balances horizontālās analīzes rezultāti attēloti 3.1. tabulā.

3.1. tabula

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” bilances horizontālā analīzes dinamika no 2009. - 2011. gadam

Rādītājs	Absolūtie lielumi			Dinamikas indekss (DI)			Izmaiņas %		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Aktīvs									
Ilgtermiņa ieguldījumi	25616523	3622636	8826947	1,16	1,02	1,05	16,19%	1,97%	4,71%
Krājumi	-2978898	617020	944321	0,69	1,09	1,13	-30,77%	9,21%	12,90%
Debitori	-3794407	323533	-1549201	0,69	1,04	0,82	-31,06%	3,84%	-17,71%
Nauda	-647871	-740014	-355695	0,89	0,86	0,92	-11,18%	-14,38%	-8,07%
Apgrozāmie līdzekļi	-7421176	200539	-960575	0,73	1,01	0,95	-26,80%	0,99%	-4,69%
Aktīvu kopsumma	18195347	3823175	7866372	1,1	1,02	1,04	9,79%	1,87%	3,78%
Pasīvs									
Pašu kapitāls	8055516	-648428	-3189064	1,1	0,99	0,96	10,48%	-0,76%	-3,78%
Ilgtermiņa kreditori	14562306	-1363914	12520166	1,19	0,98	1,14	19,22%	-1,51%	14,07%
Īstermiņa kreditori	-4241915	5758290	-1467968	0,87	1,2	0,96	-13,00%	20,28%	-4,30%
Kreditori	10320391	4394376	11052198	1,1	1,04	1,09	9,52%	3,70%	8,98%
Pasīvu kopsumma	18195347	3823175	7866372	1,1	1,02	1,04	9,79%	1,87%	3,78%

- Visu aktīvu kopsumma 2010. gadā samazinās par 3823175Ls jeb 1,87% salīdzinot ar 2009. gadu, no kā var secināt, ka šajā laikā uzņēmumam ir bijušas attīstības

problēmas. Savukārt 2011. gadā aktīvu kopsumma ir pieaugusi par 7866372Ls, kas ir vērtējams pozitīvi, jo uzņēmums 2011. gadā attīstās.

- Ilgtermiņa ieguldījumi 2010. gadā salīdzinot ar 2009. gadu ir samazinājušies par 1,97% jeb 3622636Ls, kas nozīmē, ka šajā laikā uzņēmums ir samazinājis ražošanas jaudu. 2011. gadā salīdzinot ar 2010. gadu ilgtermiņa ieguldījumi ir palielinājušies par 8826947Ls, kas liecina, ka uzņēmums šajā laikā palielinājis ražošanas jaudu un attīstās.
- Apgrozāmo līdzekļu summa katru gadu samazinās, kas varētu būt saistīts ar krājumu līmeni, kuram ir tendence palielināties, kas rada draudus uzņēmuma finansiālajam stāvoklim. Kā arī gatavie ražojumi un preces pārdošanai šajā laikā pieaug, kas liecina par pārdošanas samazinājumu un naudas līdzekļu trūkumu.
- Vērojams, ka katru gadu debitoru parādi samazinās, kas vērtējams pozitīvi, jo liecina par labāku debitoru uzskaiti un kontroli.
- Naudas līdzekļi katru gadu samazinās vislielākais samazinājums vērojams 2010. gadā, kad naudas līdzekļi samazinājušies par 740014Ls salīdzinot ar 2009. gadu, kas liecina par to, ka uzņēmumam pazeminās likviditāte, kā arī ir nepietiekama naudas plūsmas kontrole.
- Pēc 3.1. tabulas datiem redzams, ka pašu kapitālam ir tendence samazināties. Vislielākais pašu kapitāla samazinājums ir vērojams 2011. gadā, kad pašu kapitāls samazinājies par 3189064Ls salīdzinot ar 2010. gadu, kas liecina, ka uzņēmuma peļņa samazinās un uzņēmums nespēj piesaistīt papildus investīcijas, kas norāda uz uzņēmuma sliktu finansiālo stāvokli.
- Ilgtermiņa kreditori 2010. gadā ir samazinājušies par 1363914 Ls salīdzinot ar 2009. gadu, kas liecina par to ka uzņēmuma maksāspēja šajā laikā ir uzlabojusies. Savukārt 2011. gadā ir vērojams straujš ilgtermiņa kreditoru pieaugums par 12520166 Ls jeb 14,07% salīdzinot ar 2010. gadu. Pēc kā var secināt, ka uzņēmuma maksāspēja šajā laikā strauji pasliktinās vai arī uzņēmums ir veicis saimnieciskās darbības paplašināšanos.
- Straujš īstermiņa saistību pieaugums vērojams 2010. gadā tas pieaudzis par 5758290Ls jeb 20,28% salīdzinot ar 2009. gadu, kas liecina, ka šajā laikā uzņēmums nav bijis spējīgs savlaicīgi norēķināties ar piegādātājiem un kredītiestādēm. Lai gan 2011. gadā vērojams īstermiņa saistību samazinājums par 1467968Ls salīdzinot ar 2010. gadu uzņēmumam šajā laikā ir problēmas ar norēķiniem.

Tālāk autore ir veikusi Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” bilances vertikālo analīzi no 2009. – 2011. gadam. Analīzes rezultāti attēloti 3.2. tabulā.

3.2. tabula

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” bilances vertikālā analīzes struktūra no 2009. - 2011. gadam

Rādītājs	Īpatsvara indekss %				Izmaiņas %		
	2008	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Postenis							
Aktīvs							
Ilgtermiņa ieguldījumi	85,1	90,07	90,15	90,96	4,97	0,09	0,8
Krājumi	5,21	3,28	3,52	3,83	-1,92	0,24	0,31
Debitori	6,57	4,13	4,21	3,34	-2,45	0,08	-0,87
Nauda	3,12	2,52	2,12	1,88	-0,6	-0,4	-0,24
Apgrozāmie līdzekļi	14,9	9,93	9,85	9,04	-4,97	-0,09	-0,8
Aktīvu kopsumma	100	100	100	100	-	-	-
Pasīvs							
Pašu kapitāls	41,37	41,63	40,55	37,6	0,26	-1,08	-2,96
Ilgtermiņa kreditori	40,77	44,27	42,8	47,04	3,5	-1,47	4,24
Īstermiņa kreditori	17,56	13,92	16,43	15,15	-3,64	2,51	-1,28
Kreditori	58,33	58,19	59,23	62,19	-0,14	1,04	2,96
Pasīvu kopsumma	100	100	100	100	-	-	-

- Ilgtermiņa ieguldījumi visos analizējamajos gados ir gandrīz nemainīgā līmenī tomēr vērojama ilgtermiņa ieguldījumu minimāla palielināšanās.
- Pēc veiktās bilances vertikālās analīzes redzams, ka apgrozāmo līdzekļu sastāvā notikušas nelabvēlīgas izmaiņas, jo apgrozāmie līdzekļi katru gadu samazinās.
- No 2010. gada ir vērojams, ka krājumiem ir tendence palielināties, tie ir palielinājušies par 0,24% savukārt 2011. gadā tie ir palielinājušies par 0,31%.
- Debitoru parādi 2010. gadā ir palielinājušies par 0,08% savukārt 2011. gadā samazinājušies par 0,87%.
- Naudas līdzekļi katru gadu samazinās vislielākais naudas līdzekļu samazinājums vērojams 2011. gadā, kad tie samazinājušies par 0,24%.

Vērtējot arī bilances pasīvu ir vērojamas negatīvas izmaiņas:

- Pašu kapitāls katru gadu samazinās vislielākais samazinājums vērojams 2011. gadā, kad pašu kapitāls samazinājies par 2,96%.
- Ilgtermiņa kreditori 2010. gadā bija samazinājušies par 1,47%, bet 2011. gadā tie strauji pieauguši par 4,24%.
- Īstermiņa kreditori strauji pieauguši 2010. gadā par 2,51% savukārt 2011. gadā tie samazinājušies par 1,28%.

**Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” peļņas vai zaudējumu aprēķina
horizontālā un vertikālā analīze**

Peļņas vai zaudējumu aprēķina horizontālās analīzes rezultāti attēloti 3.3. tabulā

3.3. tabula

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” peļņas vai zaudējuma aprēķina horizontālā analīzes dinamika no 2009. - 2011. gadam

	Absolūtie lielumi			Dinamikas indekss (DI)			Izmaiņas %		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Neto apgrozījums	-10888092	-11687857	2266598	0,90	0,89	1,03	-9,63%	-11,44%	2,50%
Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	10651230	6758926	-2278103	0,88	0,92	1,03	-11,65%	-8,36%	3,08%
Bruto peļņa	-236862	-4928931	-11505	0,99	0,77	1,00	-1,09%	-23,03%	-0,07%
Pārdošanas izmaksas	-3585835	599048	-1088477	1,48	0,95	1,10	47,97%	-5,42%	10,40%
Administrācijas izmaksas	203688	645229	637033	0,95	0,83	0,79	-5,23%	-17,50%	-20,94%
Pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi	-452233	-1131492	714305	0,88	0,65	1,34	-12,18%	-34,70%	33,55%
Pārējās saimnieciskās darbības izmaksas	-1107182	265577	-799623	1,60	0,91	1,30	59,70%	-8,97%	29,66%
Pārskata gada zaudējumi	-4443032	-2732345	-1128110	0,13	-3,07	1,55	-86,87%	-406,97%	54,74%

- Pēc 3.3. tabulas datiem vērojams, ka 2009. gadā uzņēmuma neto apgrozījums samazinājies par 10888092 Ls jeb 9,63%, kā arī 2010. gadā neto apgrozījums samazinājums pieaug par 11,44%, kas norāda uz to ka uzņēmuma pieprasījums pēc pakalpojuma šajā laikā samazinās. Savukārt 2011. gadā neto apgrozījums pieaug salīdzinājumā ar 2010. gadu par 2266598 Ls jeb 2,50%, kas liecina, ka uzņēmuma pieprasījums pēc pakalpojuma aug un uzņēmums attīstās.
- 2010. gadā vērojams visstraujākais pārdotās ražošanas izmaksu samazinājums, kas samazinājies par 6758926Ls salīdzinot ar 2009. gadu. Savukārt 2011. gadā pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas salīdzinot ar 2010. gadu ir palielinājušās par 2278103Ls. Arī neto apgrozījums šajā laikā pieaug, tas liecina ka palielinoties pieprasījumam pēc pakalpojuma palielinās uzņēmuma izmaksas.
- Bruto peļņai ir tendence samazināties, kas liecina ka uzņēmums pievērs uzmanību izmaksām un stingrāk tās kontrolē. 2011. gadā uzņēmumam ir palielinājušās gan

ražošanas izmaksas, gan neto zaudējums, kas liecina, ka uzņēmums šajā laikā stingrāk sācis kontrolēt izmaksas un cenu politiku saskaņo ar tirgus iespējām.

- Pārdošanas izmaksas 2010. gadā samazinājušās par 5,42%, kas šajā laikā vērtējams pozitīvi, jo uzņēmums sekojis līdzi izmaksu kontrolei. Savukārt 2011. gadā pārdošanas izmaksas ir pieaugušas par 1088477Ls jeb 10,40%, kas liecina par uzņēmuma nesaimniecisku līdzekļu izmantošanu.
- Administrācijas izmaksu samazinājums liecina, ka uzņēmums ir samazinājis vadošo darbinieku skaitu, jo izmaksas katru gadu samazinās.
- Pozitīvi vērtējams, ka 2011. gadā pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi ir pieauguši par 714305Ls jeb 33,55% salīdzinājumā ar 2010. gadu, kas liecina, ka šajā laikā uzņēmums atradis veidu, kā palielināt uzņēmuma tīro peļņu (neto peļņu).
- Pārskata gada peļņa vai zaudējumi katru gadu samazinās, kas ir vērtējams negatīvi tādēļ ir jānovērtē kādu faktoru ietekmē radušās šādas novirzes.

Pēc veiktās peļņas vai zaudējuma aprēķina horizontālās analīzes metodes aprēķināšanas autore secina, ka administrāciju izmaksu samazinājums skaidrojams ar to, ka 2010. gadā uzņēmumā tika samazināts struktūrvienību un darbinieku skaits, direktoru skaits tika samazināts no 13 uz 6, pārdalītas vairākas funkcijas, kā arī optimizēti un uzlaboti vadības procesi, savukārt, pārdošanas produkcijas ražošanas izmaksas 2011. gada pieaugušas tādu iemeslu dēļ, kā dīzeļdegvielas cenu pieauguma, elektroenerģijas izmaksu pieauguma un rezervju un materiālu izmaksu pieauguma dēļ. 2011. gadā būtiski peļņas zaudējumi bija saistīti ar uzņēmuma noguldījumiem AS „Latvijas krājbanka”.

Tālāk autore ir veikusi Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” peļņas vai zaudējumu aprēķina vertikālo analīzi no 2009. – 2011. gadam. Analīzes rezultāti attēloti 3.4. tabulā.

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” peļņas vai zaudējumu aprēķina vertikālā analīzes struktūra no 2009. - 2011. gadam

Rādītāji	Īpatsvara indekss				Izmaiņas %		
	2008	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Neto apgrozījums	100,00	100,00	100,00	100,00	-	-	-
Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	-80,87	-79,06	-81,80	-82,26	-1,81	2,74	0,46
Bruto peļņa	19,13	20,94	18,20	17,74	-1,81	2,74	0,46
Pārdošanas izmaksas	-6,61	-10,82	-11,56	-12,45	4,21	0,74	0,89
Administrācijas izmaksas	-3,44	-3,61	-3,36	-2,59	0,17	-0,25	-0,77
Pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi	3,28	3,19	2,35	3,06	0,09	0,84	-0,71
Pārējās saimnieciskās darbības izmaksas	-1,64	-2,90	-2,98	-3,77	1,26	0,08	0,79
Ieņēmumi no līdzdalības koncerna meitas un asociēto sabiedrību kapitālos	0,00	0,03	0,12	0,01	-0,03	-0,09	0,11
Pārējie procentu ieņēmumi un tamlīdzīgi ieņēmumi	0,05	0,01	0,00	0,03	0,04	0,00	-0,03
Ilgtermiņa finanšu ieguldījumu un īstermiņa vērtspapīru vērtības norakstīšana	-0,53	0,00	0,00	-0,54	-0,53	0,00	0,54
Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	-4,48	-5,54	-4,86	-4,84	1,07	-0,68	-0,03
Peļņa pirms nodokļiem	5,77	1,34	-2,09	-3,26	4,43	3,43	1,18
Atliktais nodoklis	-1,10	-0,52	0,00	0,05	-0,58	-0,52	-0,05
Pārējie nodokļi	-0,15	-0,17	-0,21	-0,23	0,02	0,05	0,01
Pārskata gada peļņa	4,52	0,66	-2,28	-3,44	3,87	2,93	1,16

- Pēc 3.4. tabulas datiem redzams, ka pārdotās produkcijas ražošanas izmaksu īpatsvara indekss katru gadu samazinās, kas nozīmē, ka uzņēmumam ir samazinājies pieprasījums pēc pakalpojuma.
- Pārdošanas izmaksu un administrāciju izmaksu īpatsvaram ir tendence samazināties 2011. gadā pārdošanas izmaksas samazinājušās par 12,45%.
- Pēc 3.4. tabulas datiem redzams, ka pārējo saimnieciskās darbības ieņēmumu īpatsvars 2011. gadā ir palielinājies par 3,06%, kas vērtējams pozitīvi. Savukārt pārējo saimnieciskās darbības izmaksu īpatsvars ir samazinājies par 3,77%.
- Procentu maksājumu īpatsvars pēdējos divos gados ir gandrīz nemainīgs.
- Neto peļņas īpatsvars sākot no 2010. gada samazinājies par 2,28% un 2011. gadā turpina samazināties.

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” naudas plūsmas pārskata horizontālā metode

Autore ir veikusi naudas plūsmas pārskata horizontālo analīzi rezultāti apkopoti 3.5. tabulā.

3.5. tabula

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” naudas plūsmas pārskata horizontālā analīzes dinamika no 2009. - 2011. gadam

Rādītājs	Absolūtie lielumi			Dinamikas indekss (DI)			Izmaiņas %		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Pamatdarbības naudas plūsma	-8700411	3504226	-4649249	0,67	1,20	0,78	-33,17%	19,99%	-22,10%
Ieguldīšanas darbības naudas plūsma	14835031	4743701	-7957904	0,63	0,81	1,39	-37,15%	-18,90%	39,10%
Finansēšanas darbības naudas plūsma	-7282560	-8340070	-10148650	0,49	-0,21	8,14	-51,28%	-120,54%	713,98%

Pamatdarbības naudas plūsma 2011. gadā samazinājusies par 4649249 Ls jeb 22,10%, kas liecina par uzņēmuma finansiālā stāvokļa pasliktināšanos un naudas trūkumu, lai paplašinātu uzņēmuma ražošanas jaudu, atdotu parādus, izmaksātu dividendes un veiktu investīcijas bez ārējiem finansēšanas avotiem.

Ieguldīšanas darbības naudas plūsmai ir tendence samazināties, vislielākais samazinājums vērojams 2011. gadā, kad ieguldīšanas darbības naudas plūsma samazinājusies par 39,10%. Samazinājums liecina, ka mazinās investīcijas ilgtermiņa attīstībai, kā arī norāda uz finansiālās stabilitātes samazināšanos, ja šie līdzekļi netiek iegūti uzņēmuma darbības paplašināšanai.

Finansēšanas darbības naudas plūsmai ir tendence samazināties, kas liecina par nespēju izmantot ārējās finansēšanas avotus.

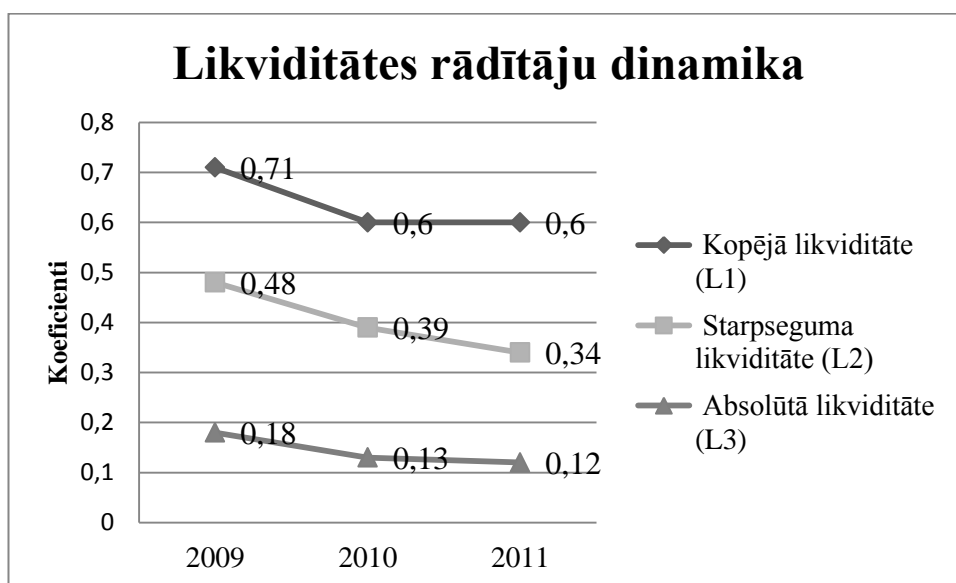
3.2. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” likviditātes rādītāji un novērtējums

Autore likviditātes rādītājus ir rēķinājusi ņemot par pamatu 2.6. nodaļas sniegtās likviditātes koeficientu formulas: 2.6; 2.7; 2.8. Rezultāti ir apkopoti 3.6. tabulā.

3.6. tabula

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” likviditātes rezultāti par 2009. 2010. un 2011. gadu.

Rādītāji	2009	2010	2011
Apgrozāmie līdzekļi	20270942	20471481	19510906
Debitori	8423630	8747163	7197962
Nauda	5146009	4405995	4050300
Īstermiņa kreditori	28397106	34155396	32687428
Kopējā likviditāte (L₁)	0,71	0,60	0,60
Starpseguma likviditāte (L₂)	0,48	0,39	0,34
Absolūtā likviditāte (L₃)	0,18	0,13	0,12

3.1. att. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” likviditātes rādītāju dinamika

Pēc 3.1. attēla autore secina, ka kopējās likviditātes koeficients Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” ir zem koeficienta normas robežas, t. i., zem 1. Lai gan 2009. gadā šis rādītājs bija 0,71 robežās, tad 2010. gadā un 2011. gadā tas ir samazinājies un palicis gandrīz nemainīgā lielumā. Koeficients rāda, ka īstermiņa saistības pārsniedz apgrozāmo līdzekļu apjomu, kas nozīmē, ka uzņēmumam ir kritisks finansiālais stāvoklis un uzņēmums darbojas liela riska apstākļos.

Arī starpseguma likviditātes koeficients ir zem optimālās robežas, kas parāda, ka uzņēmumam ir lieli debitoru parādi un maz naudas līdzekļu, un uzņēmums nespēj segt īstermiņa saistības.

Absolūtās likviditātes koeficients arī ir zem optimālās robežas un pēc 3.1 attēla redzams, ka katru gadu arvien samazinās, kas liecina, ka uzņēmumam ir grūtības ar īstermiņa saistību segšanu.

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” darba kapitāla aprēķins

Darba kapitālu autore ir aprēķinājusi pēc 2.6. nodaļas sniegtās informācijas un darba kapitālu aprēķinājusi pēc šādas formulas:

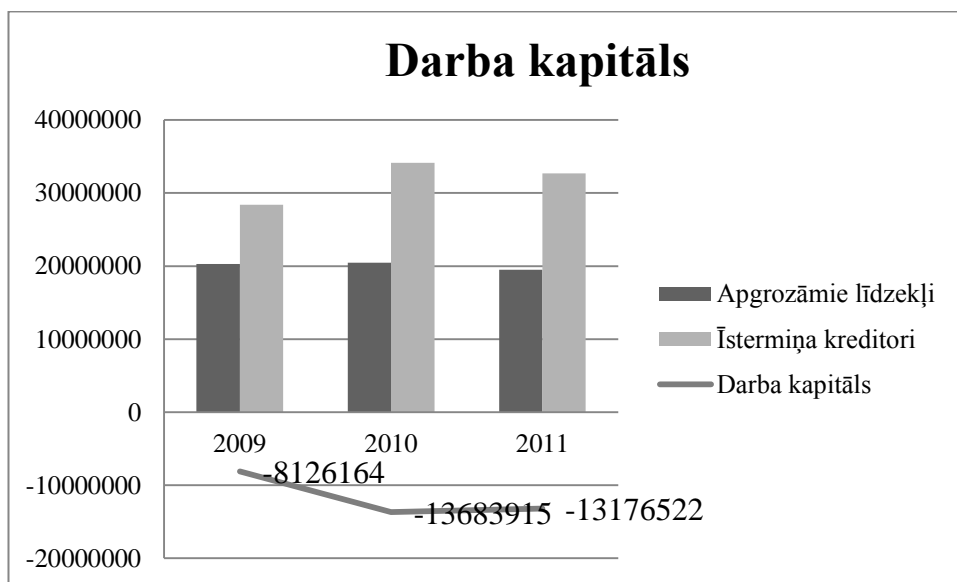
$$\text{Darba kapitāls} = \text{apgrozāmie līdzekļi} - \text{īstermiņa saistības} [3.1]$$

Darba kapitāla rezultāti apkopoti 3.7. tabulā un to dinamika attēlota 3.2. attēlā.

3.7. tabula

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” darba kapitāla rezultāti par 2009. 2010. un 2011. gadu.

Periods	2009	2010	2011
Rādītājs			
Apgrozāmie līdzekļi	20270942	20471481	19510906
Īstermiņa kreditori	28397106	34155396	32687428
Darba kapitāls	-8126164	-13683915	-13176522

3.2.att. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” darba kapitāla dinamika

Pēc 3.2. attēla redzams, ka darba kapitāls ir ar mīnus zīmi, tas liecina par to ka uzņēmumam ir problēmas ar īstermiņa saistību atmaksu. Kā arī redzams, ka darba kapitāls katru gadu samazinās ar vien vairāk, tas var būt saistīts ar to ka uzņēmumam apgrozāmie līdzekļi katru gadu samazinās, bet īstermiņa saistības pieaug, lai gan salīdzinot 2010. gadu ar

2011. gadu īstermiņa saistības ir minimāli samazinājušās, bet šis samazinājums nav pietiekams, lai segtu apgrozāmos līdzekļu finansēšanu.

Pēc veiktā likviditātes koeficientu aprēķina autore secina, ka Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” ir augsts finanšu risks un grūtības ar īstermiņa saistību kārtošanu, jo īstermiņa saistības ievērojami pārsniedz apgrozāmo kapitālu.

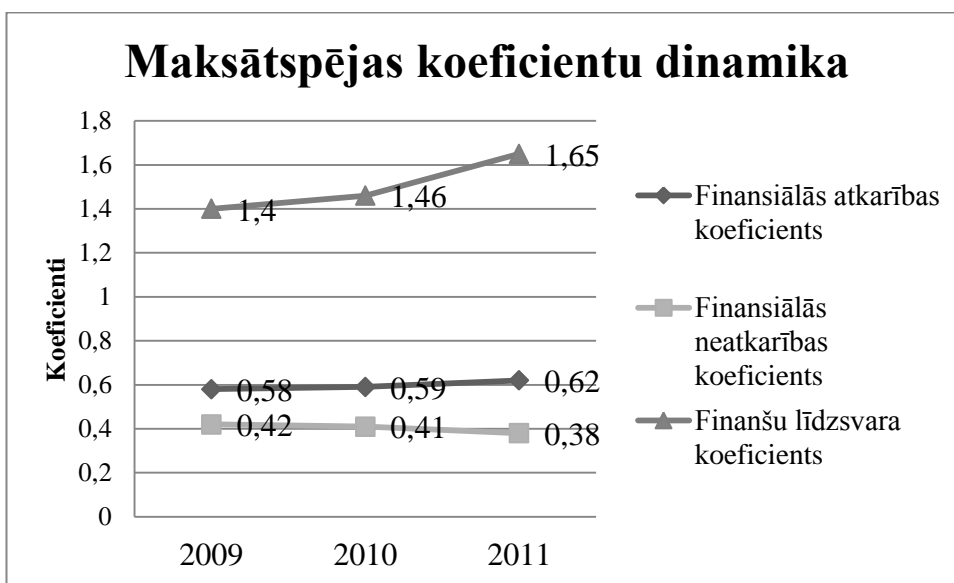
3.3. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” maksāspējas rādītāji un novērtējums

Autore maksāspējas prognozēšanai ir izmantojusi 2.7. nodaļas sniegtās formulas: 2.9; 2.10; 2.11 un 2.12. Visi maksāspējas koeficientu rezultāti attēloti 3.8. tabulā, kā arī to dinamika attēlota 3.3. attēlā.

3.8. tabula

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” maksāspējas koeficientu rezultāti par 2009. 2010. un 2011. gadu.

Rādītāji	2009	2010	2011
Saistību kopsumma	118739437	123133813	134186011
Aktīvu kopsumma	204063716	207886891	215753263
Pašu kapitāls	84956875	84308447	81119383
Finansiālās atkarības koeficients	0,58	0,59	0,62
Finansiālās neatkarības koeficients	0,42	0,41	0,38
Finanšu līdzsvara koeficients	1,40	1,46	1,65

3.3.att Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” maksāspējas koeficientu dinamika

Pēc 3.3. attēla redzams, ka 2010. gadā salīdzinot ar 2009. gadu finansiālās neatkarības koeficients ir paaugstinājies par 1 %, bet 2011. gadā salīdzinot ar 2010. gadu šis koeficients ir paaugstinājies par 3%, lai gan šajos periodos uzņēmums vēl ir spējīgs strādāt ar peļņu un nodrošināt iespēju kreditoriem saņemt aizdotās summas uzņēmumam ir jāuzmanās no šī koeficienta paaugstināšanās tendencēm, jo tās vājina uzņēmuma maksāspēju.

Finansiālās neatkarības koeficients rāda, ka uzņēmums katru gadu ar vien vairāk sāk izmantot aizņemto kapitālu. Koeficients katru gadu nedaudz samazinās, kas rada draudus kreditoriem, jo uzņēmuma finanšu risks paaugstinās.

Pēc 3.3. attēla datiem var secināt, ka finanšu līdzsvara koeficientam ir tendence katru gadu paaugstināties, tas nozīmē ka uzņēmumam finansiālais risks katru gadu palielinās un uzņēmums daudz izmanto aizņemto kapitālu. 2011. gadā saistības pārsniedz pašu kapitālu 1,65 reizes, tādējādi radot paaugstinātu finanšu risku.

3.9. tabula

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” maksājamo procentu seguma koeficienta rezultāti par 2009. 2010. un 2011. gadu.

Rādītāji	2009	2010	2011
Peļņa vai zaudējumi pirms procentiem un nodokļiem	6981967	2506378	1860637
Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	5666032	4401531	4487368
Maksājamo procentu seguma koeficients	1,23	0,57	0,41

Pēc 3.9. tabulas datiem redzams, ka 2009. gadā uzņēmuma maksājamo procentu seguma koeficients bijis virs 1, tas nozīmē, ka uzņēmums šajā laikā visu peļņu novirzīja procentu samaksai par saņemto kredītu. Savukārt 2010. un 2011. gadā šis koeficients ir zem 1 kas nozīmē, ka uzņēmuma peļņa ir par mazu, lai segtu procentu maksājumus. Autore secina, ka uzņēmumam maksājamo procentu seguma koeficients ir zem optimālās robežas, t.i., zem 3, kā rezultātā uzņēmumam ir grūtības segt procentu maksājumus.

3.4. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” aktivitātes aprites rādītāji un novērtējums

Autore veicot aktivitātes rādītāju aprēķinus ir izmantojusi 2.8 nodaļas formulas un pielikumos sniegto informāciju.

3.10. tabula

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” visu aktīvu aprites rezultāti par 2009. 2010. un 2011. gadu.

Rādītāji	2009	2010	2011
Neto apgrozījums	102203397	90515540	92782138
Aktīvu kopsumma	204063716	207886891	215753263
Visu aktīvu aprite	0,50	0,44	0,43

Pēc 3.10. tabulas datiem redzams, ka visu aktīvu aprite katru gadu samazinās, kas liecina, ka uzņēmums savā rīcībā esošos līdzekļus izmanto neefektīvi. Kam par iemeslu varētu būt tas, ka katru gadu aktīvu kopsumma palielinās, bet neto apgrozījums samazinās. Šajā gadījumā uzņēmumam būtu ieteicams likvidēt daļu no pamatlīdzekļiem.

Aprēķinot krājumu vidējos atlikumus autore ir izmantojusi R. Alsniņas „Vadības grāmatvedības pamati” grāmatas sniegto formulu:

$$\text{Krājumu vidējais atlikums} = \frac{\text{Krājumi perioda sākumā} + \text{Krājumi perioda beigās}}{2} \quad [3.2]$$

Pārējie vidējie atlikumi tiek aprēķināti analogiski šai formulai.

3.11. tabula

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” krājumu aprites rezultāti par 2009. 2010. un 2011. gadu.

Rādītāji	2009	2010	2011
Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	80801875	74042949	76321052
Krājumu vidējā vērtība	8190752	7009813	7790484
Krājumu aprites koeficients	9,87	10,56	9,80
Krājumu aprite dienās	37,00	34,56	37,26

Krājumu aprites koeficienti 2009. un 2011. gados ir gandrīz vienādi, kas liecina, ka uzņēmuma ražošanas apjoms un pieprasījums pēc pakalpojuma šajos gados ir bijis gandrīz vienāds. Savukārt 2010. gadā krājumu apjoms pieaudzis, kas liecina, ka pieprasījums pēc uzņēmuma pakalpojuma ir pieaudzis. Autore secina, ka uzņēmuma krājuma aprites koeficienti ir zemi, kas liecina par to ka krājumos ir ieguldīts daudz līdzekļu, kuri nenes peļņu un uzņēmumam būtu jāīsteno pasākumi, lai to uzlabotu.

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” debitoru aprites rezultāti par 2009. 2010. un 2011. gadu.

Rādītāji	2009	2010	2011
Neto apgrozījums	102203397	90515540	92782138
Debitoru vidējā vērtība	10320834	8585397	7972563
Debitoru aprite	9,90	10,54	11,64
Debitoru aprite dienās	36,86	34,62	31,36

Pēc debitoru aprites rādītājiem redzams, ka debitoru aprite katru gadu pieaug, bet debitoru aprites periods dienās samazinās, kas nozīmē, ka naudas cikla ilgums no preču realizācijas brīža līdz naudas līdzekļu saņemšanai samazinās. Uzņēmums ar katru gadu ātrāk saņem naudas līdzekļus no debitoriem.

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” kreditoru aprites rezultāti par 2009. 2010. un 2011. gadu.

Rādītāji	2009	2010	2011
Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	80801875	74042949	76321052
Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	1448047	8329352	8138619
Kreditoru aprites koeficients	55,80	8,89	9,38
Kreditoru aprite dienās	6,54	41,06	38,92

Pēc 3.13. tabulas datiem redzamas, ka 2009. gadā uzņēmums savas saistības dzēsa ātrāk un biežāk, ik pēc 6 dienām atmaksāja saistības. 2010. gadā parāds piegādātājiem krietni pieaudzis 5,7 reizes līdz ar to krietni samazinājies aprites koeficients un saistību dzēšana dienās ir palēninājies par 6,28 reizēm vai ik pēc 41 dienas tika dzēstas saistības. Savukārt 2011. gadā kreditoru aprites koeficients ir pieaudzis un situācija ir uzlabojusies. Autore secina, ka veiksmīgākā uzņēmuma darbība ir bijusi 2009. gadā salīdzinot ar citiem gadiem.

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” ilgtermiņa ieguldījumu aprites rezultāti par 2009. 2010. un 2011. gadu.

Rādītāji	2009	2010	2011
Neto apgrozījums	102203397	90515540	92782138
Ilgtermiņa ieguldījumi	183792774	187415410	196242357
Ilgtermiņa ieguldījumu aprite	0,56	0,48	0,47

Ilgtermiņa ieguldījumu aprite katru gadu samazinās, kas liecina, ka uzņēmums lielus līdzekļus iegulda ilgtermiņa ieguldījumu veidošanā. Šajā gadījumā uzņēmumam būtu lietderīgi liekos pamatlīdzekļus pārdot vai uz laiku iznomāt, vai pilnīgāk tos noslogot.

Pēc aprites koeficientu rezultātiem autore secina, ka krājumu aprites koeficienta pazemināšanās varētu būt saistīta ar krīzes situāciju valstī, jo 2009. gadā Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” tika samazināts sabiedriskā transporta nobraukums un ieviests e- talons, kas pēc rezultātiem rāda, ka 2010. gadā pieaudzis pieprasījums pēc pakalpojuma. Ilgtermiņa ieguldījumi rāda, ka uzņēmumam pamatlīdzekļi prasa lielus ieguldījumus un tie būtu jānomaina, lai situāciju uzlabotu.

3.5. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” rentabilitātes rādītāji un novērtējums

Autore rentabilitātes aprēķināšanai izmantojusi 2.9 nodaļas sniegtās formulas, kā arī izmantojusi pielikumos sniegto informāciju. Visi rentabilitātes rādītāji apkopoti 3.15. tabulā.

3.15. tabula

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” rentabilitātes rezultāti par 2009., 2010. un 2011. gadu.

Rādītāji	2009	2010	2011
Neto peļņa vai zaudējumi	671391	-2060954	-3189064
Neto apgrozījums	102203397	90515540	92782138
Peļņa vai zaudējumi pirms procentiem un nodokļiem	6981967	2506378	1860637
Bruto peļņa	21401522	16472591	16461086
Aktīvu vidējā vērtība	194966043	205975304	211820077
Pašu kapitāla vidējā vērtība	80929117	84632661	82713915
Realizācijas rentabilitāte	0,66	-2,28	-3,44
Operatīvās darbības rentabilitāte	6,83	2,77	2,01
Bruto peļņas rentabilitāte	20,94	18,20	17,74
Ekonomiskā rentabilitāte	3,58	1,22	0,88
Pašu kapitāla rentabilitāte	0,83	-2,44	-3,86

Realizācijas rentabilitāte ar katru gadu samazinās, kas liecina par to ka uzņēmumam saimnieciskās darbības rezultāti ir samazinājušies un tie uzņēmumam nes zaudējumus, kā arī var secināt, ka uzņēmumam ir palielinājušās uzņēmuma izmaksas.

Pēc 3.15. tabulas datiem redzams, ka operatīvās darbības rentabilitāte 2010. gadā salīdzinot ar 2009. gadu ir samazinājusies par 4,06% un 2011. gadā arvien turpina samazināties, tas liecina par to ka uzņēmuma saimnieciskā darbība ir pasliktinājusies,

uzņēmumam ir paaugstinājušās ražošanas izmaksas un uzņēmumus ir pieņēmis neefektīvu cenu politiku.

Pēc 3.15. tabulas datiem redzams, ka bruto peļņa katru gadu samazinās, kas liecina, ka uzņēmums samazina savus darbības apjomus un pieprasījums pēc pakalpojuma samazinās. Uzņēmums kontrolē izmaksu līmeni un cenšas nezaudēt tirgus daļu. Pēc 3. Pielikuma (peļņas vai zaudējuma aprēķina par 2011. gadu) redzams, ka 2011. gadā salīdzinot ar 2010. gadu uzņēmumam ir palielinājušās gan ražošanas izmaksas, gan neto zaudējums, kas liecina, ka uzņēmums šajā laikā stingrāk sācis kontrolēt izmaksas un cenu politiku saskaņo ar tirgus iespējām.

Ekonomiskā rentabilitāte rāda, ka 2009. gadā uzņēmums savā rīcībā esošos aktīvus ir izmantojis visefektīvāk un ekonomiskā rentabilitāte bijusi rentablāka salīdzinot ar nākamajiem gadiem, jo arī šai rentabilitātei ir tendence samazināties, kas liecina par to, ka uzņēmums savus aktīvus katru gadu izmanto ar vien nerentablāk.

Pēc pašu kapitāla rentabilitātes datiem redzams, ka 2009. gadā uzņēmuma īpašnieki pelnījuši 0,83% uz katru uzņēmumā ieguldīto latu, tad 2010. un 2011. gados pašu kapitāla rentabilitāte īpašniekiem nes tikai zaudējumus, kuriem ir tendence palielināties.

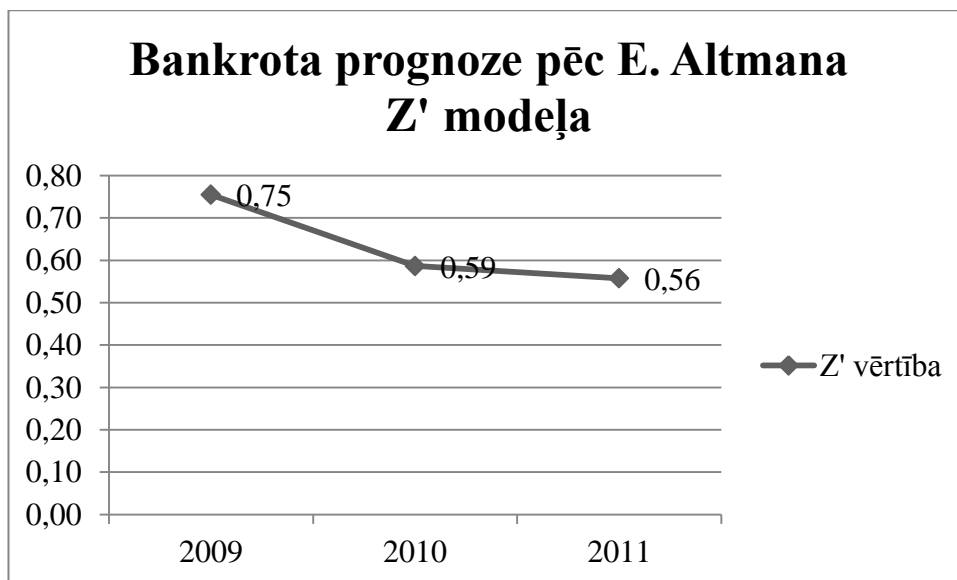
3.6. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” maksātspējas prognozēšana analīze pēc E. Altmana Z modeļa

Maksātspējas prognozēšanai autore ir izmantojusi 2.10 nodaļas [2.27] formulu, kura atbilst uzņēmuma veidam. Visi bankrota prognozēšanas rādītāji apkopoti 3.16. tabulā, kā arī to dinamika attēlota 3.4. attēlā.

3.16. tabula

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” bankrota analīzes rezultāti pēc E. Altmana Z’ modeļa par 2009., 2010. un 2011. gadu.

Rādītāji	2009	2010	2011
X1	-0,04	-0,07	-0,06
X2	0,00	-0,01	-0,01
X3	0,03	0,01	0,01
X4	0,42	0,41	0,38
X5	0,50	0,44	0,43
Z’	0,75	0,59	0,56

3.4.att. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” bankrota analīzes dinamika pēc E. Altmana Z’ modeļa par 2009. 2010. un 2011. gadu.

Pēc E. Altmana Z’ modeļa analīzes autore secina, ka uzņēmuma bankrota iespēja ir ļoti liela, jo Z’ vērtības ir mazāka par 1,23 robežām. Pēc 3.4. attēla redzams, ka katru gadu tā pazeminās. Lai to uzlabotu uzņēmumam būtu jāveic radikālas pārmaiņas uzņēmuma finanšu un investīciju politikā.

Autore secina, ka lai cik augsta būtu bankrota iespējamība uzņēmums Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” turpina un turpinās savu darbību, jo uzņēmuma galvenais mērķis nav peļņas gūšana, bet gan sabiedrības pamatfunkciju nodrošināšana.

3.7. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” ilgtermiņa attīstības stratēģija

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” nepārtraukti attīsta, pilnveido un optimizē procesus, lai uzlabotu darbības efektivitāti un sabiedriskā transporta pakalpojuma kvalitāti un drošību.

Plānojot attīstību ilgtermiņā atbilstoši stratēģiskajiem mērķiem, Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” veic deleģēto uzdevumu apjoma izvērtēšanu, plānojot jaudas tirgus pieprasījumu. Stratēģijas ieviešana un īstenošanas kvalitāte uzņēmumā ir atkarīga no īstermiņa plānu (budžetu) saskaņošanas ar ilgtermiņa plāniem. Budžets, kas tiek izstrādāts

atbilstoši noteiktajiem uzņēmuma stratēģiskajiem mērķiem aptver visus uzņēmuma darbības aspektus un struktūrvienības, nosakot plānotos ienākumus un paredzamās izmaksas nepieciešamo mērķu sasniegšanai.

2010. gadā Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” aprīkojusi 85% no satiksmes autobusiem un 83% no trolejbusiem ar zemo grīdu un ar ratiņu pacelājumiem, tādējādi apmierinot pasažieru ar ierobežotām kustībām prasības pēc sabiedriskā transporta līdzekļu pieejamības.

Šajā laika posmā tiek pilnveidota Informācijas centra un uzņēmuma mājaslapa, kas sniedz plašu informāciju par uzņēmuma pakalpojumiem. Mājaslapā tiek nodrošināta iespēja uzzināt aktuālo informāciju par uzņēmuma darbību, kā arī par sabiedrisko transportu kustību Rīgā, maršrutiem un kursēšanas laikiem, kā arī par braukšanas biļetēm un e-talona aktualitātēm.

Sabiedriskā transporta satiksmes uzlabošanai Rīgas ielās tiek veikta sabiedriskā transporta joslu ierīkošana, kā arī sabiedriskā transporta kustību grafika uzlabošanas un optimizācija.

2010. gada nogalē tiek pabeigta Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” rekonstrukcijas, kuras rezultātā uzņēmumā tika izveidota efektīva organizatoriskā struktūra.

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” veic regulāras klientu aptaujas interneta mājaslapā ar mērķi noskaidrot klientu vēlmes un uzlabot jau esošo pakalpojumu, vai ieviest ko jaunu.

2011. gadā tiek veikts klientu apmierinātības pētījums, kurā tika noskaidrots ka gandrīz 80% aptaujāto ir pilnībā vai gandrīz apmierināti ar sabiedrisko transportu, savukārt, ar klientu apkalpošanu bija apmierināti 89% aptaujāto.

2011. gadā Informācijas centrs klientiem kļuvis pieejams septiņas dienas nedēļā, 24 stundas diennaktī, kā arī klientu apkalpošanas centrs „Spīķeri” atvērts arī svētdienās.

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” 2011. gadā izveidojis profilus sociālajos tīklos (twitter, facebook un draugiem.lv) ar mērķi veidot tiešo komunikāciju ar sabiedrību. Sociālie tīkli ir vide, kurā tieši sarunāties ar cilvēkiem un pašam uzņēmumam pastāstīt par sevi bez starpniekiem. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” sociālo mediju stratēģija ir informēt, uzklaut, atbildēt un parādīt uzņēmuma darbību no iekšienes.

Šajā laikā uzņēmumā ir notikusi pilnīga pāreja uz maksājamu attaisnojuma dokumentu e-saskaņošanu, kā arī ir ieviesta automātiska datu apmaiņa ar IC pavadzīmju e-saskaņošanas plūsmai. Kā arī tiek uzsākta personāla rīkojumu e-parakstīšana.

2010. gadā tika saņemti 9 zemās grīdas tramvaji. Notika zemās grīdas tramvaju izmēģinājuma ekspluatācija ar pasažieriem, kā arī tika veikta nepieciešamās darbības 6.

tramvaja maršruta pielāgošanai zemās grīdas tramvaja ekspluatācijai, kā arī tiek turpināti darbi pie infrastruktūras modernizācijas. 2011. gadā tika saņemti 20 zemās grīdas tramvaji un turpināta infrastruktūras modernizācija.

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” ilgtermiņa attīstības stratēģija

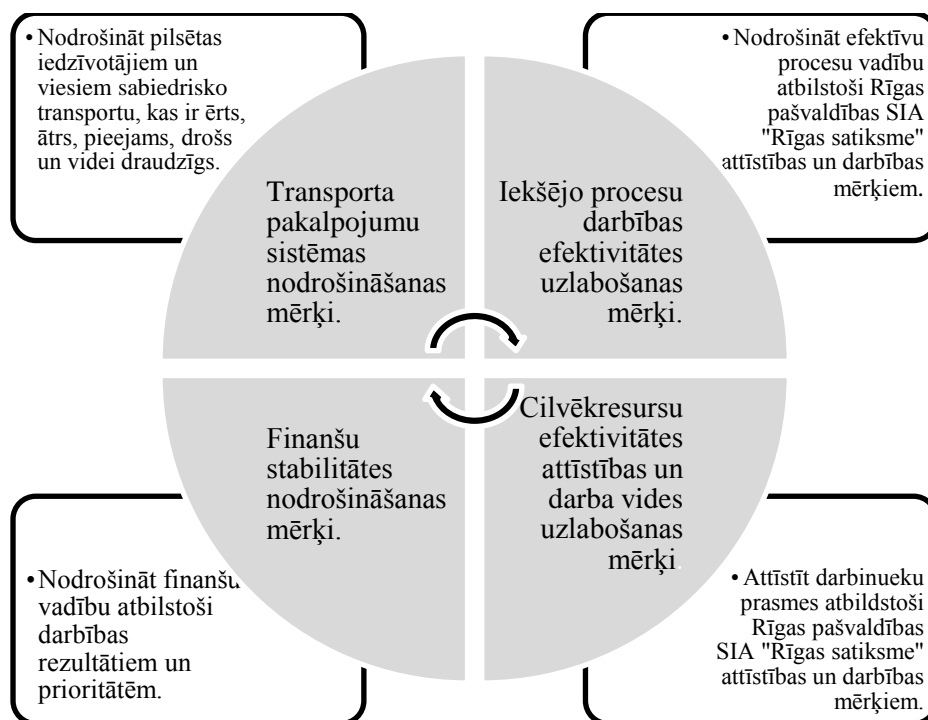
Rīgas pilsētas attīstības pamatmērķis ir pilsētas iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošana. Attīstības kvalitātes sabiedriskajam transportam ir ļoti svarīga loma Rīgas pilsētas ekonomikas attīstībā, vides nodrošināšanā un iedzīvotāju kvalitātes uzlabošanā.

Stratēģijas mērķis ir radīt priekšnoteikumus un noteikt galvenos virzienus Rīgas pilsētas sabiedriskā transporta ilgtspējīgai attīstībai, kā arī rīdzinieku dzīves kvalitātes uzlabošanai. Stratēģija tiek izstrādāta periodam 2012. – 2033. gadam, un tiek ietverti vidējā termiņa mērķi, uzdevumi un rezultāti tiek detalizēti 5 gadu vidējā termiņa stratēģijā.

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” stratēģija ir izstrādāta, balstoties uz noteikto misiju un transporta politikas un plānošanas dokumentiem, Rīgas attīstības plāna izstrādes ietvaros pasūtīto pētījumu rezultātiem un citiem klientu un tirgus pētījumiem.

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” misija ir pastāvīgi palielināt ieguldījumu Rīgas pilsētas sabiedriskā transporta kompleksajā attīstībā, satiksmes organizēšanā un realizēšanā.

Stratēģija veidota pēc stratēģisko mērķu iedalījuma, kas attēlots 3.5. attēlā.

3.5. att. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” stratēģiskie mērķi⁸⁶

Lai sasniegtu stratēģiskos mērķus Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” ilgtermiņa stratēģijā ir minējusi mērķu apakšmērķus un uzdevumus to sasniegšanai:

1. Transporta pakalpojumu nodrošināšana sastāv no šādiem apakšmērķiem:
 - Attīstīt Rīgas pilsētas transporta sistēmas organizāciju, lai nodrošinātu kvalitatīvu un ar vieglajām personīgajām automašīnām konkurētspējīgu alternatīvu pārvietošanās veidu visām iedzīvotāju sociālajām grupām.
 - Uzlabot informācijas pieejamību iedzīvotājiem.
 - Atjaunot un attīstīt sabiedriskā transporta un autostāvvietu infrastruktūru, nodrošinot esošās infrastruktūras efektīvu izmantošanu.
 - Modernizēt sabiedriskos transportlīdzekļus, lai nodrošinātu sabiedriskā transporta pieejamību, komfortu, pasažieru drošību un samazinātu negatīvo ietekmi uz vidi.
 - Nodrošināt elastīgu biļešu sistēmu un tās pastāvīgu pilnveidi.
 - Attīstīt elektronisko biļešu norēķinu sistēmu.

Lai nodrošinātu transporta pakalpojumu sistēmas mērķus Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” ir izvirzījusi šādus uzdevumus: regulāri optimizēt maršrutu kustības sarakstus, pielāgot tos reālajai situācijai Rīgas pilsētā, pielāgot sabiedriskā transporta ātrumu satiksmes plūsmai, lai samazinātu pasažieru laika patēriņu, pārvietojoties ar sabiedrisko transportu. Kā arī pilnveidot informācijas pieejamību transportlīdzekļos par sabiedriskā transportlīdzekļa

⁸⁶ Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” ilgtermiņa stratēģija no 2012. gada līdz 2033. gadam Pieejama: http://www.rigassatiksme.lv/files/rp_sia_rigas_satiksme_strategija_2012_-2033_gadam_1.pdf (skatīts 01.11.2012.) 8. lpp

pieturvietām maršrutā audiāli un vizuāli, padarīt sabiedrisko transportu pieejamāku cilvēkiem ar īpašām vajadzībām un pasažieriem ar maziem bērniem, attīstīt autostāvvietu infrastruktūru un optimizēt autostāvvietu izvietojumu, to sabalansējot ar sabiedriskā transporta sistēmu. Integrēt biļešu veidus ar citiem sabiedriskā transporta pakalpojumiem, un optimizēt esošos un veidot jaunus biļešu veidus pasažieru skaita palielināšanai.

2. Iekšējo procesu darbības efektivitātes uzlabošanas mērķi sastāv no šādiem apakšmērķiem:

- Uzlabot Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” darba efektivitāti un pilnveidot iekšējos procesus;
- Attīstīt un ieviest tehnoloģijas iekšējo procesu efektīvai realizācijai un kontrolei;
- Pilnveidot sadarbību satiksmes pārvaldības jomā;

Iekšējo procesu darbības efektivitātes uzlabošanas mērķu sasniegšanai uzdevumi ir veikt pētījumus ar mērķi uzlabot darba efektivitāti un nodrošināt ātru un ērtu sabiedrisko transportu, attīstīt, pilnveidot un optimizēt vadības atbalsta procesus, attīstīt jaunus pakalpojuma veidus, kā arī automatizēt būtiskākos procesus un nodrošināt informācijas sistēmu integritāti, attīstīt remonta bāzes un pilnveidot sadarbību ar Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” partneriem, lai sekmētu sabiedriskā transporta attīstību.

3. Cilvēkresursu efektivitātes attīstības un darba vides uzlabošanas mērķi sastāv no šādiem apakšmērķiem:

- Palielināt produktivitāti;
- Nodrošināt personāla kompetenču attīstību un pēctecību;
- Nodrošināt drošu darba vidi;

Lai sasniegtu šos cilvēkresursu attīstības mērķus uzdevumi ir pilnveidot darba organizāciju, nodrošinot pietiekamu un vienmērīgu noslodzi visiem darbiniekiem, kā arī nodrošināt personāla prasmes moderno tehnoloģiju izmantošanai ikdienā, attīstīt personāla kompetenci par uzņēmuma nākotnes attīstību, kā arī nodrošināt konkurētspējīgu atlīdzības sistēmu un paaugstināt darbinieku motivāciju, noturot profesionālos darbiniekus.

4. Finanšu stabilitātes nodrošināšanas mērķi sastāv no šādiem apakšmērķiem:

- Nodrošināt ilgtspējīgu biznesa attīstību, piesaistot finansējumu investīcijām, kas maksimāli atbilst Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” stratēģiskiem mērķiem;
- Nodrošināt efektīvu naudas līdzekļu vadības veikšanu sabiedriskā transporta pakalpojumu pasūtījuma un saistību izpildei.

Lai sasniegtu šos finanšu stabilitātes mērķus Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” uzdevumi ir piesaistīt Eiropas Savienības un citus ārējos fondus sabiedriskā transporta jomā,

kā arī piesaistīt finansējumu investīcijas. Nodrošinot efektīvu naudas līdzekļu vadības veikšanu Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” uzdevums ir nodrošināt ieņēmumu un izdevumu sabalansētību, efektīvu resursu izmantošanu, kā arī budžeta izpildes kontroli, maksimāli izmantojot informāciju tehnoloģiju risinājumus.

Autores rezumējums, Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” nepārtraukti pilnveido un attīsta, kā arī modernizē saimniecisko darbību, lai sabiedriskais transports būtu pieejams visiem, ērts, drošs un ātrs. 2012. gadā tiek turpināts darbs pie vienota maršruta tīklu sakārtošanas, integrējot atsevišķus transporta veidus kopējā sistēmā un panākot sistēmas efektīvu un transporta lietotājiem ērtu funkcionēšanu. Kā arī turpinās darbs pie infrastruktūras modernizācijas zemās grīdas tramvaju ieviešanai. Tiek uzsākta procedūra jaunu autobusu un trolejbusu iegādei.

3.8. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” SVID analīze

Autore ir izveidojusi SVID analīzi, kas nosaka uzņēmuma stiprās un vājās puses. Šai analīzei ņemot par pamatu veikto finanšu analīzi, uzņēmuma darbības virzienu un iepriekš izpētīto ilgtermiņa stratēģiju. SVID analīzes attēlota 3.6. attēlā.

Iekšējie faktori	
Stiprās puses	Vājās puses
<ul style="list-style-type: none"> • Definēta ilgtermiņa stratēģija • Atrašanās vieta • Informācijas tehnoloģiju attīstība 	<ul style="list-style-type: none"> • Ierosinājumu radītie zaudējumi • Iedzīvotāju aizplūšana no valsts
Ārējie faktori	
Iespējas	Draudi
<ul style="list-style-type: none"> • Jauninājumi (jaunas mašīnas tehnoloģiju attīstība) • Sociālo tīklu iespējas 	<ul style="list-style-type: none"> • Autobusu, trolejbusu fiziskais un morālais nolietojums • Valsts ekonomiskais stāvoklis • Degvielas cenas celšanās • Sezonalitāte

3.6. att. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” SVID analīze

Autore ir nonākusi pie šādiem secinājumiem:

Iekšējo faktoru stiprās puses:

Definēta ilgtermiņa stratēģija- uzņēmums ir izstrādājis ilgtermiņa stratēģiju, kuru ņem kā pamatu uzņēmuma attīstībai un uzlabošanai.

Atrašanās vieta- Rīga ir Latvijas galvaspilsēta, kurā dzīvo lielākais skaits Latvijas iedzīvotāju, kuri katru dienu izmanto kādu no Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” sniegtajiem pakalpojumiem.

Informācijas tehnoloģiju attīstība- 2011. gadā ir notikusi pilnīga pāreja un maksājumu attaisnojuma dokumentu e-saskaņošanu, kā arī ir ieviesta automātiska datu apmaiņa.

Iekšējo faktoru vājās puses:

Ierosinājumu radītie zaudējumi- Pašvaldības ierosināta neefektīva cenu politika, kas uzņēmumam nes zaudējumus.

Iedzīvotāju aizplūšana no valsts- samazinoties iedzīvotāju skaitam pazeminās arī pieprasījums pēc pakalpojuma.

Ārējo faktoru iespējas:

Jauninājumi (jaunas mašīnas tehnoloģiju attīstība)- jaunie sabiedriskie transporti tiek piemēroti cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, piemēram, zemo grīdu tramvaji.

Sociālie tīkli- uzņēmums ir izveidojis sociālos tīklu profilus (draugiem.lv, facebook, twitter) ar mērķi veidot tiešo komunikāciju ar sabiedrību. Rīgas pašvaldības „Rīgas satiksme” sociālo mediju stratēģija ir informēt, uzklaustīt, atbildēt un parādīt uzņēmuma darbību no iekšpuses.

Ārējo faktoru draudi:

Autobusu, trolejbusu fiziskais un morālais nolietojums- vecie uzņēmuma transporta līdzekļi nolietojas un tas rada liekas izmaksas to labošanā.

Valsts ekonomiskais stāvoklis- pazeminoties iedzīvotāju maksātspējai pazeminās arī pieprasījums pēc pakalpojumiem.

Degvielas cenu celšanās- paaugstinoties degvielas cenai autobusu pārvadājumi kļūst dārgāki, t.i., palielinās autobusu uzturēšanas izmaksas.

Sezonalitāte- laika apstākļiem uzlabojoties, piemēram vasarā, kad silts laiks sabiedriskā transporta pieprasījums samazinās, jo pēdējo gadu sabiedrības aktualitāte ir zaļais dzīvesveids, kā rezultātā sabiedrība vairāk izvēlas videi draudzīgus pārvietošanās veidus- riteņus. Tā rezultātā samazinās pieprasījums pēc sabiedriskā transporta pakalpojuma.

SECINĀJUMI

1. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” dibināta 2003. gadā un nodrošina sabiedriskā transporta pakalpojumus Rīgā, kā arī piedāvā iespēju nomāt dažāda veida transportu un apsaimnieko Rīgas pašvaldības autostāvvietas.
2. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” infrastruktūras objekti ietilpst publiskajā infrastruktūrā, kuras primārais mērķis ir sabiedrības intereses nevis peļņas gūšana.
3. Finanšu analīzes galvenais mērķis ir sniegt nelielu skaitu parametru, kas sniedz objektīvu un precīzu priekšstatu par uzņēmuma finansiālo stāvokli.
4. Uzņēmējdarbības rezultātu novērtēšana ir nepieciešama visas sabiedrības interesēs, kā arī atsevišķu finanšu pārskatu lietotāju grupu interesēs saimnieciska rakstura lēmumu pieņemšanā.
5. Horizontālā analīzes metode parāda pētāmo rādītāju pārmaiņu tendences un dinamisko izmaiņu likumsakarības, un vertikālā analīzes metode sniedz priekšstatu par finanšu pārskatu struktūru un norāda uz „problemātiskajām” vietām uzņēmuma darbībā.
6. Finanšu analīzē izmanto likviditātes, maksātspējas, aktīvu aprites un rentabilitātes koeficientus, kuru mērķis ir noteikt izmaiņu dinamiku analīzes periodā.
7. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” finanšu analīzes horizontālo un vertikālo metožu, kā arī koeficientu aprēķināšanai izmantoti uzņēmuma finanšu pārskati, t.i., bilance, peļņas vai zaudējumu aprēķins, naudas plūsmas pārskats.
8. Aprēķinātie likviditātes rādītāji Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” norāda, ka uzņēmumam ir augsts finanšu risks un grūtības ar īstermiņa saistību kārtošanu, jo īstermiņa saistības ievērojami pārsniedz apgrozāmo kapitālu.
9. Maksātspējas koeficientu samazināšanās parāda, ka Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” maksātspēja vājinās, kā arī finanšu risks palielinās un uzņēmums daudz izmanto aizņemto kapitālu.
10. Visu aktīvu aprites koeficients samazinās, kas liecina, ka Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” lielus līdzekļus iegulda aktīvos, bet neto apgrozījums samazinās, būtu ieteicams liekos pamatlīdzekļus pārdot.
11. 2009. gada krājumu aprites koeficients samazinās, ko varētu saistīt ar valsts krīzes situācijas sekām, kad tika samazināts nobraukumu skaits, līdz ar to krājumu aprites koeficienta pieaugums 2010. gadā rāda pieprasījums pēc pakalpojuma ir pieaudzis.

12. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” rentabilitātes koeficienti liecina par uzņēmuma nerentablu darbību, par ieviestu neefektīvu centu politiku, kura īpašniekiem nes tikai zaudējumus.
13. Lai gan Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” ir ļoti augsta bankrota iespējamība uzņēmums turpina savu darbību, jo uzņēmuma mērķis nav peļņas gūšana, bet gan sabiedrības pamatfunkciju nodrošināšana.
14. Finanšu analīzes koeficienti parāda, ka Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” ir nopietnas finansiālās grūtības un uzņēmumam būtu nepieciešama reorganizācija, lai tos uzlabotu.
15. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” misija ir pastāvīgi palielināt ieguldījumu Rīgas pilsētas sabiedriskā transporta kompleksajā attīstībā, satiksmes organizēšanā un realizēšanā.
16. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” nepārtraukti pilnveido un attīsta, kā arī modernizē saimniecisko darbību, lai sabiedriskais transports būtu pieejams visiem, ērts, drošs un ātrs.

PRIEKŠLIKUMI

1. Lai palielinātu neto apgrozījumu Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” vajadzētu palielināt braukšanas maksu, vai piešķirtās atlaides nestrādājošiem pensionāriem līdz 75 gadiem 100% apmērā samazināt uz 50% apmēru, vai arī Rīgas pašvaldībai jāpalielina piešķirtais finansējums.
2. Lai palielinātu ilgtermiņa ieguldījumu apriti uzņēmumam vajadzētu liekos pamatlīdzekļus pārdot vai uz laiku iznomāt, vai pilnīgāk noslogot liekās mašīnas.
3. Lai palielinātu pašu kapitāla rentabilitāti Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” vajadzētu veicināt neto apgrozījuma pieaugumu, kas palielinātu īpašnieku gūto peļņu.
4. Piemērojot atlaidi pensionāriem un skolniekiem, Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” varētu piemērot 50% atlaidi braukšanai sabiedriskā transportā grūtniecēm un māmiņām bērnu kopšanas atvaļinājuma laikā.
5. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” nepieciešams piesaistīt Eiropas Savienības finansējumu izstrādājot projektus sabiedriskā transporta jomā vai autostāvvietu izbūvē.
6. Lai piesaistītu pasažierus Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” jāveic vairāk akciju „novieto un brauc”, kurās iesaistīti autovadītāji ar personīgajām automašīnām.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTU SARAKSTS

1. LR likums *Gada pārskata likums* 14.10.1992. (ar turpmākiem grozījumiem) Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=66461> (skatīts 01.11.2012.)
2. **Abizāre V.** *Ievads uzņēmējdarbībā* Raka 2004. 140. lpp
3. **Alsiņa R., Zolotuhina K., Bojarenko J.** *Vadības grāmatvedības pamati* Raka 2000. 180 lpp.
4. **Bednarskis L., Paupa V., Vaikulis J.** *Finanšu pārskatu analīze* Latvijas Universitāte, 1994., 103 lpp
5. **Dūdele A., Korsaka T.** *Finanšu vadības pamati* Banku augstskola 2001. 99 lpp
6. **Hofs, K.G.** *Biznesa Ekonomika* Jāņa Rozes apgāds 2002., 600 lpp
7. **Januška M.** *Firmas finansiāli ekonomiskā stāvokļa analīzes metodika* Rīga Inovācija 2002., 40 lpp
8. **Januška M.** *finanšu un grāmatvedības kontrole firmā* Merkūrijs Lat.2002., 144 lpp
9. **Kasale M., Šneidere R.** *Finanšu pārskatu loma uzņēmējdarbības rezultātu novērtēšanā* Latvijas Universitātes raksti 671. sēj Ekonomika, III, 2004. 126-134 lpp.
10. **Kālis I.** *Finanšu Menedžments* Latvijas Universitāte 2004., 190 lpp
11. **Korsaka T., Raņķevica V.** *Ievads grāmatvedībā* .- Rīga: Latvijas Komerčbanku asociācijas Konsultāciju un mācību centrs., 2008., 260 lpp
12. **Rurāne M.** *Finanšu Menedžments*. Rīga: Biznesa izglītības bibliotēka, 2006. 383 lpp.
13. **Rurāne, M.** *Finanšu Pārvaldība*, Latvijas izglītības fonds 2001., 281 lpp
14. **M. Rurāne** *Uzņēmuma finanšu vadība* Turība Rīga: 1997., 255 lpp
15. **Rurāne, M.** *Uzņēmuma Finanšes*, Jumava 2007., 266 lpp
16. **Saksonova, S.** *Uzņēmuma finanšu vadības praktiskās metodes*, Merkūrijs Lat.2006., 225 lpp
17. **Šneidere R.** *Bankrota prognozēšanas modeļu raksturojums un analīze* Latvijas Universitātes raksti 689. Sējums Ekonomika, IV, 2005. 325-336 lpp.
18. **Šneidere, R.** *Finanšu analīzes metodes uzņēmuma maksātspējas prognozēšanai*, Lietišķās informācijas centrs, 2009., 232 lpp
19. **Zelgalve E.** *Finanšu analīze un tās loma uzņēmumu vadībā* Rīga Tautas skolas tipogrāfija 2002., 51 lpp
20. **Zaķe V.** *Finanšu plānošana uzņēmumā* Lietišķās informācijas dienests 2009. 107. lpp
21. **Гиляровой Л. Т.** *Экономический анализ* Москва 2004. 610 с.

22. **Ковалев Б. Б.** *Финансовый анализ методы и процедуры* Москва: Финансы и статистика, 2002. 560 с.
23. **Шеремен А. Д.** *Методика финансового анализа* Москва Инфра-м 2000. 193 с.
24. Rīgas Satiksmes mājaslapa pieejama: <http://www.rigassatiksmelv/lv/> (skatīts 01.11.2012.)
25. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” ilgtermiņa stratēģija no 2012. gada līdz 2033. gadam Pieejama:
http://www.rigassatiksmelv/files/rp_sia_rigas_satiksmelstrategija_2012_-_2033_gadam_1.pdf (skatīts 01.11.2012.)
26. Rīgas pilsētas pašvaldības veiktās komercdarbības pārskats no 2007. Līdz 2010. gadam Pieejams:
http://rdid.lv/uploads/free/dokumenti/parskats_2007-2010_pedejais_variants.pdf (skatīts 01.11.2012.)
27. Uzņēmuma nepublicētie materiāli.

PIELIKUMI

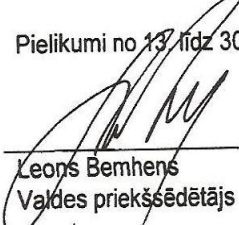
1. pielikums

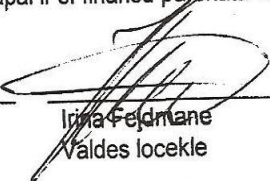
Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” peļņas vai zaudējumu aprēķins par 2009. gadu

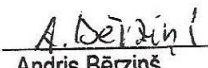
Peļņas vai zaudējumu aprēķins par 2009. gadu

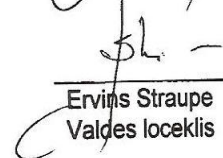
	Pielikums	2009 Ls	2008 Ls
1. Neto apgrozījums	1	102,203,397	113,091,489
2. Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	2	(80,801,875)	(91,453,105)
3. Bruto peļņa		21,401,522	21,638,384
4. Pārdošanas izmaksas	3	(11,060,837)	(7,475,002)
5. Administrācijas izmaksas	4	(3,687,277)	(3,890,965)
6. Pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi	5	3,260,360	3,712,593
7. Pārējās saimnieciskās darbības izmaksas	6	(2,961,793)	(1,854,611)
8. Ieņēmumi no līdzdalības koncerna meitas un asociēto sabiedrību kapitālos		29,992	-
10. Pārējie procentu ieņēmumi un tamlīdzīgi ieņēmumi		54,080	55,781
11. Ilgtermiņa finanšu ieguldījumu un īstermiņa vērtspapīru vērtības norakstīšana	7	-	(600,465)
12. Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	8	(5,666,032)	(5,061,744)
16. Peļņa pirms nodokļiem		1,370,015	6,523,971
17. Uzņēmumu ienākuma nodoklis par pārskata gadu	9	-	-
18. Atliktais nodoklis	9	(527,899)	(1,245,163)
19. Pārējie nodokļi	26	(170,725)	(164,385)
20. Pārskata gada peļņa		671,391	5,114,423

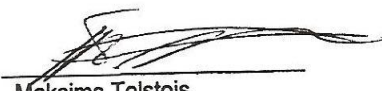
Pielikumi no 13. līdz 30. lapai ir šī finanšu pārskata neatņemama sastāvdaļa.

Leonis Bērziņš
Valdes priekšsēdētājs

Iriņa Feldmane
Valdes locekle

Andris Bērziņš
Valdes loceklis

Ervīns Straupe
Valdes loceklis

Maksims Tolstojs
Valdes loceklis

Rīgā, 2010. gada 1. jūlijā

2. pielikums

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” balance par 2009. gadu

Bilance 2009. gada 31. decembrī

(1)

<u>Aktīvs</u>	Pielikums	31.12.2009. Ls	31.12.2008. Ls
Ilgtermiņa ieguldījumi			
I Nemateriālie ieguldījumi:			
2. Koncesijas, patenti, licences, preču zīmes un tamlīdzīgas tiesības		-	530
3. Citi nemateriālie ieguldījumi		476,392	236,122
Nemateriālie ieguldījumi kopā:	10	<u>476,392</u>	<u>236,652</u>
II Pamatlīdzekļi:			
1. Zemes gabali, ēkas, būves		65,863,387	53,204,097
2. Ilgtermiņa ieguldījumi nomātajos pamatlīdzekļos		107,788	176,719
3. Iekārtas un mašīnas		88,352,400	75,758,751
4. Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs		11,461,928	1,617,193
5. Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas		3,767,975	12,269,775
6. Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem		10,512,769	11,582,134
Pamatlīdzekļi kopā:	11	<u>180,066,247</u>	<u>154,608,669</u>
V Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi:			
1. Līdzdalība radniecīgo sabiedrību kapitālā	12	2,768,480	2,768,480
3. Līdzdalība asociēto sabiedrību kapitālā	12	392,214	392,214
5. Pārējie vērtspapīri un ieguldījumi	13	8,646	8,646
6. Citi ilgtermiņa debitori		80,795	161,590
Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi kopā:		<u>3,250,135</u>	<u>3,330,930</u>
Ilgtermiņa ieguldījumi kopā:		<u>183,792,774</u>	<u>158,176,251</u>
Apgrozāmie līdzekļi			
I Krājumi:			
1. Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	14	5,573,920	8,535,832
2. Nepabeigtie ražojumi		875	905
3. Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	15	445,457	375,429
5. Avansa maksājumi par precēm		681,051	768,035
Krājumi kopā:		<u>6,701,303</u>	<u>9,680,201</u>
III Debitori:			
1. Pircēju un pasūtītāju parādi	16	1,403,725	566,746
4. Citi debitori	17	6,608,617	11,105,384
7. Nākamo periodu izmaksas	18	411,288	545,907
Debitori kopā:		<u>8,423,630</u>	<u>12,218,037</u>
V Nauda:	19	5,146,009	5,793,880
Apgrozāmie līdzekļi kopā:		<u>20,270,942</u>	<u>27,692,118</u>
Aktīvu kopsumma		<u>204,063,716</u>	<u>185,868,369</u>

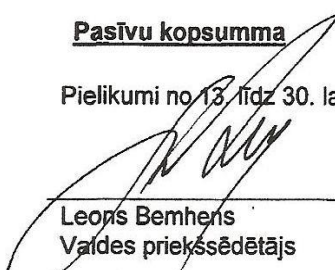
Pielikumi no 13. līdz 30. lapai ir šī finanšu pārskata neatņemama sastāvdaļa.

Bilance 2009. gada 31. decembrī

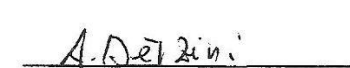
(2)

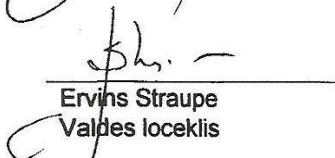
	Pielikums	31.12.2009. Ls	31.12.2008. Ls
Pasīvs			
Pašu kapitāls:			
1. Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	20	40,828,973	40,576,973
3. Ilgtermiņa ieguldījumu pārvērtēšanas rezerve		129,790	136,921
5. Rezerves:			
d) pārējās rezerves		3,931,794	3,931,794
e) reorganizācijas rezerve		46,746,443	38,665,443
6. Nesadalītā peļņa / (uzkrātie zaudējumi)			
a) iepriekšējo gadu uzkrātie zaudējumi		(7,351,516)	(11,524,195)
b) pārskata gada nesadalītā peļņa		671,391	5,114,423
Pašu kapitāls kopā:		84,956,875	76,901,359
Uzkrājumi:			
3. Citi uzkrājumi		367,404	547,964
Uzkrājumi kopā:	21	367,404	547,964
Kreditori:			
Ilgtermiņa kreditori:			
3. Aizņēmumi no kredītiestādēm	22	68,327,524	62,528,547
4. Citi aizņēmumi	23	17,360,636	9,125,206
8. Parādi radniecīgajām sabiedrībām	24	23,206	23,206
12. Atliktā nodokļa saistības	25	4,630,965	4,103,066
Ilgtermiņa kreditori kopā:		90,342,331	75,780,025
Īstermiņa kreditori:			
3. Aizņēmumi no kredītiestādēm	22	14,264,506	11,206,258
4. Citi aizņēmumi	23	2,289,642	1,297,847
5. Saņemtie avansi		4,429,721	4,143,897
6. Parādi piegādātājiem un darbuizpildītājiem		1,448,047	8,791,706
10. Nodokļi un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	26	1,294,081	1,969,863
11. Pārējie kreditori	27	1,850,033	2,586,988
12. Nākamo periodu ieņēmumi	28	1,158,538	525,608
14. Uzkrātās saistības	29	1,662,538	2,116,854
Īstermiņa kreditori kopā:		28,397,106	32,639,021
Kreditori kopā:		118,739,437	108,419,046
Pasīvu kopsumma		204,063,716	185,868,369

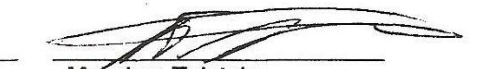
Pielikumi no 13. līdz 30. lapai ir šī finanšu pārskata neatņemama sastāvdaļa.

Leonis Bernhens
Valdes priekšsēdētājs

Ināra Feļdmāke
Valdes locekle

Andris Bērziņš
Valdes loceklis

Ervins Straupe
Valdes loceklis

Maksims Tolstojs
Valdes loceklis

Rīgā, 2010. gada 1. jūlijā

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” naudas plūsmas pārskats par 2009. gadu
 Naudas plūsmas pārskats par 2009. gadu

	Pielikums	2009 Ls	2008 Ls
I. Pamatdarbības naudas plūsma			
1. Peļņa pirms nodokļiem		1,370,015	6,523,971
Korekcijas:			
a) pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo ieguldījumu amortizācija	10, 11	17,983,592	14,424,430
c) uzkrājumu izmaiņas		(180,560)	(145,372)
d) zaudējumi no ārvalstu valūtas kursu svārstībām	8	206,184	59,340
g) ilgtermiņa finanšu ieguldījumu un īstermiņa vērtspapīru vērtības norakstīšana		-	585,465
h) ieņēmumi no dividendēm		(29,992)	-
i) procentu izmaksas	8	5,459,848	5,002,404
j) zaudējumi no pamatlīdzekļu izveidošanas izmaksu norakstīšanas	11	251,744	-
k) (peļņa) / zaudējumi no pamatlīdzekļu pārdošanas	5, 6	(228,694)	36,547
l) pārējie nodokļi	26	(170,725)	(164,385)
Korekcijas:			
a) pircēju un pasūtītāju parādu samazinājums / (pieaugums)		3,890,148	(979,713)
b) krājumu atlikumu samazinājums / (pieaugums)		2,978,898	(2,045,300)
c) parādu piegādātājiem un pārējiem kreditoriem (samazinājums) / palielinājums		(8,553,056)	8,020,138
2. Bruto pamatdarbības naudas plūsma		22,977,402	31,317,525
3. Procentu maksājumi		(5,447,032)	(5,086,744)
6. Pamatdarbības neto naudas plūsma		17,530,370	26,230,781
II. Ieguldīšanas darbības naudas plūsma			
1. Radniecīgo vai asociēto sabiedrību akciju vai daļu iegāde		-	(1,609,744)
3. Pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu iegāde		(25,613,653)	(38,702,159)
4. Ieņēmumi no pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu pārdošanas		486,761	379,972
8. Saņemtās dividendes		29,992	-
9. Ieguldīšanas darbības neto naudas plūsma		(25,096,900)	(39,931,931)
III. Finansēšanas darbības naudas plūsma			
2. Saņemtie aizņēmumi		21,693,606	25,129,939
4. Izdevumi aizņēmumu atmaksāšanai		(12,836,381)	(9,679,444)
6. Izdevumi nomātu pamatlīdzekļu izpirkumam		(1,938,566)	(1,249,276)
8. Finansēšanas darbības neto naudas plūsma		6,918,659	14,201,219
Neto naudas un tās ekvivalentu (samazinājums) / palielinājums pārskata gadā		(647,871)	500,069
Naudas un tās ekvivalentu atlikums pārskata gada sākumā		5,793,880	5,293,811
Naudas un tās ekvivalentu atlikums pārskata gada beigās	19	5,146,009	5,793,880

Pielikumi no 13. līdz 30. lapai ir šī finanšu pārskata neatņemama sastāvdaļa.

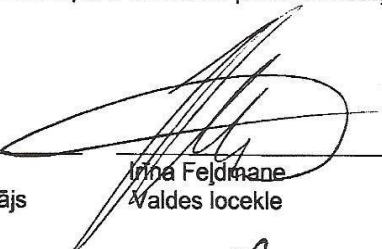
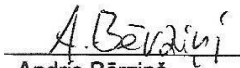

4. pielikums

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” peļņas vai zaudējumu aprēķins par 2011. gadu

Peļņas vai zaudējumu aprēķins par 2011. gadu

	Pielikums	2011 Ls	2010 Ls
1. Neto apgrozījums	1	92,782,138	90,515,540
2. Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	2	(76,321,052)	(74,042,949)
3. Bruto peļņa		16,461,086	16,472,591
4. Pārdošanas izmaksas	3	(11,550,266)	(10,461,789)
5. Administrācijas izmaksas	4	(2,405,015)	(3,042,048)
6. Pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi	5	2,843,173	2,128,868
7. Pārējās saimnieciskās darbības izmaksas	6	(3,495,839)	(2,696,216)
8. Ieņēmumi no līdzdalības koncerna meitas un asociēto sabiedrību kapitālos		74,980	104,972
10. Pārējie procentu ieņēmumi un tamlīdzīgi ieņēmumi		31,054	7,580
11. Ilgtermiņa finanšu ieguldījumu un īstermiņa vērtspapīru vērtības norakstīšana		(500,253)	-
12. Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	7	(4,487,368)	(4,401,531)
16. Zaudējumi pirms nodokļiem		(3,028,448)	(1,887,573)
18. Atliktais nodoklis	8	49,305	19,750
19. Pārējie nodokļi	25	(209,921)	(193,131)
20. Pārskata gada zaudējumi		(3,189,064)	(2,060,954)

Pielikumi no 14. līdz 32. lapai ir šī finanšu pārskata neatņemama sastāvdaļa.

 Leons Bernens Valdes priekšsēdētājs	 Irina Feļdmane Valdes locekle	 Andris Bērziņš Valdes loceklis
 Maksims Tolstojs Valdes loceklis	 Irina Vinnika Valdes locekle	 Nicolajs Zaharovs Valdes loceklis

Rīgā, 2012. gada 5. jūlijā

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” bilance par 2011. gadu

Balances 2011. gada 31. decembrī

(1)

<u>Aktīvs</u>	Pielikums	31.12.2011. Ls	31.12.2010. Ls
Ilgtermiņa ieguldījumi			
I Nemateriālie ieguldījumi:			
3. Citi nemateriālie ieguldījumi		288,523	314,025
Nemateriālie ieguldījumi kopā:	9	288,523	314,025
II Pamatlīdzekļi:			
1. Zemes gabali, ēkas, būves		69,346,516	68,842,560
2. Ilgtermiņa ieguldījumi nomātajos pamatlīdzekļos		134,796	53,143
3. Iekārtas un mašīnas		96,686,904	85,357,713
4. Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs		10,731,055	10,212,028
5. Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas		11,609,735	13,648,228
6. Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem		4,423,481	5,695,682
Pamatlīdzekļi kopā:	10	192,932,487	183,809,354
V Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi:			
1. Līdzdalība radniecīgo sabiedrību kapitālā	11	2,288,227	2,768,480
3. Līdzdalība asociēto sabiedrību kapitālā	11	392,214	392,214
5. Pārējie vērtspapīri un ieguldījumi	12	8,646	8,646
6. Citi ilgtermiņa debitori		332,260	122,691
Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi kopā:		3,021,347	3,292,031
Ilgtermiņa ieguldījumi kopā:		196,242,357	187,415,410
Apgrozāmie līdzekļi			
I Krājumi:			
1. Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	13	7,704,357	6,851,378
3. Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	14	285,596	352,783
5. Avansa maksājumi par precēm		272,691	114,162
Krājumi kopā:		8,262,644	7,318,323
III Debitori:			
1. Pircēju un pasūtītāju parādi	15	2,075,881	1,489,768
4. Citi debitori	16	4,419,384	6,855,327
7. Nākamo periodu izmaksas	17	702,697	402,068
Debitori kopā:		7,197,962	8,747,163
V Nauda:	18	4,050,300	4,405,995
Apgrozāmie līdzekļi kopā:		19,510,906	20,471,481
Aktīvu kopsumma		215,753,263	207,886,891

Pielikumi no 14. līdz 32. lapai ir šī finanšu pārskata neatņemama sastāvdaļa.

Bilance 2011. gada 31. decembrī

(2)

	Pielikums	31.12.2011. Ls	31.12.2010. Ls
Pasīvs			
Pašu kapitāls:			
1. Daļu kapitāls (pamatkapitāls)	19	42,261,503	42,261,503
3. Ilgtermiņa ieguldījumu pārvērtēšanas rezerve		109,786	109,786
5. Rezerves:			
d) pārējās rezerves		3,931,794	3,931,794
e) reorganizācijas rezerve		46,746,443	46,746,443
6. Nesadalītā peļņa / (uzkrātie zaudējumi)			
a) iepriekšējo gadu uzkrātie zaudējumi		(8,741,079)	(6,680,125)
b) pārskata gada uzkrātie zaudējumi		(3,189,064)	(2,060,954)
Pašu kapitāls kopā:		81,119,383	84,308,447
Uzkrājumi:			
3. Citi uzkrājumi		447,869	444,631
Uzkrājumi kopā:	20	447,869	444,631
Kreditori:			
Ilgtermiņa kreditori:			
3. Aizņēmumi no kredītiestādēm	21	85,101,390	69,686,857
4. Citi aizņēmumi	22	11,812,077	14,657,139
8. Parādi radniecīgajām sabiedrībām	23	23,206	23,206
12. Atliktā nodokļa saistības	24	4,561,910	4,611,215
Ilgtermiņa kreditori kopā:		101,498,583	88,978,417
Īstermiņa kreditori:			
3. Aizņēmumi no kredītiestādēm	21	12,632,429	13,773,404
4. Citi aizņēmumi	22	2,845,062	2,703,497
5. Saņemtie avansi		4,446,722	4,659,534
6. Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem		8,138,619	8,329,352
10. Nodokļi un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	25	1,281,061	1,296,646
11. Pārējie kreditori	26	1,930,220	1,881,188
12. Nākamo periodu ieņēmumi	27	-	38,365
14. Uzkrātās saistības	28	1,413,315	1,473,410
Īstermiņa kreditori kopā:		32,687,428	34,155,396
Kreditori kopā:		134,186,011	123,133,813
Pasīvu kopsumma		215,753,263	207,886,891

Pielikumi no 14. līdz 32. lapai ir šī finanšu pārskata neatņemama sastāvdaļa.

Leonis Bemhens
Valdes priekšsēdētājs

Irina Feļdmāne
Valdes locekle

Andris Bērziņš
Valdes loceklis

Maksims Tolstojs
Valdes loceklis

Irina Vinņika
Valdes locekle

Nicolajs Zaharovs
Valdes loceklis

Rīgā, 2012. gada 5. jūlijā

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” naudas plūsmas pārskats par 2011. gadu

Naudas plūsmas pārskats par 2011. gadu

	Pielikums	2011 Ls	2010 Ls
I. Pamatdarbības naudas plūsma			
1. Zaudējumi pirms nodokļiem		(3,028,448)	(1,887,573)
Korekcijas:			
a) pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo ieguldījumu amortizācija	9, 10	18,905,610	18,288,365
c) uzkrājumu izmaiņas		3,238	77,227
d) zaudējumi no ārvalstu valūtas kursu svārstībām	7	165,819	227,568
e) ieņēmumi no dividendēm		(74,980)	(104,972)
g) procentu izmaksas	7	4,321,549	4,173,963
h) zaudējumi no pamatlīdzekļu izveidošanas izmaksu norakstīšanas		354,172	32,244
i) zaudējumi / (peļņa) no pamatlīdzekļu pārdošanas	5	48,670	(30,652)
j) pārējie nodokļi	25	(209,921)	(193,131)
		20,485,709	20,583,039
Korekcijas:			
a) pircēju un pasūtītāju parādu samazinājums / (pieaugums)		1,799,885	(365,429)
b) krājumu atlikumu pieaugums		(944,321)	(617,020)
c) parādu piegādātājiem un pārējiem kreditoriem (samazinājums) / palielinājums		(762,305)	5,466,363
2. Bruto pamatdarbības naudas plūsma		20,578,968	25,066,953
3. Procentu maksājumi		(4,193,621)	(4,032,357)
6. Pamatdarbības neto naudas plūsma		16,385,347	21,034,596
II. Ieguldīšanas darbības naudas plūsma			
1. Radniecīgo vai asociēto uzņēmumu daļu iegāde		20,000	-
3. Pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu iegāde	9, 10	(28,463,319)	(20,506,397)
4. Ieņēmumi no pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu pārdošanas		57,236	48,226
8. Saņemtās dividendes		74,980	104,972
9. Ieguldīšanas darbības neto naudas plūsma		(28,311,103)	(20,353,199)
III. Finansēšanas darbības naudas plūsma			
2. Saņemtie aizņēmumi		28,095,405	15,328,854
4. Izdevumi aizņēmumu atmaksāšanai		(13,821,847)	(14,460,623)
6. Izdevumi nomātu pamatlīdzekļu izpirkumam		(2,703,497)	(2,289,642)
8. Finansēšanas darbības neto naudas plūsma		11,570,061	(1,421,411)
Neto naudas un tās ekvivalentu samazinājums pārskata gadā		(355,695)	(740,014)
Naudas un tās ekvivalentu atlikums pārskata gada sākumā		4,405,995	5,146,009
Naudas un tās ekvivalentu atlikums pārskata gada beigās	18	4,050,300	4,405,995

Pielikumi no 14. līdz 32. lapai ir šī finanšu pārskata neatņemama sastāvdaļa.